PHILOSOPHII

PHILOSOPHII

Michaelis ...

510

N. Inv.
510

Bandtke 1813

Aristoteles Metaphysicorum l. XII. hoc annexi

Michaelis wratislawiensis [illegible]

Sicut dicit philosophus sexto ethicorum oportet sapientem non solum ex principiis scire sed circa principia verum dicere. [illegible] verba Notandum [illegible] [illegible] dicitur [illegible] sciencia [illegible] sapiencia [illegible] spectat ad [illegible] dari **Prima** [illegible] sapiencia [illegible] [illegible]

[illegible]

Secunda dicitur est [illegible] sapiencia [illegible] [illegible]

[illegible] **Tercia dicitur** [illegible] sapiencia [illegible] [illegible]

Sciencia de qua intendimus [illegible] methaphisica [illegible] methaphisica [illegible] sapiencia [illegible]

Subiectum est Ens inquantum ens [illegible] Aristoteles [illegible] methaphisice [illegible] methaphisice [illegible] methaphisice [illegible]

Tercio Aristoteles [illegible]

[illegible]

[illegible] in solido [illegible] immobili [illegible] mobili [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] veritate [illegible]

Notandum inter passiones entis est [illegible] ordo [illegible] ut [illegible] passio entis [illegible] [illegible] calo [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] reducere ad [illegible] [illegible] [illegible] **post hanc** videtur esse verum secunda passio entis [illegible] ad bonitatem [illegible] videtur esse [illegible] [illegible] [illegible] bonitate [illegible] [illegible] veritate [illegible] passionibus entis

Notandum de causis huius scientie [illegible] scientie huius [illegible] scilicet formales [illegible] **De causa** [illegible] tale non est magna cura dummodo [illegible] sit bene tradita [illegible] [illegible] esse [illegible] efficiens aut [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] istam solus deus [illegible] [illegible] non solus habeat [illegible] non est [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] bonitatem [illegible] deus [illegible] [illegible] homini [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritate [illegible] Augustinus [illegible]

De fine huius scientie [illegible] est [illegible] habetur [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] causa et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad aliquam [illegible] [illegible] ad [illegible] Sed [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible] Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinat ad [illegible] [illegible] nobilior [illegible] **De causa formali**

Notandum [illegible] causa formalis huius scientie est modus procedendi [illegible] in aliis libris [illegible] diffinitivus et collectivus [illegible] huius scientie [illegible] [illegible] et diffinire [illegible] [illegible] colligere [illegible] et huius scientie [illegible] [illegible] causas [illegible] [illegible] priores et notiores et [illegible] causas [illegible]

[illegible] **Dicit disciplina et prudentia** prudentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disciplina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Notandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] temporalibus [illegible] [illegible] [illegible]

Omnes homines natura scire desiderant. Signum autem sensuum
est dilectio; et enim absque utilitate propter seipsos diliguntur
et maxime aliorum qui est per oculos. Non enim
solum ut agamus sed et nihil agere debentes ipsum vi-
dere prae omnibus ut dicam aliis eligimus. Causa autem
est quia hic maxime sensuum cognoscere nos facit
et multas differentias demonstrat.
Animalia quidem igitur sensum habentia natura fiunt;
ex sensibus autem quibusdam quidem ipsorum memoria
non fit, quibusdam vero fit. Et propter hoc alia
quidem prudentia sunt, alia vero disciplina-
biliora non potentibus memorari. Prudentia
quidem sunt sine addiscere quaecumque sonos non
audire potentia sunt ut apes et utique si
aliquod aliud huiusmodi est animalium genus.
Addiscunt autem quaecumque cum memoria et hunc
habent sensum. Alia quidem igitur imaginationibus
et memoriis vivunt, experimenti autem
parum participant; hominum autem genus arte et
rationibus. Fit autem ex memoria hominibus experi-
mentum. Eiusdem namque rei multae memoriae unius
experientiae potentiam faciunt. Et fere videtur
scientiae et arti simile experimentum esse. Homi-
nibus autem scientia et ars per experientiam evenit.
Experientia quidem enim artem fecit sicut ait Polus
recte dicens, sed inexperientia casum. Fit autem
ars cum ex multis experimentalibus conceptionibus
una fit universalis de similibus acceptio. Acceptionem
quidem enim habere quod Calliae et Socrati hac
aegritudine laborantibus hoc contulit et ita multis
singularium, experimentum est; quod autem omnibus
huiusmodi secundum unam speciem determinatis hac aegri-

tudine laborantibus contulit ut flegmaticis aut colericis aut estu febricitantibus artis est. Ad agere quidem igitur experientia nihil ab arte differre videtur, sed expertos magis proficere videmus sine experientia rationem habentibus. Causa autem est quia experientia quidem singularium est cognitio, ars vero universalium. Actus autem et generationes omnes circa singularia sunt. Non enim medicans hominem sanat nisi secundum accidens, sed Calliam aut Socratem aut aliquem sic dictorum cui accidit esse hominem. Si igitur sine experientia quis rationem habeat et universale quidem cognoscat, in hoc autem singulare ignorat, multotiens quidem curatione peccabit; singulare namque magis curabile. Sed tamen scire et intelligere magis arte quam experimento esse arbitramur et artifices expertis sapientiores opinamur, tamquam magis secundum scire sapientia omnia sequente. Hoc autem est quia hii quidem causam sciunt, illi vero non. Experti quidem enim sciunt ipsum quia, sed propter quid nesciunt; hii autem et propter quid et causam cognoscunt. Unde et architectores circa quodlibet quidem magis honorabiliores et magis scire manu artificibus putamus et sapientiores, quia factorum causas sciunt. Illi vero sicut quedam inanimatorum faciunt quidem, non scientia autem faciunt que faciunt, ut ignis exurit. Inanimata quidem igitur natura quadam unumquodque horum facit, sed manu artifices propter consuetudinem, tamquam non secundum practicos esse sapientiores sunt, sed secundum quod rationem habent ipsi et causas cognoscunt. Et omnino scientis signum est

posse docere et ob hoc magis artem experimento
scientiam esse existimamus: possunt autem hi
docere: hi autem docere non possunt. Amplius
autem sensuum neque unum sapientiam esse poni-
mus et his singularium cognitiones maxime
proprie sunt sed propter quid de nullo dicunt: ut
propter quid est ignis calidus sed quia calidus so-
lum sit. Primum quidem igitur communem quosque
artem invenientem ultra communes sensus ab ho-
minibus admirari: non solum propter aliquam inven-
torum utilitatem sed sicut sapientem et ab aliis dif-
ferentem. Pluribus autem repertis artibus et aliis
quidem ad necessaria: aliis vero ad introductionem
existentibus, semper tales illis sapientiores esse
arbitrandum est propter id quod illorum scientie ad
usum non sunt. Unde omnibus talibus iam institu-
tis que non ad voluptatem neque ad necessitatem scien-
tiarum reperte sunt: et primum in his locis ubi vaca-
bant. Unde circa egyptum mathematice artes primum substite-
runt. Ibi namque gens sacerdotum vacare dimissa est.
In moralibus quidem igitur que sit artis et scientie
differentia et similium generum dictum est. Cuius autem
gratia nunc sermonem facimus hoc est quia denominatam
sapientiam circa primas causas et principia existimant
omnes. Quare sicut dictum est prius: expertus quidem
quorumcumque sensum habentibus sapientior esse videtur. Arti-
fex autem expertis: architector autem manu artifice.
Speculativi autem magis activis. Quod quidem sapientia
circa quasdam causas et principia sit scientia manifestum est.

Quoniam autem scientiam hanc querimus et circa qua-
les causas et circa qualia principia scientia sapientia sit

hoc utique considerandum erit. Si itaque accipiat aliquis existimationes quas de sapiente habemus fortassis ex hiis manifestius erit. Itaque primum existimamus sapientem omnia scire maxime ut contingit non singula eorum scientiam habentem. Postea difficilia cognoscere potentem nec levia homini cognoscere hunc dicimus sapientem. Sentire enim omnium est commune quare facile et non sophon. Adhuc certiorem et magis causas docentem sapientem circa omnem scientiam esse. Et scientiarum autem eam quae sui ipsius causa et sciendi gratia eligibilis est magis esse sapientiam quam quae eventuum gratia. Et principalio- rem subservientem magis esse sapientiam. Non enim ordinari sed ordinare oportet sapientem. nec hunc ab altero sed ab hoc minus sapientem persuaderi. Tales quidem existimationes et tot de sapientia et sapientibus habemus. Istorum autem hoc quidem omnia scire universalem scientiam maxime habenti inesse necesse est. Hic enim novit omnia aliqualiter subiecta. Fere autem et difficillima sunt ea hominibus ad cognoscendum quae maxime sunt universalia. nam a sensibus sunt remotissima. Scientiarum vero certissime sunt quae primorum sunt. nam quae sunt ex paucioribus certiores sunt hiis quae ex additione dicuntur ut arismetica geometria. At vero et doctrinalis quae causarum est

speculatrix magis. hi namque docent qui causas de singulis dicunt. Et nosse et scire sui gratia maxime inest ei que maxime scibilis scientie. Nam qui scire propter se desiderat ipsam maxime scientiam maxime desiderabit; talis autem que maxime scibilis. maxime autem scibilia principia prima et causae sunt. Nam propter hec et ex his alia dinoscuntur sed non hec per subiecta. Maxime vero principalis scientiarum et magis principalis subserviente que cognoscit cuius causa sunt agenda singula. hoc autem est bonum uniuscuiusque. totaliter autem optimum in natura omni. Ex omnibus ergo que dicta sunt in eandem cadit scientiam quesitum nomen. Oportet enim hanc primorum principiorum et causarum esse speculativam. Etenim bonum et quod cuius gratia una causarum. Quia vero non activa palam ex primis philosophantibus est. Nam propter admirari homines et nunc et primum inceperunt philosophari. A principio quidem pauca dubitabilium mirantes. deinde paulatim procedentes et de maioribus dubitantes ut de lune passionibus et de his que circa solem et astra et de universi generatione. Qui vero dubitat et admiratur ignorare videtur. Quare et philomithes aliqualiter philosophus est. fabula namque ex miris constituitur. Quare si ad ignorantiam fugiendam philosophati sunt palam quia propter scire studere persecuti sunt et non usus alicuius causa. Testatur autem ipsum quod accidit. nam fere omnibus existentibus que sunt

necessariorum et ad voluptatem et eruditionem
talis prudentia inquiri cepit. palam igitur
quia propter nullam ipsam querimus aliam necessi-
tatem. sed ut dicimus homo liber qui sui
et non alterius causa est, sic et hec
sola libera est scientiarum: sola namque hec sui
causa est. propter quod iuste non humana
putetur eius possessio; multipliciter enim
hominum natura serva est: quare secundum Si-
monidem solus quidem deus hunc habet
honorem. virum vero non dignum quaerere
que secundum se est scientiam. si autem dicunt illi
quidem poete quia divinum natum est invidere
et in hoc contingere maxime verisimile
et infortunatos omnes superfluos esse: sed nec
divinum invidum esse convenit. sed secundum
proverbia multa mentiuntur poetae:
nec tali aliam honorabiliorem oportet ex-
stimare: nam maxime divina et maxime
honoranda. talis autem dupliciter utique erit
sola: quam enim maxime deus habet, dea
scientiarum est. et utique si sit divinorum aliqua.
sola autem ista ambo hec sortita est: deus enim
videtur omnibus causa esse et principium
quoddam. et talem solus aut maxime deus
habet: necessariores quidem omnes ipsa,
dignior vero nulla. oportet autem aliqualiter
constituere ordinem ipsius ad contrarium
nobis earum que a principio questionum.
incipiunt quidem omnes ut diximus ab ad-
mirari si ita se habent quemadmodum circa
mirabilium anthomata nondum speculantibus

causam aut circa solis conversiones aut diametri non commensurationem: mirum enim videtur omnibus si quid non minimo metro non mensuratur. Oportet autem in contrarium et ad dignius secundum proverbium proficere quemadmodum et in his cum didicerint. Nihil enim ita mirabitur vir geometricus quam si diameter commensurabilis fiat.

Que quidem igitur sit natura scientie quesite dictum est: et que sit intentio qua oportet adipisci questionem et totam methodum.

Quoniam autem manifestum quod eorum quae a principio causarum oportet sumere scientiam: tunc enim scire dicimus unumquodque quando primam causam cognoscere putamus. Causae vero quadrupliciter dicuntur. Quarum unam quidem causam dicimus esse substantiam et quod quid erat esse: reducitur enim quare primum ad rationem ultimam: causa autem et principium quare primum. Unam vero materiam et subiectum: tertiam autem unde principium motus. Quartam vero ei causam oppositam: et quod est cuius causa et bonum. Finis enim generationis et motus omnis hic est. Sufficienter quidem igitur de his speculatum in his quae sunt de natura. Accipiamus tamen et nobis priores: ad entium perscrutationem venientes et de veritate philosophantes. Palam enim quia et illi dicunt principia quedam et causas. Supervenientibus igitur erit aliquid pre opere methodo quae nunc. Aut enim aliud aliquod causae genus inveniemus aut

Alt

ponentes materiam omnium esse principium

... mo dictis magis credemus. Primum igitur philosophantium plurimi sola ea que in materie specie putaverunt omnium esse principia. Ex quo enim sunt omnia entia et ex quo fiunt primo et in quod corrumpuntur ultimo substantia quidem manente in passionibus vero mutata, hoc elementum et hoc principium dicunt esse eorum que sunt. Et propter hoc neque fieri quicquam nihil dicunt putant neque corrumpi quasi tali natura semper conservata. Sicut nec dicimus Socratem nec generari simpliciter quando fit bonus aut musicus, neque corrumpi quando deponit habitus istos propterea quod subiectum maneat Socrates ipse. Sic nec aliorum nihil. Oportet enim esse aliquam naturam aut unam aut plures una ex quibus fiunt alia illa conservata.

Thales aqua

Pluralitatem tamen et speciem talis principii non idem omnes dicunt. Sed Thales quidem talis philosophie princeps aquam ait esse unde et terram esse super aquam asserebat. Forsan opinionem hanc accipiens quia cunctorum videbat nutrimentum humidum esse et ipsum calidum ex hoc factum et animal hoc vivere. Ex quo fit vero hoc est principium omnium. Propter hoc igitur eam est accipiens existimationem et quia cunctorum spermata naturam habent humidam. Aque vero natura principium est humidis.

Theologizantes

Sunt autem aliqui antiquiores et multum ante eam que nunc est generationem et primo theologizantes sic putant de natura existimandum. Oceanum enim et Tethym genitores

Alt

Parentes fecerunt sacramentum deorum aquam, stygem ab ipsis poetis vocatam: honorabilius quod antiquius, sacramentum autem quod honorabilius; si igitur antiquior aliqua ista et senior fuit de natura opinio, forsan utique incertum erit. Thales quidem secundum hunc modum pronuntiasse dicitur de prima causa. Hipponem quidem non utique aliquis dignificabit ponere cum his propter sui intellectus parvitatem. Anaximenes autem et Diogenes aerem priorem aqua et maxime principium simplicium corporum ponunt. Hippasus autem metapontinus et Heraclitus ephesius ignem. Empedocles vero quatuor, cum dictis addens terram quartum; ea namque dixit semper manere et numquam fieri nisi pluralitate et paucitate congregata et disgregata in unum et ex uno. Anaxagoras vero clazomenius isto quidem etate prior, factis vero posterior, infinita dicit esse principia. Nam fere omnia corpora partium consimilium ut ignem aut aquam ita generari et corrumpi ait, congregatione et disgregatione solum; aliter autem nec generari nec corrumpi, sed manere sempiterna. Ex his quidem solam quis causam intelliget eam que in materie specie dicitur. Procedentibus autem sic, ipsa res viam fecit et coegit querere. Si enim quam maxime omnis corruptio et generatio ex aliquo uno aut pluribus est, quare hoc accidit et que causa? Non enim ipsum facit subiectum transmutari seipsum. Dico autem velut neque lignum neque es alterutrum ipsorum permutari

Anaximenes

hippon

Anaxime nes dyogenes

hippasus Eracletus

Empe docles

Anaxago

est causa. neque enim lignum facit lectum neque es statuam: sed aliud aliquid mutationis causa est. hoc autem querere est aliud principium querere. ut si nos dicamus unde principium motus. Qui omnino qui a principio talem tetigerunt methodum et unum esse subiectum dixerunt nihil difficultatis sibimet fecerunt. verum quidam unum omne dicentes quasi ab ea questione devicti ipsum unum immobile dicunt esse: et naturam totam non solum secundum generationem et corruptionem hoc enim antiquum est et quod omnes esse confessi sunt. verum et secundum aliam mutationem omnem et hoc eorum est proprium. unum ergo solum dicentium ipsum esse: nulli talem intelligere causam convenit. nisi forte parmenidi et huic in tantum qui non solum unam causam sed et duas aliqualiter ponit esse causas. Plura vero facientibus magis convenit dicere ut ipsum calidum et frigidum aut ignem aut terram. utuntur enim quasi motivam habente naturam igne: aqua vero et terra et huiusmodi econtrariis. Post hos autem et talia principia tanquam non sufficientibus existentium generare entium naturam. iterum ab ipsa veritate velut dicebamus coacti habitum quesierunt principium. ipsius enim eu et bene quedam eorum que sunt habere. illa vero fieri forsan neque ignem neque terram neque aliud talium nihil: nec veri simile causam esse: neque illos convenienens existimare: neque iterum automato et fortune

[illegible]

tantam committere rem bene habere dicentes

aliquis intellectum inesse quemadmodum etiam

in animalibus et natura causam et mundi et

ordinis totius: ut extraneus apparuit priores

frustra convenienter dicentes. Palam quidem igitur

Anaxagoram scimus hos sermones tetigisse

attamen habet prius hermotinus clazomenius

causam dicendi. Sic quidem igitur opinantes simul

ipsius bene causam principium existentium esse

posuerunt et tale unde motus existentibus est.

Suspicabitur autem utique aliquis hesiodum primum

quesivisse huiusmodi: et utique si quis alius

amorem aut desiderium in existentibus quasi

principium posuisset ut parmenides etenim

hic tentans monstrare universi generationem

primum quidem ait deorum amorem fore provi

dentem omnibus. hesiodus vero omnium primum chaos

esse fuisse deinde terram latam et amorem

qui omnia condecet immortalia quasi necessarium

sit in existentibus esse causam que res movebit

moveat et congreget hos. Quidem igitur quomodo

oporteat distribuere de hoc quis primus liceat

iudicare posterius. Quoniam autem contraria bo

nis inesse videbantur in natura et non solum ordi

natio et bonum sed inordinatio et turpe et

plura mala melioribus et prava bonis: sic alius

aliquis amorem introduxit et litem singula

singulorum causam horum. Si quis enim assequatur

et accipiat ad intellectum et non ad ea que

balbutiendo Empedocles dixit inveniet amo[rem]

[illegible]

rem quidem causam esse bonorum: litem vero ma-
lorum: quare si quis dixerit quodammodo et pri-
mum dicere empedoclem bonum et malum
principia forsan bene dicit si bonorum omnium ei bo-
num est causa: et malorum malum. Isti quidem
sicut diximus et usque ad hoc duas quas in
phisicis determinavimus materiam quidem et eam unde
motus principium obscure quidem et non manifeste
sed qualiter in bellis ineruditi faciunt etenim
illi circumducti sepe bonas plagas faciunt At illi
nec ex scientia: nec isti similiter assimilati scien-
tibus dicere quod dicunt: hiis etenim fere usi
videntur nihil nisi parum: Anaxagoras autem
artificialiter utitur ad mundi generationem intel-
lectu: nam quando dubitat que causa ex ne-
cessitate inest: tunc attrahit ipsum In aliis vero
omnia magis causat eorum que fiunt quam
intellectum. Et empedocles plus quidem hic
utitur causis sed tamen nec sufficienter: nec
in hiis invenitur quod confessum est: multis
quidem in locis apud ipsum amor disgregat:
lis autem congregat. nam cum in elementa
quidem ipsum omne a lite distrahitur tunc ignis
in unum et elementorum aliorum singula con-
concernuntur: cum autem iterum in unum ab
amore conveniunt necesse est rursum ut
ex singulis particule secernantur. Empedo-
cles quidem igitur preter priores primus hanc
causam dividens induxit non unum faciens

motus principium: sed diversa et contraria.

Amplius autem quae in materiae specie dicuntur esse elementa quatuor primus dixit: non tamen utitur quatuor sed ut duobus existentibus solum, igne quidem secundum se: oppositis vero quasi una natura, terra et aere et aqua. Sumet autem utique id speculans ex versibus. Hic quidem igitur sicut diximus sic et tot dixit principia. Leucippus autem et collega eius Democritus elementa quidem plenum et inane dicunt esse, dicentes velut hoc quidem ens, illud vero non ens. Horum autem plenum quidem et solidum ens, inane vero non ens: propter quod et nihil magis ens non ente dicunt esse: quia neque inane corpore. Causas autem entium haec ut materiam. Quemadmodum qui unum faciunt subiectam substantiam cetera alia passionibus eius generant, rarum et spissum principia passionum ponentes, eodem modo et hi differentias causas aliorum dicunt esse. Has vero tres dicunt esse figuram et ordinem et positionem. Differre enim aiunt ens risthmo et diathigi et tropi solum. Horum autem risthmos figura est et diathigi est ordo et tropi positio. Differt enim A ab N figura, AN autem ab NA ordine, Z autem ab N positione. De motu autem unde aut quomodo inest existentibus et hi aliis similiter negligenter dimiserunt. De duabus igitur causis ut diximus in tantum videtur quaesitum esse prius. In his autem

et ante hos vocati pythagorici mathematica

tangentes primi ea produxerunt et in eis

nutriti horum principia omnium principia pu

taverunt. horum autem quoniam numeri natura

sunt primi et in numeris videbantur multas

speculari similitudines existentibus et factis

magis quam in igne et aqua et terra quia tale

numerorum quidem passio iustitia tale autem anima

et intellectus alia vero tempus et aliorum

ut est dicere unumquodque similiter. Amplius

autem et armoniarum in numeris speculantes pas

siones et rationes quoniam et alia quidem

numeris secundum naturam omnem videbantur

assimilata esse numeri autem omnes nature

primi elementa numerorum existentium eleme

ta cunctorum esse existimaverunt et totum

celum armoniam esse et numerum et quecumque

habebant confessa monstrare et in numeris

et armoniis ad celi passiones et ad partes

et ad ornatum totum hec colligentes adap

tabant et si quid alicubi deficiebat annectebant

ut ipsis totum negocium esset connexum. Dico

autem puta quoniam perfectus denarius esse

videtur et omnem comprehendere naturam

numerorum et que secundum celum feruntur

decem quidem esse dicunt solum autem novem existentibus

manifestis ideo antichthonam decimam faciunt.

De his autem certius est a nobis in aliis de

terminatum. Sed cuius quidem gratia supervenimus

hoc est ut accipiamus et de his que possunt esse
principia et quomodo in dictas cadunt causas.
Videntur et hi numerum putare principium esse et
quasi materiam existentibus et quasi passiones
et habitus, numeri vero elementa par et impar,
et horum hoc quidem finitum illud vero infinitum;
unum autem ex utrisque esse, et enim par et impar
esse; numerum autem ex uno; numeros vero sicut dictum
est totum celum. Eorundem autem alii decem
dicunt esse principia secundum correlationem ordinem
dicta: finitum et infinitum, par et impar, unum pluralitatem,
dextrum sinistrum, masculum femininum, quiescens
motum, rectum curvum, lucem tenebras, bo-
num malum, longius altera parte, quadrangulare; quemadmodum
Alcmeon Crotoniates suscepisse, aut hic ab illis
aut illi ab hoc hunc sermonem acceperunt.
Etenim fuit etate Alcmeon sene existente
Pythagora. His vero consimile enunciavit; nam
ait esse duo que multa sunt humanorum,
dicens contrarietates non sicut hi determina-
tas sed quascumque ut album nigrum, dulce
amarum, bonum malum, magnum parvum. Hic
quidem indeterminate proiecit de ceteris;
Pythagorici vero et quot et que contrarie-
tates enunciaverunt. Ab his ergo ambobus
tantum est accipere quia contraria sunt exis-
tentium principia; quot vero ab aliis et que
hec sint. Qualiter tamen ad dictas causas
convenit adducere plane quidem non est dear-
ticulatum ab illis; videntur autem ut in
materie specie elementa ordinare; ex his

lxix

enim ut ex eis quae insunt constitui et plasmari dicunt substantiam. Antiquorum quidem igitur elementa nature plura dicentium ex his sufficiens est intellectum speculari. Sunt autem aliqui qui de omni quasi una existente natura enunciaverunt, modo vero non eodem omnes, neque ipsius bene neque ipsius secundum naturam. Ad presentem quidem igitur causarum perscrutationem nullatenus convenit de ipsis sermo; non enim ut physiologorum quidam qui unum posuerunt ipsum esse ens, tamen generant ex materia quasi ex uno. Sed alio dicunt hi modo: illi namque motum apponunt ipsum omne generantes, hi vero immobile dicunt esse. Attamen tantum conveniens est presenti speculationi. Parmenides quidem enim videtur unum secundum rationem tangere, Mellissus vero ipsum secundum materiam; quare et hic quidem finitum, ille vero infinitum id ait esse. Xenophanes vero primus horum unum dixit; Parmenides enim huius dicitur fuisse discipulus. Nihil explanavit, neque de natura horum neutrius visus est tangere, sed ad totum celum respiciens ipsum unum dicit esse deum. Hi quidem sicut diximus pretermittendi sunt ad presentem inquisitionem, duo quidem et penitus tamquam existentes parum agrestiores, Xenophanes et Mellissus. Parmenides autem magis videns visus est dicere. Nam preter ens non ens nihil dignatur, unde ex necessitate ens opinatur

esse unum et aliud nihil de quo manifestius
in physicis diximus. Cogitur vero apparen-
tia sequi: et unum quidem secundum rationem: plura
vero secundum sensum: opinans esse duas
causas et duo principia rursus ponit ca-
lidum et frigidum ut ignem et terram dicens.
Horum autem quidem secundum ens calidum ordinat
alterum vero secundum non ens. Ex dictis
quidem igitur et ex consencientibus iam sa-
pientibus ea accepimus. A primis quidem usque
principium esse corporeum: aqua namque et ignis
et similia corpora sunt: et ab his quidem unum
ab illis vero plura principia corporea utrisque
tamen hec ut in materie specie ponentibus:
Et cum hac illam unde motus et hanc ab
his quidem unam: ab illis vero duas. Pyta-
gorici vero duo principia dixerunt secundum eundem
modum: tantum autem addiderunt quod et
proprium eorum est quia finitum et infinitum et unum
non alias aliquas putaverunt esse naturas
ut ignem aut terram aut aliquid aliud
tale: sed infinitum ipsum et unum horum esse
substantiam de quibus predicantur. Quapropter et
numerum esse substantiam omnium. Igitur usque
ad italicos et absque illis mediocrius dix-
erunt alii de ipsis: attamen ut diximus
duabus sunt causis usi: et harum alteram
hi quidem unam: illi vero duas faciunt illam
unde motus. De his igitur sic hinc enun-
ciaverunt modum: et de eo quidem quod quid est

dicere et diffinire ceperunt. valde autem simpliciter tractauerunt. superficialiter enim diffinierunt et cui primo inerat terminus dictus hoc esse substantiam rei putauerunt ut siquis existimet idem esse duplum et dualitatem eo quod inest primo duplum. sed fortasse duplo et dualitati non idem est esse. si autem non multa ipsum unum erit quod et illis accidit. de prioribus quidem igitur et aliis tot est accipere.

Text. 4 — Opinio platonis

Post dictas vero philosophias platonis superuenit negocium in multis quidem hos sequens. alia vero et propria preter italicorum philosophiam habens. nam ex nouo consentiens cratyli et heracliti opinionibus quasi sensibilibus omnibus semper defluentibus et sciencia de eis non existente hec quidem et posterius ita suscepit. Socrate vero circa moralia negociante et de tota natura nihil. in his tamen vniuersale querente et de diffinitionibus primo intellectum firmante. illum suscipiens propter tale putauit quasi de aliis hoc factum et non de sensibilium aliquo. impossibile namque est communem racionem esse alicui sensibilium semper transmutantium. Hic itaque talia quidem existentium ideas et species appellauit. sensibilia vero propter hec et secundum hec dici omnia. Nam secundum participacionem esse multa vniuocorum speciebus. participacionem vero secundum nomen transmutauit. Pytagorici quidem enim existentia dicunt

numerorum imitatione, plato vero nomen transmutans participatione: participationem tamen aut imitationem que sit utique specierum dimiserunt in communi querere. Amplius autem preter sensibilia et species mathematica rerum intermedia dicit esse et differencia a sensibilibus quidem quia sempiterna sunt et immobilia, a speciebus eo quod hec quidem multa quedam similia sunt, species autem ipsum unum unaqueque solum. Quoniam autem species cause sunt aliis, illarum elementa omnium putaverunt existencium elementa esse. Ut quidem igitur materiam magnum et parvum esse principia, ut autem substantiam unum; ex illis enim secundum participationem unius species esse numeros. Unum tamen substanciam et non aliquid aliud ens dici unum consimiliter pytagoricis dixit: et numeros esse causas aliis substantie similiter ut illi. Pro infinito autem ut uno dualitatem facere et infinitum ex magno et parvo hoc proprium. Amplius hic quidem numeros preter sensibilia, illi vero numeros esse dicunt res ipsas et mathematica inter media horum non ponunt. Unum quidem et numeros preter res facere et non ut pytagorici, et specierum introductio propter eam que in racionibus perscrutationem evenit: priores enim dialectica non participaverunt. Dualitatem autem facere alteram naturam quia numeri extra primos naturaliter ex ea generantur velut ex aliquo ethimagio: quidem e contra.

1

8

rio continuerit. Non enim rationabile sic videtur. Quidem
ex materia multa faciunt, species vero semel
generat solum; videtur autem ex materia una una
mensura. Speciem autem quam induit unus
existens multa facit. Similiter quoque se habet
masculus ad feminam: hec autem ab uno impletur
coitu, masculus vero multas implet. Et tamen hec
imitationes principiorum illorum sunt. Plato quidem
igitur de quesitis ita diffinivit. Palam autem ex
dictis quia duabus causis solum est usus, ipsa que
est quod quid est et ipsa materia. Species enim eius quod
quid est causa sunt aliis, speciebus vero unum.
Et que materia subiecta de qua species hec
quidem in sensibilibus hec autem in speciebus
unum vero in speciebus dicitur quia dualitas est
magnum et parvum. Amplius bene et male
causam dedit elementis singulis singulare
quidem magis dicimus priorum investigare
quosdam phylosophorum velut Empedocles et Anax-
agoras. Breviter quidem igitur et capitulariter
tali qui et quo de principiis et veritate
dixerunt pertransivimus. At tamen ab eis tantum
habemus quod dicentium de principio et causa
nullus preter ea que sunt in physicis a nobis
determinata dixit sed omnes debiliter tamen
quidem videntur illa tangere aliqualiter.
Hi quidem ut materiam principium dicunt sive
unam sive plures supponant et sive corpus

sunt, inferiora hec ponant ut plato qui magnum et
parvum dicens: italici vero infinitum. Empedocles vero
ignem terram aquam et aerem. Anax autem similium
partium infinitatem: hii itaque omnes sunt talem causam
tangentes, et amplius quicumque aerem aut ignem aut
aquam aut igne spissius, aere autem subtilius corpus
quoddam tale primum elementum dixerunt. hii quidem igitur
hanc causam solum tetigerunt. alii vero quidem unde
principium motus, ut quicumque amiciciam et litem et in-
tellectum aut amorem principium faciunt. quod quid
erat esse vero et substantiam plane nullus dedit.
maxime qui species ponunt dicunt: neque enim ut
materiam sensibilibus species et que sunt in speciebus
neque ut hinc principium motus provenient existant.
immobilitatis autem causas magis et eius quod est
in quiete esse dicunt. sed quod quid erat esse aliorum
singulis species prestant: speciebus autem unum: quod
vero causa actus et transmutationes et motus modo
quodam dicunt causam, ita vero non dicunt nec
quod vere natum est. nam intellectum quidem di-
centes aut amiciciam ut bonum quidem has ponunt causas:
non tamen ut gratia horum aut existens aut fiens
aliquid entium sed ut ab his horum motus dicunt
similiter autem et primum aut ens dicentes esse talem
naturam subiectum quidem causam dicunt esse
non tamen huius causa aut esse aut fieri. quare dicere
et non dicere aliqualiter accidit eis bonum esse causam
non enim simpliciter sed secundum accidens dicunt. Quod
quidem igitur recte determinatum est de causis
et quot et que nobis testimonium prebere videntur
et hii omnes aliam causam tangere non valentes

Nota post hec at prosequitur quo quisque horum dixit et que de principiis dubitationes emergunt:

Amplius. Non quod rei formam vocant esse substantiam et quod quid est ... (marginal gloss, largely illegible)

Adhuc autem quia querenda sunt principia aut et omnia aut horum aliquo modo: palam quod etiam horum unusquisque dixit: et quod habent de principiis contingentes dubitationes post hec transeamus de ipsis. Quicumque quidem igitur unum ipsum omne et unam quandam naturam esse ut materiam ponunt et eam corpoream et magnitudinem habentem palam quia multipliciter delinquunt. Corporum enim elementa ponunt solum, incorporeorum vero non existentibus et incorporeis. De generatione et corruptione causam dicere conantes et de omnibus physice tractantes motus causam auferunt. Amplius autem substantiam nullius ponere causam neque quod quid est. Et adhuc facile quodcumque simplicium corporum principium [dicere] praeter terram non considerantes ea que ex invicem generationem aliqualiter faciunt: dico autem ignem et aquam et terram et aerem. Hec quidem enim concretione, illa vero disgregatione ex invicem fiunt. Hec autem ad prius et posterius plurimum differunt: Aliqualiter enim utique videbitur maxime elementale esse omnium ex quo primo fit congregatione. Tale vero est quod minutissime partis et subtilissimum est corporum. Unde quicumque ignem ponunt principium maxime confesse rationi huic dicunt. Et aliorum unusquisque confitetur elementum esse aliquod corporum. Nullus enim posteriorum et unum dicentium terram elementum voluit palam propter magnitudinem partialitatis. Quod horum autem trium elementorum iudicium quoddam accepit. Hi namque ignem: illi vero aquam: alii aerem hoc esse dicunt. Dicit autem et Hesiodus

sed quare terram non dicunt quemadmodum hominum multi: omnia namque terram esse dicunt.

11

12

13

14

terram primam corporum factam esse sic enim antiquam

et popularem contingit existimationem esse. Similiter

igitur huius rationis nec si quis horum aliquid dicit

preter ignem nec si quis aere quidem spissius hoc ponit

aqua vero subtilius non recte utique dicit. Si vero

est quod est generatione posterius natura prius. et

quod est digestum et concretum posterius generatione

horum utique erit contrarium. aqua quidem aere prior

et terra aqua. De ponentibus quidem igitur causam

unam qualem diximus sint hec dicta. Idem autem

et si quis hec plura ponit velut Empedocles quatuor

dicit esse corpora materiam. etenim huic hec quidem eadem

alia vero propria accidere necessarium est. Ex ad

invicem enim generata terminus quasi non semper

igne et terra eodem corpore permanente. dictum autem

est de eis in physicis. et de movendum causa utrum

unam aut plura ponendum nec recte nec irrationabiliter

putandum dictum omnino esse. Et ex toto alterationem

auferri est necesse sic dicentibus. non enim ex calido

fit frigidum nec ex frigido calidum erit. quid

enim ex hoc pateretur contraria. et que est una

natura que fit ignis et aqua quod ille non ait.

Anaxagoram vero si quis susceperit elementa duo

dicere. suscipit maxime secundum rationem qua ille quidem

non dearticulavit. secutus est enim ex necessitate

dicentes eum nam absurdo existente taliter dicere

permixta esse a principio omnia. et quia oportet accidere

quod impermixta preexistant. et quia non aptum

quodlibet permisceri quodlibet. Adhuc autem quia passiones

Et quia sequitur ex hoc [illegible] ... autem oportet preexistere impermixta: mixtio enim non intelligitur nisi post separationem ... [illegible]

et accidentia separarentur a substantiis: eorundem enim
permixtio est et separatio. tamen si quis prosequatur
dearticulans que vult dicere: forsan apparebit in-
novabilius dicens. Quando namque nihil erat discretum
palam quia nihil erat verum dicere de substantia illa
dico autem quia neque album neque nigrum aut fuscum
aut alium colorem sed non colorata erat ex necessitate
horum enim colorem haberet aliquem: similiter autem et
sine sapore: eadem hac ratione nec aliud similium
nihil: nec enim quale aliquid: id possibile est esse nec
quantum nec quid: aliqua enim in parte dictarum
specierum inesset utique ei sed hoc impossibile permixtis omnibus
iam enim discreta essent. Dicit autem permixta esse
omnia preter intellectum hunc autem impermixtum
solum et purum. ex his itaque accidit ei dicere
principia: ipsum unum, hoc enim simplex et impermixtum
et alterum quale ponimus indeterminatum antequam
determinetur et quadam specie participet: quare dicit
quidem non recte nec plane vult tamen aliquid simile
posterius dicentibus et nunc apparentibus magis.
Verum hi quidem his qui circa generationem sermones
et corruptionem et motum proprie sunt solum:
fere enim circa talem substantiam principia et causas querunt.
Solum quicumque vero de omnibus existentibus faciunt
theoriam: existentium autem hec quidem sensibilia
illa vero insensibilia ponunt. palam quia de utrisque
generibus perscrutationem faciunt: propter quod magis
utique immorabitur aliquis de eis quid bene aut
non bene dicunt ad perscrutationem nobis propositorum perscrutationem.

i1

18

Pytagorici quidem isti vocati principiis et elementis ex-
tranee a phisiologis sunt usi: causa vero quia acce-
perunt ea ex non sensibilibus nam mathematica
existentium sine motu sunt extra ea quae sunt
circa astrologiam: disputant tamen et tractant
omnia de natura: generant enim caelum et quae
circa huius partes et passiones et operationes
attendit observant: et principia et causas in hec
dispensant quasi aliis phisiologis consentientes
quia ens hoc est quodcumque sensibile est et comprehendit
vocatum caelum: causas vero et principia sicut diximus
dicunt sufficientia pertingere usque ad ea que
sunt entium superiora et magis quam de natura
rationibus convenientia ex quo tamen modo motus
erit finito et infinito solum suppositis et pari
et impari: non dicunt autem quomodo sine motu
et transmutatione possibile generationem et corruptionem
esse aut corporum que feruntur opera circa caelum.

19

20

21

Amplius autem sive quis det eis ex his esse mag-
nitudinem sive ostendatur hoc tamen quomodo erunt hec
corporum levia: illa vero gravitatem habentia
ex quibus enim supponunt et dicunt nihil ma-
gis de mathematicis corporibus dicunt quam de
sensibilibus: unde de igne et terra et aliis
huiusmodi corporibus nihil dixerunt sicut nihil
dicunt sic nihil de sensibilibus existimo dicen-
tes proprium: Amplius autem quomodo oportet
accipere causas quidem esse numeri passiones et
numerum circa caelum existentium et factorum et ab
initio et nunc numerum autem alium nullum
esse preter numerum hunc ex quo consistit mundus:

22

Nam cum in hac parte opinio et ipsis sit passim
vero desuper aut subtus iniusticiam aut discretio-
nem aut permixtionem demonstrationem aut dicunt quia
horum unumquodque numerus est: accidit autem secundum hunc
locum iam pluralitatem esse constitutarum mag-
nitudinum quia passiones he sequuntur singula
loca: utrum idem est hic numerus qui in celo est
quem oportet accipere quia horum unumquodque est
aut preter hunc alius? plato namque alium aut
esse existimat. etiam quidem et ille numeros hec
esse et horum causas. illos vero intellectuales
hos vero sensibiles. de pytagoricis ergo di-
mittatur ad presens, sufficit enim ea tangere
tantum. Qui vero ideas posuerunt: primum
quidem horum existentium accipere causas querentes
alia his equalia numero attulerunt ut si quis
numerare volens paucioribus quidem existentibus
putet non posse: plura vero faciens numerat.
Nam fere equales aut non pauciores his sunt
species: de quibus querentes causas ab his
ad illas provenerunt: secundum unumquodque enim equi-
vocum aliquid est et extra substantias
aliorum est in multis unum et in his et in
sempiternis. Amplius autem secundum quos modos ostendi-
mus quod sunt species secundum nullum videntur
horum esse. Ex quibusdam vero non est necesse fieri
syllogismum: ex quibusdam vero et non quorum
putamus horum fiunt species. quia secundum rationes
eas que fiunt ex scientiis species omnium erunt
quorumcumque sunt scientie, et secundum unum in multis
et negationibus et secundum intelligere aliquid

incorruptibilium: phantasma enim aliquod horum est.
Amplius autem racionum certissime alie quidem eorum
que ad aliquid ideas faciunt quorum non dicimus
esse secundum se genus. alie vero tercium hominem dicunt

28

esse. Et omnino que sunt de speciebus raciones au-
ferunt ea que magis esse volunt dicentes esse
species quam ideas ipsas esse. accidit autem et dualli-
tatem non esse primam sed numerum et ad aliquid ipso
quod secundum se. et omnia quecumque aliqui de spe-
ciebus opiniones sequentes opposuerunt principiis.
Amplius autem secundum existimacionem quidem secundum quam

29

dicimus et ideas esse: non solum substanciarum
species sed multorum aliorum: etenim conceptus unus
non solum circa substantias sed et de aliis est.
Et sciencie non solum sunt substancie sed et
aliorum: et mille talia alia accidunt. Secundum

30

vero necessitatem et opiniones de eis si sunt
participabiles species substanciarum necesse est ideas
esse solum. non enim secundum accidens participantur.
sed oportet hanc unicuique participare in quan-
tum non de subiecto dicitur. Dico autem ut si aliquid
ipso duplo participat. hoc et sempiterno participat. sed
secundum accidens. accidit enim duplo sempiternum esse. Quare
substancia erunt species. hec vero substanciam
hic et ibi significant. aut quid erit dicere esse aliquid
preter eas unum in multis. et si eadem
species idearum et participancium aliquid erit
commune. quid enim magis in corruptibilibus dualitatibus
et dualitatibus quidem multis sed sempiternis:

[illegible]

dualitas una et eadem quam in hac et aliqua. Si vero non eadem species, equivocatio erit et simile: ut si quis vocat hominem calliam et lignum nullam illorum communitatem inspiciens. Omnium

31 ad quid utiles sunt idee

autem dubitabit aliquis maxime quid conferunt species sempiternis sensibilium: aut his que fiunt et corrumpuntur. Nec enim motus nec transmutationis nullius sunt causa. At vero nec ad scientiam nichil auxiliantur ea que est aliorum: nec enim ille horum substantia nam in hiis essent: nec ad esse cum non insunt participantibus. Sic enim forsan causa videbuntur esse albi permixtum albo: sed hec quidem ratio valde mobilis est quam Anaxagoras prius et Eudoxus posterius et alii quidam dixerunt. Facile namque colligere multa et impossibilia ad talem opinionem. At vero nec ex speciebus sunt alia secundum nullum modum consuetorum dici. Dicere vero exemplaria esse et eis alia participare vaniloquium est et metaphoras dicere poeticas. Nam quid est quod operatur ad ideas respiciens? Contingit enim et esse et fieri simile quodcumque et non assimilatum ad idem. Quare existente Socrate et non Socrate existente fiet qualis Socrates. Similiter autem palam quia etiam si sit Socrates sempiternus. Erunt eiusdem exemplaria plura, quare et species, ut hominis animal et bipes, simul autem et autoantropos.

32

33

Amplius autem non solum sensibilium species ex

[illegible glosses]

emplaria sed etiam ipsarum ut genus specierum quare idem erit exemplar et imago. Amplius videbitur esse utique impossibile separatim substantiam et cuius est substantia quare quomodo idee rerum substantie erunt existentes separatim. In phedone vero sic dicitur quod ipsius esse et fieri cause sunt species. Et etiam existentibus speciebus tamen non fiunt participantia nisi sit quod movet et multa fiunt alia ut domus et anulus quorum non dicimus species esse. Quare palam quia contingit alia et esse et fieri et propter tales causas quales et nunc dicte sunt. Amplius si sunt numeri species quomodo cause erunt utique qui alii numeri sunt existentia ipsa ut hic quidem numerus homo ille vero Socrates et alius Callias. Quid igitur hii sunt cause illi. Nec enim si hii quidem sempiterni illi vero non differunt. Si vero quia rationes numerorum et hic ut symphonia palam quia est unum quid quorum sunt rationes. Si itaque hec materia manifestum quia et ipsi numeri aliqui rationes sunt alius ad aliud dico autem ut si est Callias ratio in numeris ignis et terre et aque et aeris et antho antropos sive numerus quidem existens sive non. Tamen erit ratio in numeris quorundam et non numerus. Et non erit propterea numerus. Amplius ex multis numeris unus fit numerus. Ex speciebus autem una species qualiter. Sed si nec ex ipsis sed ex unis ut in millenario quomodo se habent unitates. Sive enim eiusdem speciei multa inconvenientia accidunt sive non eiusdem

34

34

336

37

speciei nec eaedem sibi sunt invicem nec alie

38 omnes omnibus. quo namque different impos-
sibiles existentes. nec enim rationabilia hec
(l. neque sunt ficta intellectui) nec intelligere confessa. Amplius autem aliud
aliquod genus numeri (l. separare) facere est necesse

39 circa quod sit arithmetica. et omnia inter-
media dicta ab aliquibus simpliciter et ex qui-
bus principiis aut (l. propter quid) quare intermedia eorum

40 quae hic et ipsorum erunt. Amplius unita-
tes que sunt in dualitate utraque est ex aliqua
priori dualitate quamvis impossibile. amplius

41 quare unum numerus est collectus. amplius
cum dictis si sunt differentes unitates (l. opponi sic dicere) oportebit
ita dicere quemadmodum quicumque elementa quattuor
aut duo dicunt. etenim horum quilibet non commune
dicit elementum esse ut corpus sed ignem et terram
sive sit commune corpus ipsum sive non. nunc autem
dicit (l. tanquam) quasi uno existente quemadmodum igne et
aqua similium partium. si vero sic est non erunt
substantiae numeri sed palam quia si commune
est aliquid unum ipsum et hoc est principium
(ut) quare multipliciter dicitur ipsum unum. aliter enim
impossibile est. volentes autem substantias ad principia re-

42 ducere. longitudines quidem ponimus ex (l. longo) palu-
to et brevi et ex aliquo parvo et magno et
planum ex lato et (l. stricto) arcto. corpus vero ex profun-

43 de et humili. Attamen quomodo habebit aut
planum lineam aut solidum lineam et planum

aliud enim genus est et latum et arctum et pro-
fundum et humile quemadmodum nec numerus est in
eis quia multum et paucum ab his alterum est
palam quod nec aliud nihil superiorum inerit infe-
rioribus At vero nec genus profundi latum
esset enim planum aliquod corpus. Amplius
puncta ex quo existunt huic quidem generi
et plato oppugnabat tanquam existente geo-
metrico dogmate sed lineae principium vocabat
hoc autem multotiens indivisibiles lineas posuit
quamvis necesse sit terminum aliquem harum esse
quare ex qua ratione linea est et punctus est.
Omnino autem sapientia de manifestis causam
inquirente hoc quidem praetermisimus nihil enim de causa
diximus unde principium est transmutationis. horum
vero substantiam dicere putantes ipsorum alias quidem
substantias esse dicimus quomodo vero ille substantie horum
supervacanee dicimus Nam et participare sicut prius
diximus nihil est. nec quicquam in scientiis videmus
existens causa propter quam intellectus omnis et omnis
natura facit. nec hanc causam quam modo
dicimus esse unum principiorum nihil tangunt
species sed facta sunt mathematica praesentibus phi-
losophia dicentium aliorum gratia ea oportere tractari.

44

Amplius autem substantiam subiectam materiam ma-
gis mathematicam aliquis utique suscipiet et magis
praedicari et differentiam esse substantie et materiei
ut magnum et parvum sicut phisiologi aiunt rarum
et spissum primas subiecti dicentes differentias

41

46

hec namque sunt superabundancia quedam et defectus.
Et de motu siquidem hec erit causa motus
palam quia mouentur species. Si autem non
vnde venit? tota enim [l. naturae] de natura aufertur [l. destruitur]
perscrutatio et quod videtur facile esse monstrare quod
vnum omnia non fiunt expositione enim omnia vnum
non fiunt sed id aliquid vnum siquis dat
omnia et nec hoc si non genus dat vniuer-
sale esse. hec autem quibusdam impossibile: nullam
namque rationem habent nec que sunt post numeros
longitudines latitudines et solida: nec que modo
sunt aut futura sunt nec si aliquam habent
potestatem hec enim nec species possibile esse. non enim
sunt numeri nec intermedia: sunt enim illa
mathematica nec corruptibilia? sed rursum quare

41

tum videtur hoc genus et omnino existentium que-
re elementa non diuidentem multipliciter dicta inueni-
re impossibile est et aliter secundum hunc modum querentibus
ex quibus sunt elementis. ex quibus enim facere
aut pati aut ipsum rectum non esse accipere
sed siquidem substantiarum solum esse contingit: tunc
quia existentium omnium elementa aut querere
aut putare [l. opinari] habere non est verum. quomodo autem
aliquis addiscet omnium elementa palam est
quod non est possibile preexistere cognoscente
prius. sicut enim geometrisare discentem
alia quidem oportet prescire quorum autem est scien-

cia et de qbus debet .. discere non pnoscit ita
et in aliis quare si qua est omnium scientia ut quidam
nihil vtique preexisteret hoc cognoscenti. quam-
uis sit omnis disciplina per precognita aut omnia
aut quedam: aut per demonstratione aut per diffinitione.
oportet enim ex quibus est diffinitio prescire et esse
nota similiter aut et que per inductione. At vero
si existit connaturalis. mirum quomodo latemus ha- [l. obliuiscimur]
bentes potissimam scientiarum: amplius aut quomodo
aliquis cognoscat ex quibus est et quomodo erit ma-
nifestum. etenim hoc habet dubitationem. ambiget
enim aliquis quemadmodum et circa quasdam syllabas
hi namque zma ex s z y et m et a dicunt ali-
vero quendam alium sonum dicunt esse et cogni-
torum nullum Amplius aut quorum est sensus
quomodo aliquis non habens sensum cognosceret quam-
uis oportebat si omnium sint elementa ex quibus
quemadmodum composite voces sunt ex propriis ele-
mentis. Quod quidem igitur dictas in phisicis
causas querere visi sunt omnes et extra has
nullam habemus dicere palam ex prius dictis. sed
[l. debiliter obscure] tenuiter he et modo quodam omnes prius dicte
sunt modo vero quodam nullatenus. balbuciens
enim visa est prima philosophia de omnibus velut
noua existens circa principia et primum quoniam Empedo-
cles os dicit esse ratione [l. in mixtione rationi]. hoc aut est quod quid erat
esse et substantia rei At vero similiter necessa-
rium est et carnis et aliorum singulorum esse
rationem aut nihil propter hoc enim et caro et
os est et aliorum unumquodque: et non propter materiam

48

49

40

41

quam ille dicit ignem et etiam et aerem et aquam sed hoc alio dicente quidem simul aut ex necessitate manifeste vero non dixit de talibus quidem igitur ostensum est prius: quecumque vero de ipsis hiis dubitabit aliquis resumamus iterum nam forsan ex ipsis abundabimus aliquid ad posteriores dubitationes.

Secundus

De veritate quidem theoria sic quidem difficilis est sic vero facilis est. Signum autem est neque digne nullum adipisci ipsam posse: nec omnes exortes esse sed unumquemque aliquid de natura dicere et secundum unumquemque quidem nihil aut parum ei immittere ex omnibus autem coarticulatis fieri magnitudinem aliquam. Quare sic videtur ut proverbialiter dicimus in foribus quis delinquet sic quidem utique erit facilis. habere autem totum et partem non posse difficultatem eius ostendit. Forsan autem et difficultate duobus modis existente non in rebus sed in nobis est eius causa: sicut enim nocticoracum oculi ad lucem diei se habent sic et anime nostre intellectus ad ea que sunt omnium nature manifestissima. Non solum autem hiis gratiam dicere iustum est quorum opinionibus aliquis communicaverit sed et hiis qui adhuc superficialiter enunciaverunt etenim hii contulerunt aliquid nam habitum

quidem multam preexercitati sunt. Nam si Thi-
motheus non fuisset multam melodiam non habe-
remus. si autem non Phrynis, Thimotheus non
fuisset. Eodem autem modo et de enunciantibus
veritatem. a quibusdam vero opiniones quasdam
accepimus. sed alii ut hi forent forte causa
fuerunt. Recte vero philosophiam veritatis
scientiam recte habet. nam theorice finis
est veritas et practice opus. etenim si quo-
modo se habet intendunt. non tamen secundum se.
sed ad aliquid et nunc speculantur practici.
Nescimus autem verum sine causa. unumquodque vero
maxime ipsum aliorum dicitur secundum quod etiam
aliis inest univocatio. puta ignis calidissimus.
etenim est causa aliis hic caloris. quare et
verissimum quod posterioribus est causa ut
sint vera. quapropter semper existentium princi-
pia esse verissima necesse est. non enim quandoque
sunt vera. quandoque non vera. nec illis causa
aliquid est ut sint sed illa aliis. quare unum-
quodque sicut se habet ut sit ita et ad veritatem.

At vero quod sit principium quoddam et non
infinite cause existentium neque in directum
neque secundum speciem palam. nec enim ut ex
materia hoc ex hoc in infinitum progredi possibile
est veluti carnem quidem ex terra. terram
vero ex aqua. aquam vero ex aere. aerem
autem ex igne. et hoc non stare. neque unde principium
motus. ut hominem ab aere moveri. et hunc

a sole solem vero a lite et hoi nullum esse
finem. Similiter autem nec id cuius causa in infi-
nitum nec possibile est. ut quidem sanitatis
causam illam vero felicitatis aliam. et ita
semper aliud alius causam esse. et in quod quid erat
esse similiter. Mediorum enim extra que
est aliquid ultimum et primum necesse est esse
quod prius est causam ipsorum esse post se illa
si dicere nos oporteat unum trium causam quod
primum est dicimus. non enim quod est ultimum
nullius enim quod finale. sed nec medium unius
unius. nihil enim differt unum aut plura esse
nec infinita aut finita. Infinitorum vero hoc
modo et omnino infiniti partes omnes
medie sunt similiter usque modo quare
si ex toto nihil est aliquid primum nec ex toto
causa nulla est. At vero neque in deorsum
possibile est in infinitum ire ipso sursum habente
principium ut ex igne quidem aquam ex hac vero
terram et ita semper aliquod fieri aliud genus.
Dupliciter enim fit hoc ex hoc non ut hoc
dicitur post hoc ut ex hysthmiis olympia
sed ut aut ex puero mutato virum aut ex aqua
aerem. ut quidem igitur ex puero virum fieri dicimus
quod ex eo quod fit quod factum est
aut ex eo quod perficitur perfectum. semper
enim est medium inter esse et non esse generatio
et ita quod fit existentis et non existentis
medium. Est autem addiscens qui fit sciens et

Et hoc est quod dicitur quod fit ex addiscente sciens:
hoc vero ut ex aere aqua corrupto altero. propter
quod illa quidem non reflectuntur ad invicem nec
fit ex viro puer. non enim fit ex generatione quod
fit sed est post generationem. sic enim est dies ex au-
rora quia post hanc. propter quod nec aurora ex
die. altera vero reflectuntur. utrobique enim modo
impossibile est in infinitum ire. existentium enim mediorum
finem necesse est finem esse. quedam vero ad se
invicem reflectuntur. alterius enim corruptio est
generatio alterius. similiter autem impossibile est pri-
mum sempiternum corrumpi. quoniam enim non est infi-
nita generatio in sursum. necesse est ex quo corrupto primo
aliquid factum est non sempiternum esse. Am-
plius autem quod est cuius causa finis est. tale
vero quod non est alicuius causa sed et alia
illius. quare siquidem fuerit tale ultimum
non erit infinitum. si vero nihil tale non erit
cuius causa. sed qui infinitum faciunt latent aufe-
rentes boni naturam. Et nullus conabitur ali-
quid facere ad terminum non futurus venire.
Nec utique erit intellectus practicus in talibus.
nam causa alicuius semper facit qui intellectum
habet. hic enim est terminus. finis enim terminus
est. Sed nec quod quid erat esse contingit re-
duci ad aliam diffinitionem multiplicantem ratione.
semper enim que ante est magis est. et que
posterior est non est. cuius autem primum non est
nec habitum est. Amplius scire destruunt

Et omnino

qui ita dicunt non possibile scire aliquam ad
individua perveniat et cognoscere non est nam
que sic sunt infinita quomodo contingit intel
ligere non enim simile in linea que secundum divisio
nes quidem non stat intelligere enim non est non
statuentem propter quod non enumerabit
sectiones qui per infinita procedet. Sed materiam
in eo quod movetur intelligere necesse est et infinito
nihil est esse quod non si vero non est infinitum
quod est infinito esse. Sed si infinite essent plu
ralitate species causarum non esset nec
ita cognoscere tunc enim scire putamus cum
causas ipsas noverimus. infinitum secundum vero sim
additione non est pertransire in finito tempore.
Contingunt autem auditiones secundum consuetudines
entibus nam ut consuevimus ita dignamur
dici et que preter ea non similia videntur
sed propter inconsuetudinem minus nota et magis
extranea nam consuetum notius. Quantam
vero vim habeat quod consuetum est
leges ostendunt in quibus fabularia et pue
rilia magis quidem valent cognitione de eis
propter consuetudinem. Alii autem si non ma
thematice quis dicat non recipiunt dicentes
alii si non exemplariter et hi testem induci
dignantur poetam. Et illi quidem omnia certe.
hiis vero flebilis est certitudo aut propter impo
tentiam complectendi aut propter micrologiam
habet enim aliquid quod certum est tale unde

quemadmodum in symbolis et rationibus non liberum quibusdam esse videtur. propter quod oportet erudiri quomodo singula sunt recipienda. Et absurdum est querere simul scientiam et modum sciendi. est autem neutrum facile accipere. Acribologia vero mathematica non in omnibus est expetenda sed in non habentibus materiam propter quod non naturalis est modus. omnis enim forsan natura materiam habet. ideoque primum perscrutandum quid est natura. ita namque et de quibus est phisica manifestum erit. et si unius scientie aut plurium est causas et principia considerare.

Tertius

Necesse est autem ad quesitam scientiam nos aggredi primum de quibus dubitare primum oportet. hec autem sunt quecumque de ipsis aliter susceperunt quidam et si quid extra hec pretermissum est. inest autem investigare volentibus pre opere bene dubitare. posterior enim investigatio priorum est solutio dubitatorum. solvere vero non est ignorantes vinculum. sed mentis dubitatio hoc de re demonstrat. in quantum enim dubitat in tantum similiter ligatis est passus. impossibile enim utrisque procedere ad id quod est ante. propter quod et difficultates oportet speculari omnes prius et horum causas. et quia querentes sine dubitatione primo similes sunt quo oportet ire ignorantibus. Et adhuc neque quando quesitum invenit aut non cognoscit.

Tc 2
2

finis enim huic est non manifestus praedubitanti
vero manifestus. Amplius melius necesse est enim
habere ad iudicandum eum qui audivit velut
adversariorum et dubitantium omnes rationes.
Est autem dubitatio prima quidem de quibus proe
mialiter dictis dubitavimus utrum unius aut mul
tarum est scientiarum causas speculari. Et
utrum substantiae principia prima est scientiae hoc
cernere solum aut etiam de principiis de quibus oste
dunt omnes ut utrum contingit vel non contingit
unum et idem simul dicere et negare aut non
et de aliis talibus. Et si est circa substantiam
utrum circa omnes aut plures sunt. Et si
plures utrum omnes cognatae aut earum
hae quidem sapientiae illae vero aliquid aliud
sunt dicendae. Et hoc idem quidem necesse est quaerere
utrum sensibiles substantias esse solum sunt
dicendae aut praeter has aliae. Et utrum unum
sunt aut plura genera sunt substantiarum
ut facientes species et mathematica inter ista et
sensibilia dixerunt. De his ergo ut dicimus
perscrutandum est. Et utrum circa substantias
solum est speculatio aut et circa quae accidunt
secundum se substantiis. Adhuc autem de eodem
et diverso simili et dissimili et contrarietate
et de priore et posteriore et de aliis omnibus
talibus de quibuscumque dialectici intendunt
tentant ex probabilibus solum perscrutationem

facientes quorum theorica est de omnibus. Amp-
lius de his eisdem querimus secundum se accidentibus
et non solum quod est horum unicuique. sed
utrum unum est unum contrarium. et utrum
principia et elementa genera sunt. aut
que dividuntur existencium singulum. et si genera
utrum quecumque dicuntur de individuis finalia
aut prima. et utrum homo aut animal prin-
cipium est magis quam singulare. Maxime vero
querendum est et tractandum utrum est aliquid
preter materiam causa secundum se aut non. et hoc
separabile aut non. et utrum unum aut plura
numero. et utrum est aliquid preter synolon. dico
aut synolon quando predicatur aliquid de materia
aut nihil. aut horum quidem. horum vero non.
et qualia talia existencium. Amplius aut utrum
principia numero aut specie determinata et que in
racionibus et que in subiecto. Et corruptibilium
et incorruptibilium eadem aut diversa. et utrum
incorruptibilia omnia aut corruptibilium corruptibilia.
Amplius autem quod omnium difficillimum est et
plurimam habet dubitacionem utrum unum et ens
quemadmodum pytagorici et plato dicebant
non alterum aliquid est sed substancia
aut non. sed aliquid alterum ipsum subiectum ut
Empedocles amorem dicit. alius vero ignem
alius aquam. alius aerem. et utrum principia sunt uni-
versalia aut singularia rerum. et potentia aut actu.
Amplius aut utrum aliter aut secundum motum. Hec
enim dubitacionem prestant magnam. Adhuc

aut utrum numeri et longitudines et figure et puncta substantie quedam sunt aut non. Et si sunt utrum separate a sensibilibus aut in eis. De his enim omnibus non solum difficile veritatem ipsam ingredi sed nec ratione facile bene dubitare. Primum ergo de quibus in primis diximus: utrum unius aut plurium scientiarum sunt speculanda omnia genera causarum. Unius enim scientie quomodo erit non contraria principia existentia cognoscere? Amplius autem multis existentium non insunt omnibus. Omnia. Quo namque modo possibile est motus principium esse immobilibus aut boni naturam siquidem omne quod est bonum secundum se et propter suam naturam finis est et ita causa quod illius causa et fiunt et sunt cetera. Finis autem et cuius causa actus cuiusdam est finis. Actus autem omnes cum motu. Quare in immobilibus non contingit hoc esse principium nec esse aliquid autoagathon id est ipsum bonum. Unde et in mathematicis per hanc nihil ostenditur causam nec est demonstratio ulla eo quod melius aut deterius. Sed nec omnino ullius talium alicuius reminiscitur. Quapropter et sophistarum quidam ut Aristippus has prenegglexit. In aliis enim artibus et illiberalibus ut tectonica et coriaria eo quod melius vel deterius dici omnia, mathematicas vero nullam de bonis et malis facere rationem. At vero si scientie causarum sunt plures et alia alius principii, quam earum dicenda que queritur, aut quis maxime rem quesitam est sciens eas habentium. Contingit enim eidem omnes modos causarum inesse ut domus unde quidem motus ars et edificator, cuius vero causa opus, et materia terra et lapides.

Species vero racio igitur ex dudum determinatis quam de-
cet vocare scienciam sapientiam habet racionem quam-
libet appellari in quantum senior quidem et principalior
cui velut servientes non contradicere sciencias alias
tertium est que finis et boni talis est. Sunt enim
huius causa cetera. In quantum vero primarum causarum
et maxime scibilis diffinitiva est esse que substancie
utique erit talis. Multis enim modis idem scientibus
magis quidem scire dicimus enim qui novit in ipso
esse quid res quam in non esse et horum eorundem
alium alio magis et maxime quid est et non
quantum aut quale aut quid facere aut pati apta
nata est. Amplius autem et in aliis scire singula et
quorum demonstrationes sunt tunc putamus existere
quando sciamus quid est ut tetragonizare quid est
quia medie inventio. Similiter autem et in aliis. Circa
generationes vero et actus et circa omnem transmutationem
quando cognoscimus principium unde motus. Hoc autem alterum
et oppositum fini. Quapropter videbitur alius esse scientie
causarum harum singulas speculari. At vero de
principiis demonstrationis utrum unius scientie est aut
plurium dubitatio est. Dico autem demonstrabiles communes
opiniones ex quibus omnes demonstrant ut quod
omne necessarium est aut dicere aut negare et im-
possibile simul esse et non esse et quecumque alie tales
propositiones: utrum harum una sciencia et substancie aut
alia et si non una est quam oportet appellare
que nunc est quesita. Unius igitur esse non est
racionabile. Quid enim magis geometrie quam
qualiscumque de his proprium est obaudire si

... quidem similiter quidem qualiscumque est: omnium vero non

congruit sicut nec aliarum neque ipsas substantias

cognoscentes proprium est de ipsis cognoscere. Similiter

autem et quomodo erit ipsorum scientia? quid quidem

enim unumquodque horum existit et nunc nominibus

utimur igitur est ut notis artes aliae. Si autem de-

monstratio de eis est oportebit aliquod genus esse subiectum

et haec quidem passiones: illa vero dignitates

eorum. Nam de omnibus esse demonstrationem im-

possibile est: necesse est enim ex aliquibus esse et circa

aliquid et aliquorum demonstrationem: quare accidit

omnium esse genus unum aliquid demonstrabilium. Omnes

enim demonstrativae dignitatibus utuntur. At

vero si alia quae substantiae et quae de his

quae earum principalior et prior est: universales

enim maxime omnium principia sunt dignitates:

et si non est philosophi cuius erit alius

de eis speculari veritatem et falsitatem.

Totaliter quoque substantiarum utrum una omnium

est aut plures scientiae. Siquidem ergo non

una cuius substantiae ponenda est scientia

ista: unam vero omnium non est rationale.

Etenim demonstrativa una de omnibus erit per

se accidentibus. Siquidem omnis demonstrativa

circa aliquod subiectum speculatur per se accide-

ntia ex communibus opinionibus. Et circa idem

igitur genus accidentia per se eiusdem est speculari

ex eisdem opinionibus: nam circa quod ipsius

quia unius et ex quibus unius sive eiusdem

sive alius quare et accidentia sive haec ipse

speculabitur aut ex his unam. Amplius autem utrum circa substantias solum est theoria aut et circa ipsarum accidentia. dico autem ut si solidum quedam substantia est et linea et superficies. utrum eiusdem scientie est ea cognoscere et accidentia circa unumquodque genus de quibus mathematice ostendunt aut alius. Nam si demonstrativa quedam: eiusdem erit et que est substantie non autem videtur eius quod quid est esse demonstratio. si vero diverse: que erit speculans circa substantiam accidentia. hoc enim reddere est valde difficile. Amplius autem utrum sensibiles substantias esse solas sunt dicende. aut preter eas alie: et utrum uniće aut plura genera substantiarum sunt ut dicentes species et intermedia circa quae mathematicas dicunt esse scientias. quomodo ergo dicimus species causasque et substantias secundum se dictum est in prioribus de ipsis sermonibus multis autem modis habentibus difficultatem nullo minus absurdum dicere quidem alias esse naturas preter eas quae sunt in celo. has autem easdem dicere sensibilibus nisi quia hec quidem sempiterna. illa vero corruptibilia. nam ipse dicunt hominem esse et equum et sanitatem. aliud autem nihil: simile facientes deos esse dicentibus et humane speciei esse: nihil enim aliud fecerunt illi quam homines sempiternos: nec hi species nisi sensibiles sempiternas. Amplius autem si quis preter species et sensibilia intermedia ponat multas habebit dubitationes palam enim quia similiter linee preter ipsas et sensibiles erunt et unumquodque aliorum generum; igitur quoniam astrologia harum una est. erit quoddam celum preter sensibile celum. et sol et luna et alia similiter

celestia et quomodo his credere oportet neque enim
immobile rationabile esse. mobile vero omnino impossibile quibus
Similiter autem de perspectiva tractat et in mathema
ticas armonica. etenim hoc impossibile preter sensibilia
esse propter easdem causas nam si sunt sensibilia
intermedia et sensus palam quia et animalia erunt
intermedia ipsorum et corruptibilium. Dubitabit autem

8

aliquis et circa que existentium querere oportet
has scientias nam si in hoc differt geometria
a geodosia solum quia hec quidem horum est que sen
timus illa vero non sensibilium palam quia et preter
medicinalem et alia erit scientia et preter unamquamque
aliarum inter ipsam medicinalem et hanc medici
nalem. sed quomodo hoc possibile. etenim salubria quedam
utique erunt preter sensibilia et autipsum sanum simul
autem nec hoc verum est. quia geodosia sensibilium
et magnitudinum et corruptibilium. corrupta enim esset
utique corruptis. At vero nec sensibilium erit magnitudinum
nec circa celum hoc astrologia. nec enim sensibiles
linee tales sunt quales dicit geometer. nichil enim
rectum sensibilium ita nec rotundum. tangit enim
circulum non secundum punctum circulus sed ut
protagoras ait geometras redarguens. nec motus
nec evolutiones celi similes de quibus astrologia
facit sermones. nec astris puncta naturam habent
eandem. Sunt autem aliqui qui dicunt esse

9

quidem intermedia hec inter species et sensibilia
non tamen sine sensibilibus sed in his. quibus

accidencia impossibilia omnia quidem pluris est sermonis pertrans-
ire. sufficit autem et talia speculari. non enim in hiis
solum racionabile est habere sic solum. sed palam quia et
species contingit in sensibilibus esse: eiusdem enim racionis
utraque hec sunt. amplius autem duo solida in eodem
necesse esse loco. et non esse immobilia in motis existen-
tia sensibilibus. totaliter autem cuius causa quis ponet
utique esse quidem ipsa esse autem in sensibilibus. eadem con-
tingunt inconveniencia eis que predicta sunt: erit
enim aliquod celum preter celum tamen non extra sed
in eodem loco quod magis est impossibile. de hiis ergo dubi-
tacio multa quomodo oportet ponentes habere veritatem.
Et de principiis utrum oportet genera elementa et principia
suscipere aut magis ex quibus cum insint est unum-
quodque primis. ut vocis principia et elementa videntur
esse ea ex quibus componuntur voces omnes primis. sed
non commune vox. et diagrammatum ea dicimus elementa
quorum demonstraciones insunt in aliorum demonstracionibus
aut omnium aut plurimorum. amplius autem corporum et qui
dicunt esse plura elementa et qui unum ex quibus
componuntur et constant principia esse dicunt ut Empe-
docles ignem et aquam et que cum hiis hec ele-
menta dicit esse ex quibus sunt entia inexistentibus
sed non ut genera dicit ea entium que sunt. et adhuc
aut et aliorum siquis vult naturam speculari ut
lectum ex quibus partibus est et quomodo compositis
tunc cognoscit eius naturam. ex quibus quidem
igitur racionibus non utique erunt principia genera
existencium. inquantum autem cognoscimus unumquodque
per diffiniciones. principia autem diffinicionum sunt

ipsa quam necesse est et diffinitorum principia genera esse. Et
si est eorum que sunt accipienda sciencia generum
acceptio secundum quam dicuntur entia species et quorum principia
quam sunt· videntur vero quidam dicentes elementa
existencium unum aut ens aut magnum aut parvum ut
generibus eis uti· Atvero neque utrobique possibile
dicere principia esse· racio namque substancie est una· di
uersa vero erit diffinitio que est per genera diffi
nitio· et que dicit ex quibus est que insunt. Ad
huc autem si quam maxime principia genera sunt· utrum
oportet existimare prima generum principia aut ultima
predicata de individuis· etenim hec dubitacionem habet.
Nam si que ultima sunt magis principia· palam quia
suprema generum hec namque dicuntur de omnibus
tot ergo erunt entium principia quot genera prima·
quare erunt ens et unum principia et substancie hec namque
de omnibus maxime dicuntur existentibus· Non est autem
possibile genus existencium unum esse· neque unum neque ens·
nam necesse est differencias cuiuslibet generis esse et unam esse
quamlibet· impossibile autem predicari· aut species generis de
propriis differenciis aut genus sine suis speciebus·
quare si est unum genus aut ens nulla differencia nec
unum nec ens erit· At vero si non ens et unum genera
nec principia erunt si principia genera· Amplius
autem intermedia et concepta cum differenciis erunt
genera usque ad individua· nunc autem hec quidem
videntur· illa vero non videntur· Adhuc autem
magis differencie sunt principia quam genera· si autem
et hec principia infinita ut sic ita dicatur erunt
principia· aliter et si quis primum genus principium ponat·

At vero et si magis principium speciem habens est unum
unum autem indivisibile est, indivisibile vero omne aut secundum
quantitatem aut secundum speciem, prius autem quod secundum speciem,
genera vero divisibilia in species, magis utique unum ulti-
mum erit praedicatum. Non enim est genus homo aliquorum
hominum. Amplius in quibus est prius et posterius non est
possibile in hiis aliquid esse praeter ea. Ut si prima numerorum est
dualitas, non erit numerus aliquis praeter species numerorum. Similiter
autem nec figura aliqua praeter species figurarum. Si autem non
horum, vix aliorum erunt genera praeter species.
Horum enim maxime genera esse videntur. In individuis
vero non est hoc prius et illud posterius. Amplius
ubi hoc quidem melius illud vero vilius, semper
quod est melius prius. Quare neque horum erit utique
genus. Ex hiis quidem igitur magis videntur quae de
individuis sunt praedicata esse principia generum. Iterum
autem quomodo oportet haec existimare principia non facile di-
cere. Principium enim et causam oportet esse praeter res quarum
principium est, et possibile ab eis separatum esse. Tale vero
aliquid praeter singularia esse propter quid utique aliquis
suscipit nisi quia universaliter et de omnibus praedicatur.
At vero si propter hoc magis universalia magis ponen-
da sunt principia, quare principia prima erunt genera.
Est autem habita de hiis dubitatio et omnium difficil-
lima et ad considerandum maxime necessaria de qua
ratio nunc extitit. Nam si non est aliquid praeter sin-
gularia, singularia vero infinita, quomodo contingit
accipere scientiam? Nam inquantum unum aliquid et idem
et inquantum universale aliquid est, in tantum omnia cognoscimus.
At vero si hoc est necesse et oportet aliquid esse praeter

singularia: neque utique erit genera esse preter singularia aut ultima aut prima hoc quidem quod impossibile nunc dubitamus: amplius autem si quam maxime est aliquid preter simul totum quando predicatur aliquid de materia utrum si est species aliqua preter omnia: oportet aliquid esse aut preter quedam esse et preter quedam non esse aut preter nihil? si quidem igitur nihil est preter singularia nihil utique erit intelligibile sed omnia sensibilia et nullius scientia nisi quis dicat esse scientiam sensum: Amplius autem nec sempiternum et aliquid nec immobile nam sensibilia omnia corrumpuntur et in motu sunt. At vero si sempiternum nihil est nec generationem esse possibile necesse est enim aliquid esse quod fit et ex quo fit et horum ultimum ingenitum si stat et ex non ente generari impossibile est. Amplius cum sit generatio et motus: finem esse necesse est: motus enim nullus est infinitus sed omnis est finis: generari enim non possibile quod impossibile est factum esse: quod autem est generatum necessarium est esse quando primum factum est: Amplius autem si materia est eo quod ingenita est: multo rationabilius est esse substantiam quando illa fit esse: nam si hec non erit: nec illa nihil erit omnino sed si hoc est impossibile necesse est aliquid esse preter sinolon scilicet formam et speciem sed hoc utrum quis ponit dubitatio est in quibus hoc ponet et in quibus non. nam quia in omnibus non possibile sit manifestum est non enim utique ponemus domum aliquam preter domos aliquas. Adhuc autem utrum substantia

Una erit omnium ut horum sed hec impossibile non enim
unum omnia quorum una sed multa et differentia
sed hoc extra rationem. simul autem et quo modo sit
materia horum singulorum et est sinolon ea
ambo? Amplius autem et de principiis hoc dubitabit
aliquis nam si specie sunt unum nihil numero
erit unum: nec iterum unum ipsum et ens et sive
quomodo erit si non aliquid erit unum in omnibus
Atvero si unum numero et unum quodlibet principiorum et
et non quemadmodum in sensibilibus alia aliorum
ut in hac syllaba specie eadem existente
et principia specie eadem, etenim hec sunt numero
diversa. si autem non ita sed que sunt existentium
numero principia sunt unum: non erit preter elementa
nihil aliud. nam dicere unum numero aut singulare
dicere nihil differt. sic enim dicimus singulare
numero unum: universale vero quod in his est
Sicut igitur si que vocis unum numero essent eleme-
ta determinata tot omnes litteras esse necesse
esset quot elementa non existentibus quidem
duobus eisdem nec pluribus. Non enim minor
dubitatio modernis et prioribus relinquitur
utrum eadem corruptibilium et incorruptibilium sint
principia aut diversa. Nam si eadem sunt
quomodo hec quidem incorruptibilia illa vero
corruptibilia et propter quam causam. qui quidem
igitur circa hesiodum et omnes quicumque theologi
erant solum ad ipsos persuasionem curaverunt
nos autem neglexerunt. deos enim facientes principia
et ex deis dicunt esse facta que non gustaverunt

nectar et manna mortalia facta esse dicunt. pa-
lam quod hec nomina sibi nota dicentes. equidem de
allatione harum causarum super nos dixerunt. Nam
si gratia voluptatis ipsis tangunt, non est causa exi-
stendi nectar et manna. si vero existendi, quomodo
erunt perpetui cibo egentes. Sed de fabulose sophisticantibus
non est dignum cum studio intendere. A dicen-
tibus vero per demonstrationem oportet sciscitari interrogantes
quare ex eisdem existentia hec quidem sempiterna
secundum naturam sunt, illa vero corrumpuntur existen-
tia. Quoniam autem nec causam dicunt, nec rationale
est sic se habere, palam quod nec eadem principia
nec cause ipsorum erunt. Etenim quam existimabit
utique aliquis maxime dicere ipsi confesse Empedo-
cles, et hoc idem passus est. ponit enim principium quoddam
corruptionis odium. videbitur nichilominus et extra unum
hoc generare. nam omnia ex hoc alia sunt preter deum.
Dicit ergo ex quibus omnia et quecunque erant et que
tunc erunt et arbores pullulaverunt et viri et
femine bestieque et vultures et aqua nutriti pisces
et dei longevi. Et preter hec palam quia si non
esset in rebus, essent unum omnia ut ait. Nam cum
convenerunt tunc ultimum stabat odium. Propter
quod et accidit ipsi felicissimum deum minus pru-
dentem esse aliis. non enim cognoscit elementa
omnia. nam odium non habet. notitia vero simili
similis. Terram namque ait per terram cognoscimus et
per aquam aquam et per affectum affectum. Et

Adhuc odium per odium difficile sed unde ratio hec
etiam palam quia accidit et odium non magis cor-
ruptionis quam existendi causam: similiter autem nec
amor existendi. colligens enim in unum corrumpit
alia: similiter ipsius transmutationis causam nullam
dicit nisi quia sic aptum fuit. alias vices magis
odium in membris mutuatum est et ad honorem
tendebat perfecto tempore qui mutabilis dissolvit
sacramenti. quare necessarium erat transmutari
causam vero necessitatis nullam ostendit. attamen
tantum solum dicit confesse non enim existencium
hec quidem corruptibilia illa vero incorruptibilia facit:
sed omnia corruptibilia preter elementa. dicta vero
nunc dubitatio est cur hec quidem illa vero
non si ex eisdem sunt: quod quidem igitur non
utique erunt eadem principia tot dicta sunt. Si vero
principia sunt diversa una quidem dubitatio
utrum incorruptibilia hec erunt aut corruptibilia.
Nam si corruptibilia manifestum quia necessarium
et ea ex quibus esse. omnia enim corrumpuntur in
ea ex quibus sunt: quare contingit principiorum
alia esse principia priora. hoc autem et impossibile
sive stet sive in infinitum vadat. Amplius autem
quo modo erunt ipsa corruptibilia si destruentur
principia. si vero incorruptibilia cur ex his quidem
incorruptibilibus existentibus corruptibilia erunt
ex diversis vero incorruptibilia. hoc enim non ra-
tionabile est sed aut impossibile aut multa
ratione eget. amplius autem nec conatus est
aliquis diversa dicere sed eadem omnium

dicunt principia rerum primum dubitatum con-

cedunt tanquam hoc parvum aliquid accipientes.

16 Omnium autem ad considerandum difficillimum

et ad cognoscendum veritatem maxime necessarium

utrum unum et ens substantie entium sunt

et utrumque ipsorum non alterum aliquid ens hoc

quidem unum hoc autem ens est: aut oportet

querere quid sit ipsum ens et unum quasi sub-

iecta alia natura. hii namque illo modo illi hoc

modo putant se habere. plato namque et pytago-

rici non aliquid aliquid ens nec unum sed hoc

ipsorum naturam esse quasi existente substantia ipsum

unum esse et ens aliquid: alii vero de natura

ut empedocles ut ad notius reducens dicit

quia unum ens est videbit enim utique dicere

hoc amorem esse: causa namque est hoc unum omnibus

esse: alii vero ignem: alii aerem dicunt esse unum

hoc et ens ex quo entia esse et facta esse: sic

et qui plura elementa ponunt: necesse namque

et his tot dicere ens et unum quot principia

dicunt esse: accidit autem si quidem quis non ponit

esse quandam substantiam unum et ens neque aliorum

esse universalium nullum: hec namque universalia

sunt maxime omnium: si vero non est aliquid unum

ipsum nec ipsum ens: vix aliorum aliquid erit preter

ea que dicuntur singularia: amplius autem

non existente uno substantia palam quia nec

numerus erit quasi natura alia ab existentibus

separata: numerus enim unitates: unitas vero

quod vere unum aliquid est: si autem aliquid est

ipsum unum et ens. necesse est substantiam ipsorum esse ipsum unum et ens. non enim aliquid aliud universaliter predicatur sed hec ipsa. At vero si erit aliquid ens ipsum et ipsum unum multa est dubitacio quomodo erit diversum aliquid preter hec: dico autem quomodo erunt uno plura entia: quod enim diversum est ab ente non est. quare secundum Parmenidis racionem accidere necesse est unum omnia esse entia et hoc esse ens. Utrobique vero difficile. sive enim non sit ipsum unum substantia. sive sit ipsum unum. substantiam esse numerum est impossibile: siquidem igitur non sit dictum est prius propter quid. si autem fuerit eadem est dubitacio et de ente. ex quo namque et preter ens erit ipsum aliud unum: nihil enim esse est necesse. omnia autem entia: aut unum aut multa quorum est unum unumquodque. Amplius si indivisibile est ipsum unum secundum Zenonis dignitatem nihil utique erit. quod enim nec additum nec ablatum facit maius nec minus non ait esse hoc existencium. tanquam palam quod existente magnitudine. tanquam ipso ente et si magnitudo corporalis. hoc enim omnino ens. alia vero aliqualiter quidem addita faciunt maius aliqualiter autem nihil ut superficies et linea. punctum vero et unitas nullatenus. Sed quoniam hic speculatur onerose et non contingit esse indivisibile. ut et sic ad illum aliqua habeatur responsio. maius enim non faciet sed plus additum tale. sed quomodo ex uno tali aut pluribus erit magnitudo? simile namque est et lineam ex punctis esse dicere.

Atuero

Atuero et si quis ita putat ut fecisset ut quidam dicunt ex uno ipso et alio non uno aliquo numerum nihil minus est querendum quare et quomodo quandoque quidem numerus quandoque autem magnitudo erit quod factum est si non unum inequalitas et eadem natura erit. nec enim quomodo ex uno et hac nec quomodo ex numero aliquo et hac fient utique magnitudines palam. His autem habita est dubitatio utrum numeri et corpora et superficies et puncta substantie alique sunt aut non. nam si non sunt diffugit a nobis quid sit ipsum ens et que earum entium substantie. passiones enim et motus et ad aliquid et dispositiones et orationes nullius videntur substantiam significare. dicuntur enim omnia de subiecto aliquo et nihil hoc aliquid. que vero maxime sunt significare videntur aqua et ignis et terra ex quibus corpora composita constant, horum calores quidem et frigiditates et similes passiones non sunt substantie, corpus vero hec patiens solum remanet ut ens aliquid et substantia existens. Atuero corpus est minus substantia superficie et hec linea et hec unitate et puncto. His enim diffinitur corpus et hec quidem sine corpore contingere videntur esse, corpus vero sine his impossibile. propterea multi quidem et priores substantiam et ens putabant corpus esse, alia vero huiusmodi passiones, quare et principia corporum entium esse principia. posteriores vero et sapientiores his esse opinabantur numeros. quemadmodum ergo diximus si non sunt substantia hec, omnino nulla substantia est neque ens nullum. non enim horum accidentia

dignum est potare entia. Amplius si hoc quidem con-
fessum est quia magis substancia sunt longitudi-
nes corporibus et puncta; hec autem non videmus
qualium utique erunt corporum: nam in sensibilibus
impossibile esse; non utique erit substancia nulla. Am-
plius autem hec omnia videntur dimensiones
esse corporis: hoc quidem ad latitudinem, hoc vero
ad profunditatem, aliud ad longitudinem. Adhuc
autem similiter est in solido quecumque figura. quare
si nec in lapide Mercurius, nec medietas cubi
in cubo sicut segregata, non igitur neque superfi-
cies; nam si quaecumque et hec utique erit deter-
minans medietatem. Eadem autem ratio est
et in linea et in puncto et unitate. quare si
maxime quidem sit substancia corpus, hoc autem magis
hec; non sunt autem ea substancia aliqua: diffugit
quidem ipsum ens et quae substancia entium.
Ista cum dictis et que sunt circa generatione
et corruptione accidunt irrationabilia. videtur
enim substancia non ens prius nunc esse aut
prius existens posterius non: et cum genera-
tione et corruptione ea pati. puncta uero et lineas
et superficies non contingit neque fieri neque corrumpi
quandoque quidem existentes quandoque vero non
existentes; nam quando copulantur aut distin-
guuntur corpora simul quandoque quidem una copu-
latorum quandoque due distinctorum fiunt. quare
non compositorum est sed corruptum; divisorum
que sunt prius non existentes: non enim indi-
visibile punctum divisum est in duo. et si generan-

tx 4 18

et corrumpi ex aliquo generantur. Similiter se habet
circa nunc in tempore. non enim hoc contingit fieri
et corrumpi: attamen videtur aliud semper esse non
substantia alia ut alia existens: similiter autem palam
quia se habet et circa puncta et lineas et super-
ficies. eadem enim ratio: nam omnia similiter aut
termini aut divisiones sunt. Omnino vero
dubitabit aliquis quare oportet querere alia
quedam praeter sensibilia et intermedia ut quas po-
nimus species. Nam si ideo quia mathematica
a presentibus in aliquo quodam differunt
in esse vero plura similis speciei nihil differt
quare non erunt ipsorum principia numero de-
terminata: quemadmodum nec principium litterarum
numero quidem omnium non sunt principia determinata
sed specie. si non quis sumat huius syllabe aut
huius vocis harum enim erunt et numero determinata.
Similiter autem et intermediis infinita namque et illic
sunt que eiusdem speciei. quare si non praeter sensibilia
et mathematica alia quedam qualia dicunt species
quidam non erit una numero et specie substantia.
nec principia entium numero existunt quanta aliqua
sed specie. ergo si hoc est necessarium et species
necessarium est propter hoc esse. Etenim si non bene
dearticulant dicentes sed hoc est quod volunt
et hoc ipsos necesse est dicere quia specierum
singula substantia quedam est et nihil secundum
accidens. Atvero si ponimus species esse ~~et unum~~
et unum numero principia et non specie diximus
que contingere necesse est impossibilia.

his aut affine est querere utrum ptate sint elementa aut aliquo alio modo: nam si aliter aliqualiter prius erit aliquid principiis aliud prior enim erit potestas causa illa: sed possibile non est necessarium illo modo se habere: Si vero ptate sint elementa nihil enim contingit esse Nam possibile est esse quod nondum est ens: fit enim non ens: nihil autem fit impossibilium esse: has igitur dubitaciones necessarium est dubitare de principiis. Et utrum ista sint aut ut dicimus singularia: nam si universalia non erunt substantie nihil enim communium hoc aliquid significat sed tale quid substantia vero hoc aliquid est: sed si est hoc aliquid et ponitur quod communiter quod universaliter predicatur: multa erunt animalia Socrates ipseque homo et animal si significat singulum hoc aliquid et unum: si igitur universalia sunt principia hec contingunt: si autem non universalia sed quasi singularia non erunt scibilia: universales enim sunt omnium scientie: quare erunt diversa principia priora principiis universaliter predicata si futura est esse eorum scientia:

Est scientia quedam que speculatur ens in quantum ens et que huic insunt secundum se. Hec autem nulli in parte dictarum eadem est: aliarum enim nulla intendit universaliter de ente in quantum est ens: verum partem abscindentes aliquam circa quidem hanc speculantur

ipsum accidens veluti scientiarum mathematice. Quo-
niam autem principia et extremas querimus causas pa-
lam quia nature cuiusdam ipsas secundum se esse
necesse est. Si ergo et entium elementa querentes ea
quesierunt principia necesse et elementa esse
non secundum accidens sed in quantum sunt entia. Unde
et nobis entis in quantum est ens prime cause sunt
accipiende. Ens autem multis quidem dicitur modis
sed ad unum et ad unam aliquam naturam et non equivoce
sed quemadmodum salubre omne ad sanitatem
hoc quidem ad conservationem id vero in actione
aliud quia est signum sanitatis ut urina hoc
autem quia illius est susceptibile et medicinale
ad medicinam hoc enim in habendo medicinam
dicitur medicinale illud vero in existendo be-
ne natum ad ipsam aliud vero per actus ex-
istentium medicine. Similiter autem et alia sumemus
his dicta. Ita vero et ens multipliciter dicitur quidem
sed omne ad unum principium. Hec enim quia substantie entia
dicuntur illa vero quia passiones substantie sunt
alia quia via ad substantiam aut corruptiones
aut privationes aut qualitates aut effectiva
aut generativa substantie aut ad substantiam dictorum
aut horum cuiusdam negationes aut substan-
tie. Quapropter et non ens esse non ens dicimus. Quem-
admodum ergo et salubrium omnium una est scientia ita
hoc etiam et in aliis. Non enim solum circa unum
secundum unum dictorum est unius scientie speculari
sed et dictorum ad unam naturam. Etenim
hec modo quodam secundum unum dicuntur. Palam

igitur quia et entia unius est scientie speculari in quantum entia. Ubique vero proprie primi scientia et ex quo alia pendent et propter quod dicuntur. Ergo si hoc est substantia substantiarum oportet principia et causas habere philosophum ipsum. Omnis autem generis unius et sensus unius et scientia, ut gramatica una ens omnes speculatur voces: quapropter et entis in quantum est ens quascumque species speculari unius est scientie genere et species specierum. Si igitur ens et unum idem sunt et una natura eo quod se ad invicem consequuntur ut principium et causa sed non ut una ratione ostensa: nihil autem differt nec si similiter susceperimus sed et preopere magis: idem enim unus homo et homo et ens homo: et non diversum aliquid ostendit secundum dictionem repetitam unus homo et ens homo et unus homo. Palam autem quia non separatur nec in generatione nec in corruptione: similiter autem et in uno: quare palam quia additio in his idem ostendit et nihil aliud unum preter ens. Amplius autem cuiusque substantia est unum non secundum accidens: similiter autem et quod quidem ens aliquid: quare quot unius sunt species tot et entis. De quibus quidem est eiusdem scientie genere speculari. Dico autem ut de eadem et simili et aliis talibus: fere autem omnia reducuntur contraria ad principium. Speculata autem sunt a nobis ea in ecloga contrariorum et tot partes sunt philosophie quot substantie.

[illegible]

quare aliqua esse prima necesse est et has habentem existunt enim statim genera ens et unum habentia; quapropter et hec sequuntur scientie. Est enim philosophus ut mathematicus dictus; et enim hec partes habet et prima quedam et secunda est scientia et alie consequenter in mathematicis. Quoniam autem unius est opposita speculari, uni autem opponitur pluralitas et negatione et privatione unius est speculari; quia utroque speculatur unum cuius negatio et privatio, aut simpliciter dicta quia non inest illi, aut alicui generi. Unde uni differentia adest preter quod est in negatione; illius enim absentia negatio est; in privatione vero subiecta quedam fit natura de qua privatio dicitur. Sed uni pluralitas opponitur; quare et opposita dictis, diversumque et dissimile et inequale et quecumque alia dicuntur aut secundum eadem aut secundum pluralitatem et unum est dicte cognoscere scientie, quorum unum quidem contrarietas est; differentia namque quedam contrarietas est, differentia autem diversitas. Quare quoniam unum multipliciter dicitur et ea quidem multipliciter dicentur, attamen unius omnia cognoscere est; non alterius enim si multipliciter, sed si nec secundum unum nec ad unum rationes referantur, tunc alterius; quoniam vero ad primum omnia referuntur, ut quecumque unum dicuntur ad primum unum, similiter dicendum est de eadem et de diverso et contrariis se habere. Ergo divisim quotiens dicitur singulum sic reddendum est ad primum in singulis.

Putamen quis ad illud dicatur hoc enim hab[...]

[illegible]

endo illud: illa vero in faciendo: alia vero secundum
alios dicentur tres modos. Palam ergo quod
in questionibus dictum est quia unius est
de hiis et de substantia sermonem habere. hoc
autem erat unum dubitatorum. Et philosophi est de
omnibus speculari posse: nam si non philosophi quis
est qui investigabit si idem Socrates et Socra-
tes sedens: aut si unum uni contrarium: aut quid
est contrarium: aut quotiens dicitur: simile autem
de aliis talibus. Quoniam ergo unius in quantum
unum est et entis in quantum est ens: eedem secundum
se passiones sunt sed non in quantum numeri aut
linee aut ignis: palam quia illius scientie est
quid est in eis cognoscere et eorum accidentia
ipsis et ideo non peccant qui de ipsis intende-
bant quasi non philosophantes: sed quia prius
est substantia de qua nihil audiunt quare
sunt omnino obliviscuntur. Quoniam sicut numeri in quantum
numeri sunt passiones sunt ut imparitas et paritas
commensuratio equalitas: excedentia et defectio
et ea que secundum se et ad invicem insunt numeris: si-
militer solido et mobili et immobili et levi et
gravi sunt alia propria: sic enti in quantum
est ens quedam propria et ea sunt de quibus
est philosophi perscrutari veritatem. Signum autem: dia-
lectici namque et sophiste eandem subinduunt
figuram philosopho. Quia sophistica est ap-
parens sophia solum: et dialectici de omnibus
disputant: omnibus autem commune ens est.
disputant autem de hiis videlicet quia philosophie sunt

ipsa propria. nam circa idem genus versatur et sophistica et dialectica cum philosophia, sed differt ab hac quidem modo potestatis, ab illa vero vite prohereseos: est autem dialectica tentativa de quibus philosophia est cognoscitiva: sophistica quidem visa ens vero non. Amplius contrariorum altera coelementatio privatio et omnia referuntur ad ens et ad non ens et ad unum et ad pluralitatem ut status unius et motus pluralitatis. Entia vero et substantiam confitentur fere omnes ex contrariis componi. omnes enim principia dicunt contraria hii namque par et impar: illi vero calidum et frigidum, alii finitum et infinitum: alii amorem et odium. omnia vero alia videntur reducta ad unum et pluralitatem. sumatur enim illa reductio a nobis: principia vero omnino que ab aliis sunt ut in genera hec cadunt. palam igitur ex hiis quia unius est scientie ens in quantum est ens speculari: omnia namque aut contraria aut ex contrariis: principia vero contrariorum unum et pluralitas. hec autem unius scientie sive secundum unum dicuntur sive non ut forsan habet veritas. At tamen si multipliciter dicitur unum ad primum omnia dicentur et contraria similiter. et propter hoc si non est ens et unum universale idem in omnibus aut separabile ut forsan non est sed hec quidem ad unum illud vero ad ea que consequenter sunt. Et propter hoc non est geometrie speculari quid contrarium aut perfectum aut unum aut ens aut idem aut diversum nisi ex suppositione. Quod igitur unius

scientie ens in quantum est ens speculari et que
insunt ei in quantum est ens manifestum. Et quia
non solum substantiarum sed et accidentium eadem
est theoria et diversorum et de priore et posteriore
et de genere et specie et toto et parte et talibus
aliis. Dicendum autem utrum unius aut diverse
scientie est de vocatis in mathematicis dignitatibus
et substantia. Palam autem quia unius est et eius
que est philosophi que et de his perscrutatio. Omnibus
enim insunt existentibus sed non generi alicui
seorsum ab aliis. Et utuntur omnes quia entis
sunt in quantum ens. Unumquodque enim genus est
ens. In tantum vero utuntur in quantum eis suffi
ciens est. Hoc autem est quantum continet genus
de quo demonstrationes ferunt. Quare quoniam
manifestum est quod in quantum sunt entia in
sunt omnibus. Hoc enim eis est commune. De ente
in quantum est ens cognoscentis et de eis est speculatio.
Unde nullus particulariter intendentium nititur
dicere aliquid de eis si vera aut non, nec geo
metra nec arithmeticus. Sed physicorum quidam
merito hoc facientes. Soli namque putantur de
tota natura intendere et de ente. Sed quoniam
adhuc physico est aliquis superior, unum enim aliquod
genus est entis ipsius universalis et circa primam
substantiam theorizantis et de his utique erit perscrutatio.
Est autem sophia quedam physica sed non prima.
Quicumque vero conantur dicentium dicere quid
de veritate quo oportet modo recipere propter ig
norantiam analyticorum hoc faciunt. Oportet enim

[illegible]

Debilis presentes venire sed non audientes. Quod quidem igitur philosophi et de omni substantia spectantis in quantum contingit et de omnibus syllogisticis principiis est perscrutari palam. Convenit autem maxime cognoscentem circa unumquodque genus habere dicere firmissima rei principia, quare et de entibus in quantum sunt entia omnium firmissima. Est autem hic philosophus. Firmissimum autem omnium principiorum est circa quod impossibile est mentiri: notissimum enim esse tale est necesse; nam circa ea que ignorant decipiuntur omnes, et non conditionale. Quod enim necessarium habere quodcumque entium intelligentem, hoc non conditio. Quod autem cognoscere est necessarium quodcumque cognoscentem et venire habentem est necesse. Quod quidem igitur tale principium omnium sit firmissimum palam. Quid autem sit illud post hoc dicamus. Idem enim simul esse et non esse in eodem secundum idem est impossibile, et quecumque alia determinaremus utique sint determinata ad logicas difficultates. Hoc autem omnium firmissimum principiorum; habet enim dictam determinationem. Impossibile namque quemcumque idem suscipere esse et non esse, quemadmodum quidam putant dicere Heraclitum. Non enim est necesse que aliquis dicit hec et suscipere. Si vero non contingit simul inesse eidem contraria, determinentur ergo a nobis eadem propositione consueta. Contraria vero est opinio opinioni que contradictionis, palam quia impossibile simul suscipere eundem esse et non esse idem: simul enim habebit

[illegible]

contrarias opiniones qui de hoc est mentitus
quapropter omnes demonstrantes in hanc reducunt ul-
timam opinionem natura namque principium et a-
liarum hec omnium. Sunt autem quidam qui
ut diximus dicebant contingere idem esse et
non esse et ita existimare. Utuntur autem ratione
hac multi eorum qui de natura. Nos autem nunc
accepimus quasi impossibile existente simul esse
et non esse et per hoc ostendemus quod fir-
missimum id principiorum est omnium. Dignantur autem
et hoc demonstrare quidam propter apedeusiam
Est enim apedeusia non cognoscere quorum
oportet querere demonstrationem et quorum
non oportet. totaliter quidem omnium esse de-
monstrationem est impossibile nam in infinitum pro-
cederet ut nec ita foret demonstratio. Si vero
quorundam non oportet demonstrationem querere
quod dignantur magis esse tale principium
non habent dicere. Est autem demonstrare elen-
tice et de hoc quia impossibile si solum aliquid
dicit qui dubitat. si vero nihil: derisio est
querere rationem ad nullam habentem rationem
in quantum non habet rationem
Similis enim plante talis iam est. Elentice autem
demonstrare dico utique differre et demonstrare
quia demonstrat quidem quod in principio al-
terius autem tali existente causa elenchus utique
erit et non demonstratio. Principium vero ad omnia
talia non velle aut aliquid dicere aut non esse

hoc enim forsan utique quis opinabitur quod a principio petere: sed significare quidem aliquid et ipsi et alii. hoc enim necesse est si dicat aliquid. si enim non, nec erit tali utique non erit sermo nec ipsi ad se ipsum nec ad alium: si quis autem hoc dederit erit demonstratio. iam enim erit aliquid diffinitum. sed causa non demonstrans, sed sustinens. interimens enim rationem sustinet rationem. Primum quidem utique manifestum quod hoc quidem verum est quod nomen significat esse aut non esse hoc, quare non utique omne sic et non sic se habebit. Amplius si homo significat unum, sit hoc animal bipes. dico autem significare hoc, si hoc est homo si sit aliquid homo hoc est homini esse. nihil autem differt nec si plura quis dicat significare, solum autem diffinita. ponetur enim utique singulis rationibus alterum nomen. dico autem ut si non dicat hominem unum significare sed multa, quorum unius quidem una ratio animal bipes: sunt autem et alie plures, sed diffinite numero. ponetur enim utique proprium nomen secundum unamquamque rationem. si autem non ponat sed infinita significare dicat palam quia non utique erit ratio. Nam non unum significare nihil significare est non significantibus autem nominibus aufertur ad invicem disputare, secundum veritatem autem et ad se ipsum. nihil enim contingit intelligere nisi intelligentem unum. si autem contingit, ponatur huic rei nomen unum. Sit itaque sicut a principio dictum est significans aliquid nomen et significans unum. ne utique contingit

hominem esse significare non esse hominem si homo
significat non solum de uno sed et unum non
enim hoc dignamur unum significare quod de uno:
quoniam sic utique musicum et album et homo unum
significarent quare unum omnia erunt: synonima
namque: et non erunt esse et non esse idem nisi
secundum equivocationem ut si quem nos hominem vocamus
alii non hominem vocant. dubitatum vero hoc
non est si contingit simul idem esse et non esse
hominem secundum nomen sed secundum rem. si autem non
significat alterum homo et non homo palam quia
non esse hominem non erit diversum ab esse hominem
quare erit hominem esse non hominem unum enim erat
hoc enim significat esse unum ut vestimentum et in-
dumentum si ratio una. si vero erunt unum et
unum significabit hominem esse et non hominem
sed ostensum est quod alterum significat necesse
itaque si quidem est verum dicere quia homo est
bipes. hoc enim erat quod significabat homo.
sed si hoc necesse non contingit non esse hoc ipsum
animal bipes. hoc enim significat necesse esse impossibile
non esse hominem. non igitur contingit simul
verum esse dicere idem hominem esse et non esse
hominem. eadem autem ratio et in non esse hominem
nam hominem esse et non hominem esse alterum significat
siquidem album esse et hominem esse alterum:
multum enim opponitur illud magis quare
significat diversum: si quidem et album dixerit
idem significare et unum ratione idem dicemus
quod et prius dictum est quod unum omnia sunt et

non solum opposita si aut hoc non contingit; con-
tingit quod dictum est si respondeat ad interroga-
tum si aut apponat interroganti simpliciter et ne-
gationes non respondetur ad interrogatum: nihil
enim prohibet idem et hominem et album et alia mil-
le secundum pluralitatem: attamen interrogante si verum est
dicere hominem hoc esse aut non: respondendum
est significans et non addendum quia et album
et nigrum et magnum: etenim impossibile infinita
entia accidentia permeare: aut igitur omnia perme-
ant aut nullum: similiter etiam et si milies est
homo idem et non homo: non est correspondendum
interroganti si est homo: quia est simul et
non homo: si non et alia quecumque accidunt sunt
correspondenda quecumque sunt aut non sunt: si
aut hoc non faceret non disputat. Omnino
vero destruunt qui hoc dicunt substantiam et
quod quid erat esse: omnia namque accidere dicere eos
est necesse et quod vere homini esse aut animali
esse non esse: nam siquid fuerit quod est homini
esse: hoc non erit non homini esse aut non esse ho-
mini: etenim hee sunt negationes huius: unum enim
erat quod significabat nomen et hoc erat alicu-
ius substantia: significare vero substantiam est quod non aliud
aliquid esse ipsi. Si aut fuerit quod est esse homini
ipsi quod vere non homini aut quod vere
non esse homini: aliud erit: quare dicere eos
est necesse quia nullius talis erit ratio sed omnia secundum
accidens: hoc enim determinata est substantia et accidens.
Accidit enim album homini quia est albus sed non quod vere album.

Si vero omnia secundum accidens dicuntur, nullum erit primum universale. Si autem semper accidens de subiecto aliquo significat praedicationem, in infinitum ergo necesse est ire. Sed impossibile; neque enim plura duobus complectitur. Accidens enim accidenti non accidit nisi ambo accidunt eidem. Dico autem quod ut album musicum et hoc album quia homini ambo accidunt. Sed non Sortes musicus ita quia ambo accidunt alicui alteri. Cum igitur haec quidem ita illa vero illo modo dicuntur accidentia, quecumque sic dicuntur ut album Sorti non contingit esse infinita in superius, ut Sorti albo alterum aliquod accidens; neque enim fit unum aliquid ex omnibus. Nec itaque albo erit aliquod aliud accidens ut musicum; nihil enim magis hoc illi quam illud huic accidit. Et simul determinatum quia haec quidem ita accidunt, haec autem ut musicum Sorti. Quecumque vero sic non accidenti accidunt sed accidens. Quare non omnia secundum accidens dicuntur. Erit ergo aliquid etiam ut substantiam significans. Si autem hoc, ostensum est quod impossibile est simul praedicare contradictiones.

Amplius si contradictiones sint de eodem vere simul omnes, palam quod omnia unum erunt. Erunt enim trieremis et murus unum et homo, si de omni aliquid aut affirmare aut negare contingit, quemadmodum est necesse dicentibus rationem Protagorae. Nam alicui si videtur non esse trieremis homo, palam quia non est trieremis. Quare et est, si contradictio vera. Et fit utique Anaxagorae simul res omnes esse ut nihil

[illegible]

uere sit unum: indefinitum videntur dicere et putatur dicere ens: de non ente dicuntur na(m) potestate ens et non endelechia indefinitum erit aliud

dicenda est ipsius de omni affirmatione et negatione

inconveniens enim si unicuique singulare negatio inest que vero aliud quidem non inest ei: dico autem

ut verum est dicere hominem quia non homo putatur

quod non et triremis: ergo si affirmatio utrique et negatio; si autem non existat affirmatio negatio inerit

magis quam que sua: ergo si et illa inest i[...]

erit et que ipsius triremis si autem hoc et

affirmatio: hec ergo contingunt hac dicentibus

ratione. Et quia non necesse aut dicere aut negare: nam si verum est quod homo et non homo putatur

quia neque homo neque non homo erit. Nam duorum dictorum

negationes si autem una ex utrisque illa est,

una utique erit opposita. Amplius autem aut ita

omnia ita se habent et est album et non album

et ens et non ens; et circa alias dictiones et negationes modo simili aut non sed circa quasdam

quidem sit circa quasdam autem non. Et si quidem non

circa omnes. Hec utique erunt confesse. Si vero circa

omnes verum: aut de quibuscumque dicere et negare

et de quibuscumque negare et dicere aut de quibusdam

quidem dicere et negare: si de quibuscumque negare

non de omnibus dicere. Et si sic: erit aliquid

firmiter non ens et hec erit firma opinio. Et si

ipsum non firmum aliquid sit et notum: notior

utique erit dictio quam opposita negatio. Si vero

negando similiter et quecumque contingit negare dicere

[illegible]

nec est de his: aut dividentem verum dicere
ut quod album et iterum quod non album: aut
non: et siquidem non verum dividentem dicere
non dicet ea: et non erit nihil: non entia
aut quomodo utique pronunciabit aut ibunt et
omnia utique erunt unum ut prius dictum est et
idem erit homo et deus et triremis et horum
contradictiones. si autem similiter de unoquoque nihil
differet aliud ab alio: namque si differet
hoc erit hoc verum et proprium. similiter autem si divi-
dentem contingit verum esse accidit quod dictum
est. Adhuc autem quia omnes verum dicent
et omnes mentientur. et idem ipse se ipsum
dicere confitebitur. simul autem palam quia
de nullo est adhuc perscrutatio: nihil enim dicit
nec enim ita nec non ita dicit sed ita et non
ita: et iterum hec negat ambo quia nec
ita nec non ita. nam si non ita utique erit
aliquid determinatum. Amplius si quando est affir-
matio vera et negatio est falsa: et si hec vera
affirmatio falsa. non erit utique simul idem dicere
et negare vere. sed forsan dicet utique
aliquis esse hoc quod a principio positum.
Amplius igitur quod aut existimans habere
aut non habere mentitus est qui aut ambo
verum dicit. nam si verum dicit quid utique erit
quod dicit: quia talis est entium natura verum
dicit si vero non verum dicit sed magis verum
dicit qui illo modo existimat. ita aliqualiter se
habebunt entia et hoc verum utique erit et

11

textus 9

non simul et non verum: si autem similiter et omnes
mentiuntur et vera dicunt: nec pronunciandum est
nec dicendum est tali; simul enim hec et non hec
dicit: si autem nihil suscipiat sed similiter existimat
et non existimat et quid utique habebit differens a plantis.
18
Unde et maxime manifestum est quod nullus ita
disponitur nec aliorum dicentium hanc rationem;
quare namque vadit domum et non quiescit pu-
tans ire nec statim diluculo vadit in puteum
aut torrentem si contingat sed videtur timens
tamquam non sit non bonum putans non bonum
et bonum; palam ergo quia hoc quidem melius
existimat hoc autem non melius. si autem hoc et
bono et non bono necesse est et sic in aliis: et hoc
quidem hominem hoc autem non hominem: et hoc quidem
dulce illud vero non dulce putare est necesse.
Non enim ex equo omnia existimat quando putant melius aquam
bibere aquam bibere et hominem videre. Unde
ea querit quamvis oportebat si idem erat si-
militer homo et non homo. sed quemadmodum dictum est nullus
qui non videtur hec quidem timens illa vero
non. quare sicut videtur omnes existimant
habere simpliciter sed non circa omnia sed circa me-
lius et deterius. si autem non scientes sed opi-
nantes, multo magis curandum utique erit de
veritate quemadmodum infirmo existenti
quam sano de sanitate; et enim opinans ad
scientem non salubriter disponitur ad veritatem.
Amplius si quam maxime sic omnia sic se habent
et non sic, sed magis et minus verum est in natura

enim non enim similiter dicemus esse duo paria et tria neque similiter mentitus est qui quatuor esse quinque opinatus est et mille. si itaque non similiter palam quia alter minus quare magis verum dicit. si ergo magis quod affinius erit utique aliquod verum cuius affinius quod magis verum. et utique si non est sed iam aliquid est firmius et verius. et a ratione remoti utique erimus immixta et prohibente aliquid mente determinare. Est autem ab eadem opinione Protagore ratio. et necesse similiter ipsas ambas aut esse aut non esse. Nam si que videntur omnia sunt vera et apparentia necesse omnia simul vera et falsa. multi namque contraria sibi invicem existimant et non eadem opinantes sibi ipsis mentiri putant. quare necesse idem esse et non esse. et si hoc est necesse putata omnia vera esse. opposita namque invicem opinantur mentientes et verum dicentes. ergo entia si sic se habent verum dicunt omnes. quare quod quidem ab eadem sunt intellectu utique ratione palam. est autem non idem modus homeliae ad omnes. hi namque persuasione egent illi vi. Quicumque ex dubitatione existimaverunt horum bene medicabilis ignorantia. non enim ad orationem sed ad mentem obviatio ipsorum. Quicumque orationis causa dicunt horum argumentatio est medela et eius que in voce orationis et eius que in nominibus. Venit autem dubitantibus hec opinio

ex sensibilibus quae quidem et eius quod sit
contradictionis et contraria existere videntibus
ex eadem fieri contraria. Ergo si non contingit
fieri non ens preexistit similiter res ambo ens
ut et anaxagoras mixtum omne in omni ait et
democritus. Etenim vacuum et plenum similiter secundum
quamlibet preexistere partem quamvis hoc quidem
horum esse non ens illud vero ens. Ad eos

20

quidem igitur qui ex his existimant dicemus
quia modo quodam recte dicunt et modo
quodam ignorant. Ens enim dupliciter dicitur. Quare
ergo quomodo contingit fieri aliquid ex non
ente. Est autem quomodo non. Et simul idem
esse ens et non ens sed non secundum idem ens. Po
tentia namque contingit idem esse contraria
actu vero non. Amplius autem dignificemus
ipsos existimare et aliam substantiam esse entium
cui nec motus existit nec corruptio nec gene

21

ratio omnino. Similiter autem et quae circa apparentia
veritas quibusdam ex sensibilibus venit. Verum
enim non pluralitate iudicari putant oportere
nec paucitate. Idem vero his gustantibus dul
ce videtur illis vero amarum. Quare si omnes la
borarent aut omnes desiperent. Duo autem
vel tres sani sint aut intellectum habeant. Hos
quidem videri laborare et desipere alios vero
non. Amplius autem multis aliorum animalium
contraria videri et nobis. Et ipsi autem unicuique
secundum non autem eadem secundum sensum semper videri
quae igitur horum vera aut falsa non manifestum

nihil enim magis hec quam illa vera sed si-
militer. propter quod democritus ait aut nihil
esse verum aut nobis non manifestum. Omnino vero
propter existimare prudentiam quidem sensum, sensum
et hunc autem esse alterationem, quod videtur
secundum sensum ex necessitate verum dicunt. Ex
his enim empedocles et democritus et aliorum
singuli talibus ut est dicere opinionibus
facti sunt rei. Etenim empedocles permutantes
habitum permutare dicit prudentiam. ad presens e-
nim augere hominibus. In aliis dicit quia quantum
alteri transformati sunt tantum ipsis et sapere
altera affuit. Parmenides vero enunciat eo-
dem modo. Ut enim quandoque habuerit mem-
brorum complexionem multe flexionis et
intellectus hominibus adest. Idem enim est quod quidem
sapit membrorum natura hominibus et omnibus
et omni. quod enim plus est intelligentia. Anax-
agoras quoque reminiscitur ad quosdam
dicit sociorum quia talia erunt ipsis entia
qualia utique existimaverint ipsi. Dicunt autem
et homerum videri hanc habentem opinio-
nem quia fecit hectorem tamquam in extasi fuit
a plaga iacere aliud sapientem tamquam sapien-
tes quidem et desipientes sed non eadem. Pala-
m ergo quod si utreque prudentie et entia simul
sic et non sic se habent. Quare et gravissi-
mum accidens est. Nam si qui maxime contin-
gens verum viderunt, hi autem sunt maxime
querentes ipsum et amantes, hi tales sunt

opiniones et talia emiciant de veritate quo modo non est dignum respicere. Pueri conatus nam volantia persequi erit veritatem querere.

Huius autem opinionis causa est quia de entibus quidem veritatem intendebant, entia vero putabant esse sensibilia solum. In hiis vero multa quae indeterminati natura consistit et que entis sic diximus, propter quod decenter quidem dicunt non vera autem dicunt. Sic enim congruit magis dicere quam sicut Epicharmus ad Xenophanem. Amplius autem omnem videntes hanc motam naturam, de permutante nihil verum dicimus, circa vero omnia et permutans non contingere verum dicere. Ex hac enim existimacione pullulat opinio dictorum summa que est dicentium eraclisare et qualem heraclitus habuit, qui tandem nihil opinatus est oportere dicere sed digitum movebat solum. Et aristotto prohibuit dicenti bis in eodem flumine non est intrare; ipse enim existimabat nec semel. Nos autem et ad hunc rationem dicemus quia permutans quidem cum permutat habet quandam ipsum rationem non existimari esse. Equidem est dubitabile; abiciens enim habet aliquid eius quod abicitur et facti iam necesse aliquid esse omnino. Et si corrumpitur existens aliquid ens, et si fit, ex quo fit et a quo generatur necesse est esse, et hoc non esse infinitum. Sed hec permittentes illa dicamus quia non idem est permutans secundum quantitatem et secundum qualitatem; secundum quantitatem quidem igitur sit idem non manens, secundum speciem omnia agnoscimus.

De Eraclito

Amplius autem dignum increpare sit existimantes quod sensibilium in minoribus numero existentes sic habentem de toto celo similiter enunciaverunt nam circa nos sensibilis locus in generatione et corruptione perseverat solum ens sed iste ut dicatur nulla pars est omnis quare iustius utique propter illa hec reveriti fuissent quam propter hec illa condempnare. Amplius autem palam quia ad hos eadem olim dictis dicemus quod enim est immobilis natura quedam ostendendum ipsis et credendum est eis. Et etiam contingit simul dicentibus esse et non esse quiescere magis dicere omnia quam moveri non est enim in quod aliquid permutet. Nam omnia insunt omnibus. De veritate vero quod non omne apparens est verum primum quidem quia neque sensus falsus proprii est sed fantasia non idem sensui. Deinde dignum mirari si hoc dubitent utrum tante sunt magnitudines et colores tales quales a remotis videntur aut quales de prope et utrum qualia sanis aut qualia laborantibus et graviora utrum qualia debilibus aut qualia robustis et vera utrum qualia dormientibus aut qualia vigilantibus quod quidem non putant palam. Nullus ergo si putaverit se de nocte athenis esse ens in libia vadit ad odium. Amplius autem de futuro ut et plato dicit nequaquam similiter propria medici opinio et ignorantis velut de futuro sanos fore aut non de futuro. Amplius autem et in sensibus

non est similiter propria alienem et proprii aut

qui et eius quod ipsius et de coloribus quidem

visus non gustus: de saporibus gustus non visus

quorum in eodem tempore nunquam neque dicit ita et

non ita simul habere: sed nec in altero tempore circa

passionem aut non dubitavit sed circa id

cui accidit passio. dico aut puta idem quidem

vinum videbit utique aut mutatum aut tempore

mutato quandoque quidem dulce esse quandoque aut

non dulce: sed quod non dulce quale est cum

fuerit nunquam mutat sed semper de ipso verum

dicit et est ex necessitate futurum tale dulce

Quamvis et hec he rationes omnes auferunt queadmodum

modum et substantiam non esse nullius ita nec ex

necessitate nihil: Necessarium enim quod non

contingit aliter et aliter se habere: quare et

siquid est ex necessitate non habebit ita et non

ita totaliter si est actu sensibile solum: nihil

utique erit solum non existentibus animatis. sensus

enim non erit neque igitur sensibilia esse et non

sensationes forsan verum: sentientis enim passio hec

est. subiecta vero non esse que sensum faciunt

et sine sensu impossibile. non enim sensus sui met

est sed aliquid est alterum praeter sensum quod prius

esse sensu necesse est. movens enim moto prius

est natura et utique si ad invicem dicuntur hec

ipsa nihil minus. Sunt autem quidam qui dubi

tant hoc persuasorum et has rationes solum dicunt

quaerunt enim quis est qui iudicat sanum et

omnino ita singula recte iudicantem hec vero dubi

[illegible]

tationes similes sunt dubitationi utrum dormimus
nunc an vigilamus. possunt autem omnes dubitationes
tales idem. omnia enim ratione hi dignificabunt esse.
principium enim querunt et hoc per demonstrationem accipere
quandoque quod non persuasi sunt manifesti sunt in acti-
bus. sed secundum quod quidem diximus hoc eorum passio est.
rationem enim querunt quorum non est ratio.
demonstrationis enim principium non est demonstratio.
hi quidem utique facile hoc credent. est enim non
difficile sumere. in sermone autem vim solum querentes
impossibile querunt. contraria namque dicere dig-
nificant statim contraria dicentes. si autem non
omnia sunt ad aliquid sed quedam sunt et ipsa
secundum se. non erit utique omne quod apparet verum.
nam quod apparet alicui apparet. quare
qui dicit quod omnia quae apparent esse vera.
omnia quae sunt facit ad aliquid. propter quod
observandum vim in sermone querentibus
sunt autem et sustinere sermonem dignificantibus
quod non apparet est sed quod apparet cui ap-
paret et quando apparet et in quantum et ut. si
autem sustineant quidem sermonem non sic autem
sustineant accidit ipsis contraria cito dicere.
contingit eadem secundum visum mel apparere
gustui vero non. et oculis duobus existentibus
non eadem utique visui sunt dissimiles.
quoniam ad ipsos propter olim dictas causas quod
quod apparet dicentes verum esse et propter
hoc similiter omnia esse falsa et vera. neque
enim omnibus eadem apparere contingit neque

[illegible]

21

eadem et eadem sed multotiens contraria secundum
idem tempus. tactus enim duo dicit in digitorum
variatione. visus autem unum. sed nullatenus idem
et secundum idem sensui et similiter et in eodem tempore. quare
hoc sit verum sed forsan propter hoc non dicere non
propter dubitationem sed orationis causa dicentibus quod
hoc non est verum sed huic verum. et sicut prius
dictum est necesse ad aliquid facere omnia et ad opinionem
et ad sensum quare nec factum est nec erit nihil
nullo preopinante. si vero factum est aut erit
palam quia non erunt omnia ad opinionem
Amplius si unum ad unum aut ad determinatum
et si idem et dimidium et equale sed non ad du-
plum equale verum ad opinans. si idem est ho-
et opinatum non est homo opinans sed opinatum
si vero unumquodque fuerit ad opinans ad infinita
erit specie opinans. Quod quidem igitur firmissima
opinio omnium non esse simul veras oppositas dictiones
et quid accidit ita dicentibus et quare ita dicunt
tot sunt dicta. Quoniam autem impossibile est contra-
dictionem simul esse veram de eodem palam
quia nec contraria eidem simul inesse contingit
contrariorum enim alterum est privatio non minus
substantie vero privatio negatio est ab aliquo de-
terminato genere. si ergo impossibile est simul af-
firmare et negare vere impossibile et con-
traria simul inesse sed aut quo ambo aut
alterum quo alterum non simpliciter. At vero nec
intermedium contradictionis nihil medium esse contingit
sed necessarium aut dicere aut affirmare negare

de diffinitionibus

Vnum de vnoquoque palam autem primum quid verum et
quid falsum: dicere namque ens non esse aut
non ens esse falsum est. at ens esse et non ens
non esse verum est. quare qui dicit ita esse
aut non verum dicet aut mentietur sed nec ens
dicitur non esse aut esse neque non ens. Amplius
aut medium erit contradictionis quemadmodum
viride nigri et albi: et quemadmodum neutrum
hominis et equi: si quidem igitur sic non permutabitur
nam ex non bono in bonum permutatur aut ex bo
no in non bonum nunc autem non semper apparet non enim
permutatio nisi in contraria et media sed si est
medium erit et sic utique exit aqua in album
non ex non albo generatio: nunc autem non vide
tur Amplius aut pro omni oportet omne
intellectuale et intelligibile mens aut affirmat
aut negat hoc autem ex diffinitione palam quod
verum dicit aut mentitur quando quidem sic componit
dicens aut negans verum dicit aut non sic
mentitur. Amplius aut pro omnibus oportet esse con
dictiones nisi orationis causa dicatur quare nec
verum dicet aliquis nec non verum et preter ens
et non ens erit: quare et preter generationem et
corruptionem transmutatio quedam erit. Amplius in
quibuscumque generibus negatio contrarium infert
et in his erit ut in numeris neque par neque impar
numerus erit. sed impossibile ex diffinitione vero
palam. Amplius in infinitum vadit et non
solum hemiolia que sunt erunt sed plura
iterum enim est hoc negare ad dictionem et ne

ratione et hoc erit aliquid nam sunt quedam
ipsius alia. Amplius quando interroganti si est al
bum dicit quoniam non: nihil aliud negavit quam
ipsum esse. negatio vero est non esse. Evenit
autem quibusdam ea opinio sicut et alie inopina
bilium: quando enim solvere non possunt orationes con
tentiosas annuentes orationi confirmant verum
esse quod est syllogizatum. Igitur hi quidem tam
dicunt illi vero propter omnium rationem inquirendo
principium autem ad hos omnes ex diffinitione.
Diffinitio vero fit ex ipso significare aliquid ne
cessarium. ratio namque cuius nomen est signum
diffinitio est. Videtur autem heracliti oratio
dicens quidem omnia esse et non esse omnia
facere vera. que vero anaxagore esse aliquid
esse medium contradictionis. quare omnia falsa.
Nam quando miscentur nec bonum nec non bonum
est mixtum. quare nihil est dicere verum.
His autem determinatis. palam quia et univoce
dicta et de omnibus impossibile est esse sicut
quidam dicunt. hi quidem dicentes nihil verum
esse. nihil enim prohibere dicunt sic omnia esse
sicut diametrum commensurabilem esse. illi vero
omnia vera. fere namque eedem ipsis heracliti.
Nam qui dicit quod omnia sunt vera et omnia falsa
et seorsum dicit rationem utramque horum. quare
si sunt impossibilia illa et ea esse est impossibile.
Amplius autem palam quia contradictiones sunt
quas non est possibile simul esse veras nec fal
sas omnes et tamen putabitur magis contingere ex

ex dictis. Sed ad omnes tales orationes querere oportet
quemadmodum in superioribus orationibus dictum
est non esse aliquid aut non esse sed significare
aliquid quare ex diffinitione disputare oportet
accipientes quid significat verum aut falsum.
Sed si nihil aliud verum dicere quam negare falsum
etiam impossibile omnia falsa esse: necesse est enim
contradictionis partem alteram esse veram. Amplius
si omnia aut dicere aut negare est necesse:
utrasque falsas esse est impossibile: alteram namque
pars contradictionis est falsa. Contingit autem
quod famatum omnibus talibus rationibus seipsas de-
struere. Nam qui omnia vera dicit orationis
sue contrariam veram facit. quare eius non ve-
ram. contraria enim dicit ipsam esse veram.
Qui vero omnia falsa et ipse seipsum. Sed si au-
ferant hic quidem contrariam quia non vera
sola. ille vero suam propriam quia non falsa. nihi-
lominus erit infinitas eis querere orationes
veras et falsas. nam qui veram orationem dicit veram
est et hoc in infinitum vadit. Palam autem hoc
quod nec qui omnia quiescere dicunt vera dicunt
nec qui omnia moveri. Nam si quiescunt omnia
et semper hec vera et falsa erunt. videtur autem hoc
transmutatum. nam qui dicit aliquando aliquid non erat
et iterum non erit. Si vero omnia moventur nihil
erit verum ergo omnia falsa. sed hoc ostensum
est quia impossibile est. Amplius autem ens necesse
permutari. ex aliquo enim in aliquid fit
permutatio. Sed nec omnia quiescunt aliquando moveri

aliquando: semper aut nihil. Sunt enim quedam
que semper movent et mota et primum movens
immobile ipsum.

Principium dicitur aliud quidem unde aliquis
rem moveat primum ut longitudinis et vie
hinc quidem principium ipsum, econverso vero di
versum. Aliud unde utique optime fiet unum-
quodque ut doctrine non a primo rei principio
inchoandum est aliquando sed unde facillime
addisceret. Aliud unde primum generatur inexi-
stente ut navis sedile et domus fundamentum
et animalium alii cor alii cerebrum alii quodcumque
tale susceperunt. Aliud autem unde fit primum non
inexistente et unde primum motus natus est
inchoari et permutatio ut puer ex patre et matre
et bellum ex convicio. Aliud cuius secundum voluntatem
moventur mobilia et mutantur mutabilia ut
secundum civitates principatus et potestates et imperia
et tyrannides: principia dicuntur et artes et harum
architectonice maxime. Amplius unde res
nota fit primum et id principium rei dicitur ut de-
monstrationis suppositiones. Totiens autem et cause
dicuntur. Omnes enim cause principia. Omnium igitur
principiorum est commune primum esse unde aut
est aut fit aut cognoscitur. Horum autem hec
quidem inexistentia sunt illa vero extra.
Quapropter et natura principium et elementum
et mens et voluntas et substantia et quod cuius
causa. Multorum enim et cognitionis et motus

principium est boni et mali. Causa vero
dicitur uno quidem modo ex quo fit ut inexisten-
te ut statue es et argentum phiale et horum
genera; alio modo species et exemplar. hec
autem ratio ipsius quod quid erat esse et huius
genera ut eius quod est diapason duo ad
unum et totaliter numerus et partes que in ratione.
Amplius unde principium permutationis primum aut
quietis ut consiliator est causa et pater
pueri et omnino efficiens facti et permutans
permutati. Amplius ut finis; hoc autem quod est
cuius causa ut ambulandi sanitas. nam propter
quid ambulat dicimus ut sanetur et dicentes
ita putamus reddidisse causam et quecumque
movente alio intermedia fiunt finis ut sa-
nitatis attenuatio aut purgatio aut phar-
maca aut organa. hec namque omnia finis
gratia fiunt; differunt autem ab invicem tamquam
entia hec quidem ut organa illa vero ut
opera. ergo cause fere totiens dicuntur. Accidit
autem multotiens dictis causis multas eiusdem
causas esse non secundum accidens ut statue
statuefactiva et es non aliud aliquid sed in
quantum statua. verum non eodem modo sed
hoc quidem ut materia illud vero ut unde motus.
Et ad invicem cause sunt ut laborare causa
est euexie et hec laborandi causa sed
non eodem modo verum hoc quidem ut finis
illud vero ut principium motus. Amplius autem
idem quidem contrariorum est causa quod

3

cum presens huius causa est hoc absens causa

nautis de contrario et absentia gubernato-

ris deperdicionis cuius erat presentia causa sa-

lutis. utraque vero et presentia et privatio cau-

sunt quasi moventes. Omnes vero cause

dicte in quatuor cadunt modos manifestissi-

mos: nam elementa sillabarum et materia factorum

ut ignis et terra et talia omnia corporum et partes

totius: et suppositiones conclusionis ut ex quo

cause sunt. horum autem hec quidem quasi

subiectum ut partes. illa vero ut quod erat

esse ut totum compositio et species. forma vero

et medicus et consiliator et omne efficiens

omnia sunt unde principium permutationis aut

status. aliorum vero ut finis et bonum aliorum

est quod cuius causa optimum et finis ali-

orum vult esse. nihil autem differt dicere

sive bonum sive apparens. cause igitur hee sunt

et tot species. modi vero numero quidem sunt

multi. capitulati vero et hii pauciores. dicuntur

enim cause multe et earum conspecialium prius

et posterius alia quam alia ut medicus et arti-

fex et eius quod est diapason duplum et numerus

et que continentia sunt continentia. Am-

plius autem ut accidens et horum genera velut

statue aliter policletus et aliter statue factor quia

accidit statue factori policleto esse et continentia

accidens ut homo causa statue aut ex toto animal

quia policletus homo est et homo animal. sunt

autem et accidentium alia aliis remotiora et

propinquiora ut si album et musicum causa dicuntur statue et non solum policletus aut homo. Preter autem omnes et dictas proprie et que secundum accidens, hec quidem ut possibilia dicuntur illa vero ut agentia ut ipsius edificationis edificator aut edificans edificator. Similiter autem dicentur et in quibus cause sunt cause dictis ut huius statue aut statue aut omnino imaginis: aut eris huius aut eris aut omnino materie et in accidentibus similiter. Amplius autem complexa et hec et illa dicuntur ut nec policletus nec statue factor sed policletus statue factor. Attamen hec omnia sunt pluralitate sex: sed dupliciter dicta. Aut enim ut singulare aut ut genus aut secundum se aut secundum accidens aut ut genus accidentis aut ut complexa hec aut ut simpliciter dicta. Amplius aut ut agentia aut secundum potentiam. Differunt autem in tantum quod agentia quidem et singularia simul sunt et non sunt cum his quorum sunt ut hic medens cum hoc convalescente et hic edificator cum hoc edificio. Que vero sunt secundum potentiam non semper. Corrumpuntur enim non simul domus et edificator.

Elementum vero dicitur ex quo aliquid componitur primo inexistente indivisibili specie in aliam speciem ut vocis elementa ex quibus componitur vox: et in que dividitur ultima: illa vero non in alias voces ab eis specie differentes, sed et si dividantur partes sunt conformes ut aque particule sunt

de quot modis dicitur elementum
de corporis

sequitur

demonstrationis primum

[illegible]

aqua sed non sillabe. Similiter autem et corporum eleme
ta dicunt dicentes in que dividuntur corpora ultima
et illa non in alia specie differentia corpora et
sive unum sive plura talia hec elementa dicunt.
Similiter autem et que sunt diagramaton dicuntur
elementa et ex toto que sunt demonstrationum. nam
prime demonstrationes et in pluribus demonstrationibus
existentes esse demonstrationum elementa dicuntur.
sunt autem tales sillogismi primi per unum medium ex tribus
terminis. Et transferentes elementum vocant hinc
quodcumque unum ens et parvum ad multa fuerit utile
propter quod parvum et simplex et indivisibile dicitur elementum. Un-
de evenit maxime universalia elementa esse quia
unumquodque eorum unum ens et simplex in multis inest
aut omnibus aut pluribus. et unum et punctum
principia quibusdam videntur esse. Quoniam ergo vo-
cata genera sunt universalia et indivisibilia (una non
est ipsorum ratio) elementa genera dicunt quidam et
magis quam differentiam quia universale magis
genus. nam cui differentia inest et genus id sequitur. sed
cui genus non omnino differentia. Omnium autem commune
est elementum uniuscuiusque quod primum inest uni-
cuique. Natura vero dicitur uno quidem modo
nascentium generatio ut si quis extendens
dicat y. Uno modo ex quo generatur primum quod
nascitur inexistente. Amplius unde motus primus
in quolibet natura entium et in eo inquantum
ipsum existit. Nasci vero dicuntur quecumque augmentum
habent per alterum in tangendo et connasci aut
et adnasci ut embrio. Differt autem connascentia

cap. [illegible]

[illegible]

a tactu hoc enim nihil preter tactum alterum necesse
esse. in simul vero natis est aliquid unum idem in
ambobus, quod facit pro tactu simul nasci
et unum esse secundum continuum et quantum sed non
secundum qualitatem. Amplius autem natura dicitur ex
quo primo aut est aut fit aliquid entium natura
inordinato existente et immutabili a sua potestate
ut statue et vasorum eneorum es natura
dicitur et ligneorum lignum similiter autem et in aliis ex
his enim unumquodque salvata prima materia hoc enim
modo et existentium natura elementa dicunt
hi quidem ignem alii terram alii aquam alii
aerem alii aliquid aliud tale dicentes alii quedam
horum alii vero hec omnia. Amplius et alio modo
dicitur natura existentium natura substantia ut dicentes naturam
primam esse compositionem ut empedocles dicit
quia natura nullius est existentium sed solum mixtio
et permutatio permixtorum. natura vero in hominibus
nominatur. quapropter et quecumque natura sunt aut
fiunt iam existente ex quo apta nata sunt fieri
aut esse non dicimus naturam habere si non habent
speciem et formam. natura quidem igitur quod ex his utrisque
ut animalia et eorum partes. natura autem materia
prima et hec dupliciter aut que ad ipsum
prima aut omnino prima ut operum eneorum ad ea
quidem prima es totaliter vero forsan aqua si omnia
liquabilia aqua. et species et substantia hoc autem
finis generationis. metaphorice vero iam et omnis omnino
substantia natura dicitur propter hanc quia et natura
substantia quedam est. ex dictis igitur prima natura et proprie

dicta est substantia que principium motus habencium ipse in quantum ipsa. Materia namque quia huius est susceptiva esse dicitur natura et generationes et nasci quia sunt ab ea motus et principium motus natura existencium hoc est inexistens aut potentia aut actu. Necessarium dicitur sine quo non contingit esse aut vivere quasi concausali ut spirare et cibus animali necessarium nam sine hiis esse est impossibile et sine quibus bonum non contingit esse aut fieri aut aliquid malum expellere aut privari veluti bibere pharmacum necessarium ut non laboret et ad eginam navigare ut pecuniam recipiat. Amplius vim faciens et vis hec autem est quod preter impetum et preter voluntatem impediens et prohibens: violentum enim necessarium dicitur quare et triste sicut evenus ait: omnis enim res necessaria tristis est et vis necessitas quedam est ut sophocles dicit sed vis ea me facere cogit et videtur necessitas non aliquid inexorabile esse recte: contrarium enim motui secundum prevolutatem et secundum excogitacionem. Amplius quod non contingit aliter se habere necessarium dicimus sic se habere et secundum hoc necessarium et alia dicuntur omnia necessaria: violentum enim necessarium dicitur aut facere aut pati tunc quando non contingit secundum impetum propter cogens quasi ea necessitate existente propter quam non contingit aliter et in concausalibus similiter namque non contingit hic quidem bonum illic vero vivere et esse sine quibusdam. ea necessaria causa necessitatis quedam est hec: Amplius demonstratio ...

quia nō cōtingit alit' se habere. Si demonstratiū est simplex: huius aut' causa est quod prima sunt. Si impossibile est alit' se habere ex quibus est syllogismus: horum quidem itaque altera causa necessaria horum aut' nulla: sed propter hec alia sunt ex necessitate quare primum et proprie necessarium ipsum simplex est: hoc enim non contingit pluribus modis habere quare nec alit' et aliter. iam enim plus haberet. ergo si qua sunt sempiterna et immobilia nihil illis violentum nec extra naturam. Unum dicitur aliud secundum accidens aliud secundum se: secundum accidens quidem ut coriscus et musicus et coriscus musicus. idem enim est dicere coriscus et musicus: et coriscus musicus: et musicum et iustum: et musicus et iustus coriscus. omnia namque ea unum dicuntur secundum accidens: iustum et musicum quia uni substantie accidunt: musicum vero et coriscus quia alterum alteri accidit. similiter autem et modo quodam musicus coriscus cum corisco unum quia altera partium alteri accidit eorum que sunt in oratione ut musicum corisco: et musicus coriscus iusto corisco quia utriusque pars eidem uni accidit una. nihil enim differt quia corisco musicum accidere. Similiter autem et sive in genere sive in universalibus alicuius nominibus dicatur accidens ut quia homo idem et musicus homo: aut enim quia homini uni existenti substantie accidit musicum: aut quia ambo singularium alicui accidit ut corisco. tamen

8

non eodem modo ambo insunt: sed hoc quidem forsan ut genus et substantia. illud vero ut habitus aut passio substantie. Ex eo quecumque secundum accidens dicuntur unum: hoc modo dicuntur. Secundum se vero unum dictorum alia dicuntur eo quod continua sunt ut vinculo et lignum cum visco et linea et si reflexa sit continua autem una dicitur sicut et partium singule tibia et brachium. Horum autem magis unum naturaliter continuum quam arte. Continuum vero dicitur cuius motus unus secundum se et non possibile aliter. unus autem unius indivisibilis. Indivisibilis autem secundum tempus. Secundum se autem continua quecumque non tactu sunt unum. nam si ponis se tangentia ligna non dices hec unum esse nec lignum nec corpus nec aliud continuum nullum. Que itaque omnino sunt continua unum dicuntur quamvis reflexionem habeant et adhuc magis que non habent reflexionem ut tibia aut crus quam subeleos quia contingit non unum motum esse subelei. Et recta quam reflexa magis unum. reflexam vero et angulum habentem unam et non unam dicimus quia contingit et non simul esse motum eius et simul. recte vero semper simul. et nulla pars habens magnitudinem hec quidem quiescit hec autem movetur quemadmodum reflexe. Amplius aliomodo dicitur eo quod subiectum sit specie indifferens. Indifferens vero ut quorum indivisibilis species secundum sensum subiecti aut aut primum aut ultimum ad finem. vinum enim unum dicitur et aqua una in quantum indivisibile secundum speciem: et liquores omnes

9

unum dicuntur ut oleum vinum et fluida quia omnium
ultimum subiectum idem: nam aqua aut aer
omnia hec sunt. Dicuntur autem unum et quorum genus
unum differens oppositis differentiis et hec dicuntur
omnia unum quod subiectum differentiis ut homo
equus et canis unum quoddam quia omnia animalia:
et modo itaque simili sicut materia una. Hec
autem quandoque ita unum dicuntur, quandoque vero genus
superius quod idem dicitur si sint ultime species
generis superioris his, ut isosceles et iso-
pleurus sunt una et eadem figura quia
triangulus sed trianguli non idem. Amplius
autem unum dicuntur quecumque ratio que quod quid
erat esse dicit indivisibilis est ad aliam sig-
nificantem quid erat esse rei: nam ipsa secundum
se omnis ratio divisibilis. Sic enim augmenta-
tum et diminutum unum sunt quia ratio una
sicut in superficiebus que species una. Omnino
vero quorum intelligentia indivisibilis intelli-
gens quod erat esse et non potest separari neque
tempore neque loco neque ratione maxime hec unum
et horum quecumque substantia. Universaliter enim quecumque non habent
divisionem inquantum non habent sic unum dicuntur
ut si inquantum homo divisionem non habet unus homo
si vero inquantum animal unum animal et si inquantum
magnitudo una magnitudo. Plura quidem
igitur unum dicuntur per alterum quid facere aut pati
aut habere aut ad aliquid esse unum que eadem
primo dicuntur quorum substantia una. Una vero aut
continuatione aut specie aut ratione etenim numeramus

12

in plura aut que non continua aut quecunque
vna species aut ratio vna. Amplius
aut est quidem ut quodcunque vnum continuitate
dicitur esse si sit quantum et continuum est aut ut non
si non aliquod totum sit hoc aut si non speciem habet
vnam ut non videtur utique dicemus similiter vnum
quelibet partes compositas calciamenti nisi propter
continuitatem si sit ut calciamentum sit et speciem
habeat aliquam iam vnam quapropter et que circuli
maxime vna linearum quia tota et perfecta
est. Vnum vero esse est principium alicui numero
esse. prima namque mensura principium alicui
esse est. nam quo primo cognoscimus hoc est prima
mensura uniuscuiusque generis principium ergo cog
noscibilis circa quodlibet vnum. non idem autem in
omnibus generibus vnum. hoc enim est diesis. illic
aut vocalis aut consonans. gravitatis
aut altera. et motus aliud. ubique vero vnum
aut quantitate aut specie indivisibile. secundum
quantitatem igitur et inquantum quantum indivisibile
quod quidem undique omnino et sine positione dicitur
vnitas. quod autem omnino et positionem habens
punctum. quod autem secundum vnum linea. quod
autem secundum duo superficies. omnino vero et tripliciter
divisibile secundum quantitatem corpus est. Et facta
vero conversione dualiter quidem divisibile
superficies. vnice autem linea. nullatenus divi
sibile secundum quantitatem punctus et vnitas. hec
autem non habens positionem vnitas. illud
vero habens positionem punctus. Amplius

Vnitas
punctus

aut alia secundum numerum sunt unum: alia secundum speciem
alia secundum genus: alia secundum analogiam numero
quidem quorum materia una: specie quorum ratio
una: genere quorum eadem figura predica-
tionis: secundum proportionem quecumque se habent ut
aliud ad aliud. semper itaque posteriora pre-
cedentia sequuntur ut quecumque numero specie u-
num. sed quecumque specie non omnia numero sed
genere omnia unum quecumque et specie. quecumque
vero genere non omnia specie sed proportione et
quecumque unum proportione non omnia genere. palam
autem et quia multa opposita dicentur uni:
na alia non existendo continuativa alia in
habendo materiam divisibilem secundum speciem aut
primam aut ultimam: alia in habendo rationes
plures quales erat esse dicentes. Ens
dicitur hoc quidem secundum accidens illud vero
secundum se. secundum accidens quidem ut iustum musicum
esse dicimus et hominem musicum: et musicum
hominem similiter autem dicentes ut musicum edifi-
care quia accidit edificatori musicum esse
aut musico edificatorem. hoc enim esse hoc
significat accidere hoc huic. sic autem et in dictis
quando hominem musicum dicimus: et musicum
hominem: aut album musicum aut hunc album
quidem hoc quia ambo eidem accidunt. illud vero
quia enti accidit. hoc autem aut musi-
cum hominem quia huic musicum accidit. sic autem
dicitur et esse album quia cui accidit ille est.
que quidem secundum accidens esse dicuntur sic dicuntur

13

14

aut eo quod eidem enti ambo insunt aut quia
illud enti inest aut quia ipsum est cui inest de
quo ipsum praedicatur. Secundum se vero esse dicuntur
quaecumque significant figuras praedicationis. quotiens
enim dicitur totiens esse significat: quoniam ergo praedicatorum
alia quid est significant alia quale alia
quantum alia ad aliquid alia facere alia pati
alia ubi alia quando horum unicuique idem esse
significat. nihil enim refert homo convalescens
est aut homo convalescit vel homo vadens est aut
secans ul hominem vadere aut secare. similiter autem
et in aliis. Amplius autem et esse significat quia
verum: non esse quia non verum sed falsum. similiter
in affirmatione et negatione ut quod est Socrates musicus
quia hoc verum aut quod est Socrates albus quia verum:
hoc autem non est diameter incommensurabilis
quia falsum. Amplius esse significat et ens hoc
quidem potentia dicibile illud vero actu horum
enim dictorum terminorum esse dicimus et quod potentia dici-
bile est videns et quod actu. et scire similiter
et potens uti scientia et utentem. et quiescens
et cui iam inest quies et potens quiescere. Similiter
autem et in substantiis etenim mercurium in lapide di-
cimus esse et medietatem lineae et frumentum non-
dum perfectum. Quando vero potens et quando non, in
aliis determinandum. Substantia dicuntur et simplicia corpora
ut terra et ignis et aqua et quaecumque talia et
universaliter corpora et ex his consistentia et animalia
et daemonia et partes horum. haec autem omnia di-
cuntur substantia: quia non de subiecto dicuntur sed

14

de his alia alio vero modo quecumque fuerit ea
existendi inexistens in talibus quecumque non
dicuntur de subiecto sicut anima animalis. Amplius
quecumque particule existentes sunt in talibus termi
nantes et hoc aliquid significantes quibus destructis
destruitur totum ut superficie corpus ut quidam dicunt
et superficies linea et totaliter numerus videtur quibusdam
esse talis. Nam destructo nichil esse et ter
minare omnia. Amplius quod quid erat esse
cuius ratio est diffinitio et hec substantia
dicitur unumquodque. Accidit itaque secundum duos modos
substantiam dici subiectum ultimum quod non adhuc
de alio dicitur. Et quodcumque hoc aliquid ens et
separabile fuerit. Tale vero unumquodque forma
et species. Eadem dicuntur secundum accidens quidem
ut album et musicum idem quia eidem acci
dunt et homo et musicum quia alterum alteri acci
dit. Sed et musicum homo quia musicum homini acci
dit. Et utrumque hoc et horum utrique illi. Etenim
homini musico et homo musicus idem
dicitur et his illud. Quapropter et omnia hec
universaliter non dicuntur. Non enim est verum dicere quod
omnis homo idem et musicum. Nam universalia secundum
se existunt et accidentia non secundum se sed in singula
ribus simpliciter dicuntur. Idem enim videtur esse
Socrates et Socrates musicus. Nam Socrates non in
multis. Quapropter non omnis Socrates dicitur quem
admodum omnis homo. Et hec quidem dicuntur sic eadem.
Alia vero secundum se tamquam et unum. Etenim quorum
materia aut specie aut numero eadem dicuntur et quorum

diversa

differentia

similia

substancia una. quare palam quia identitas unitas quedam est aut plurium essendi aut quando utitur ut pluribus velut quando dixerit ipsum ipsi idem: nam ut duobus utitur eadem. Diversa vero dicuntur quorum aut species plures aut materia aut racio substancie et omnino opposite eadem dicitur diversum. differencia vero dicuntur quecumque diversa sunt idem aliquid entia et non solum numero sed specie aut genere aut proporcione. Amplius quorum diversum genus et contraria et quecumque habent in substancia diversitatem. Similia dicuntur quecumque idem passa et plura idem passa aut diversa. et quorum qualitas una. et secundum quecumque altera contingit contrariorum horum quod plura habet aut magis propria huic est simile. opposita vero similibus dissimilia. opposita dicuntur contrarie contradictio et ad aliquid et privacio et habitus et ex quibus et ad que ultima ut generaciones et corrupciones et quecumque non contingit simul adesse amborum susceptibili hec opponi dicuntur aut ea ex quibus sunt nam pallidum et album simul eidem non insunt propter quod ex quibus sunt hec opponuntur hiis. Contraria dicuntur quecumque non possunt adesse simul eidem differencium secundum genus et que plurimum differunt eorum que sunt in eodem genere et que plurimum differunt eorum que sunt in eadem susceptibili et que plurimum differunt eorum que sunt sub eadem potestate et quorum differencia maxima aut simpliciter aut secundum genus

aut secundum speciem. Alia vero contraria dicuntur hec que in talia habere: alia in talium susceptibilia esse: alia in activa alia in passiva esse talium aut agentia aut patientia aut abiectiones aut acceptiones aut habitus aut privationes esse talium. Quoniam autem ens et unum multipliciter dicuntur, sequi est necesse et alia quecumque secundum hec dicuntur, quare idem diversum et contrarium ut sit diversum secundum unamquamque cathegoriam. Diversa vero specie dicuntur quecumque eiusdem generis existentia non sub invicem sunt et quecumque sub eodem genere existentia differentiam habent et quecumque contrarietatem habent et contraria diversa sunt specie ab invicem aut omnia aut dicta primum et quorumcumque in finali generis specie rationes diverse ut homo et equus individua genere et rationes eorum diverse. Et quecumque in eadem substantia entia differentiam habent: eadem vero specie opposita hiis dicta.

Priora et posteriora dicuntur quedam quidem tanquam existente aliquo primo et principio in unoquoque genere quod propinquius principio alicui determinato aut simpliciter aut natura aut ad aliquid aut ad ubi aut ab aliquibus ut priora que secundum locum in existendo propinquius aut natura alicui loco determinato ut medio aut ultimo aut sicut evenit. Quod vero remotius posterius. Alia secundum tempus. Hec quidem enim eo quod remotiora a nunc ut in factis priora namque troica medicis quia remotiora ab ipso nunc.

alia a futuris ipi nunc ut i futuris. prius

em neomenia phythion quam ysthmia quia propinquius nunc

ipso nunc ut principio et primo usi sunt. alia sm

motum propinquius enim primo movente est prius ut

puer viro. principium aut et hoc quoddam simpliciter.

et alia sm potentiam excedens enim potentia prius est

et quod est potencius. tale vero est cuius sm

prohaeresim sequi necesse alterum et posterius

quia non movente illo non movetur et mo

vente movetur et est prohaeresis principium.

alia sm ordinem et ea sunt quecumque ad aliquid

unum determinatum distant sm rationem ut para

stata et tritostata et paranete nete. hic

enim qui summus hec aut que media principium.

hec igitur priora dicuntur hoc modo. aliud vero modo

quod cognitione est prius ut simpliciter prius.

horum aut alia et que sm rationem et que sm

sensum. nam sm rationem universalia priora sm aut

sensum singularia. et sm rationem accidens

toto prius ut musicum musico homine. non

enim ratio tota sine parte. et non contingit

musicum esse non existente aliquo musico.

Amplius dicuntur priora priorum passiones

ut rectitudo levitate. hec enim linee sm se passio

illud vero superficiei. hec quidem itaque sic dicuntur

priora et posteriora. alia vero sm substantiam

et naturam quecumque contingit esse sine aliis

et illa non sine illis. qua divisione usus

est Plato. et quoniam esse multipliciter dicitur primum quidem

subiectum prius quod et substantia prius. deinde

aliter que secundum potentiam et secundum actum nam alia
secundum potestatem priora sunt alia secundum actum:
ut secundum potestatem quidem dimidietas toto et
pars toto et materia substantia secundum actum vero posterius:
nam dissoluta secundum actum erunt modo
itaque quodam omnia prius et posterius dicta
secundum hec dicuntur quedam enim secundum generationem
sine aliis esse contingit ut totum partibus
hec autem secundum corruptionem ut pars toto
similiter autem et alia. Potentia dicitur hec quidem
principium motus aut mutationis aut in alio
aut in quantum aliud ut edificativa potestas que
non existit in edificato. sed ars medicativa
potestas ens existit utique in sanato sed non
in quantum sanatum est. ergo totaliter principium
mutationis aut motus dicitur potestas in alio
aut in quantum alterum. hec autem ab alio
in quantum alterum secundum quam enim patiens pa-
titur aliquid quandoque quidem si quodlibet pati sit possibile
dicimus esse antepotentem. quandoque non omne secundum
dem passionem sed si ad melius. adhuc autem
ut bene hoc efficiat aut secundum voluntatem quosque
enim solum utique ambulantes aut loquentes non bene
aut aut non ut vellent non dicimus posse loqui
qui aut ambulare similiter autem et in pati. Amplius
quicumque habitus secundum quos impassibilia omnino
et immutabilia aut non facile in peius mobilia
potestates dicuntur frangitur autem et teruntur
et curvantur et omnino corrumpuntur non per posse
sed per non posse et deficere in aliquo: i

potencia

1o

2o

passibilia vero talium aut vix aut et modicum

quare quod potentia et posse aequaliter se

habere dicta vero potentia totiens et possibile

dicetur uno quidem modo quod habet motus principium

aut mutationis etenim consistitivum possibile.

alio autem in quantum alterum secundum modum sic

ab ipso aliud potestatem habet. etenim alio autem

si habet permutari in quodlibet potestatem sive

in peius sive in melius. etenim corruptibile videtur

esse possibile corrumpi aut utique non corrumpi sicut

impossibile. nunc autem dispositionem quandam habet

et causam et talis passionis principium aliquando

quidem per habere aliquid videtur aliquando quidem per

privari tale esse. si autem privatio est habitus

aliqualiter omnia in habendo aliquid erunt. aliquo

vero ens dicitur quare in habendo habitum

quendam et principium est possibile et in habendo huius

privationem si contingit habere privationem. Alio modo

in non habendo ipsius potestatem aut principium in

alio in quantum est aliud corruptivum. Amplius

3o

4to

autem hec omnia aut in solum accidere fieri aut

non fieri aut in bene. nam in inanimatis inest

talis potentia ut in organis. aliam enim dicunt posse

sonare liram. aliam non si non est bene sonans.

quid impotentia

impotencia

Impotentia autem est privatio potentie et talis

principii sublatio quedam qualis dicta est aut

omnino aut in apto nato habere et quando aptum natum

est iam habere. non enim dicunt similiter

impossibile generare puerum et virum et eunuchum.

Amplius autem secundum utramque potentiam est impotentia

tres modi privationis

opposita ei que solum motiue et ei que bene mo-
tiue. Impossibilia vero hec quidem secundum impoten[tiam]
hanc dicuntur. alia aliomodo puta possibile
et impossibile. impossibile quidem cuius contrarium ex
necessitate verum: ut diametrum commensura-
bile esse est impossibile quia falsum tale cuius
contrarium non solum verum sed et necesse non com-
mensurabile esse. ergo commensurabile non solum
falsum sed ex necessitate falsum. contrarium vero huic
possibile quando non necesse est contrarium falsum esse
ut sedere hominem possibile est. non enim ex
necessitate non sedere est falsum. ergo possibile
uno modo sicut dictum est quod non ex necessitate
falsum significat. alio vero verum esse. alio
contingens verum esse. secundum metapho-
ram autem que in geometria dicitur potentia.
Hec quidem igitur possibilia non secundum potentiam. que
vero secundum potentiam omnia dicuntur ad primam unam
et ea est principium mutationis in alio in quan-
tum aliud. alia namque dicuntur possibilia hec quidem
eorum in habendo ad aliquid aliud talem
potentiam. illa vero in non habendo. sic alia
in habendo sic. sic autem et impossibilia.
Quare propria diffinitio prime potentie erit
utique principium permutatiuum in alio in quantum aliud.
Quantum vero dicitur quod est diuisibile
in ea que insunt quorum utrumque aut
singulum unum aliquid et hoc aliquid aptum
natum est esse. multitudo ergo quantum
aliquid si fuerit numerabilis. magnitudo autem

mensura continua

simabilis fuerit. Dicitur autem multitudo quidem
quod est divisibile potestate in non continua
magnitudo autem quod in continua. Magnitudinis
vero que quidem ad unum continua longitudo:
que autem ad duo latitudo: que autem ad tria
profunditas. horum autem pluralitas quidem
finita numerus. sed longitudo linea. latitudo
superficies et profundum corpus. Amplius alia
dicuntur secundum se quanta quedam alia secundum accidens
ut linea quantum aliquid secundum se: musicum vero
secundum accidens. Eorum vero que secundum se sunt: alia
secundum substantiam sunt ut linea quantum quid. nam
in ratione que est dicente quantum quoddam existit.
alia passiones et habitus huius sunt substantie
ut multum et paucum et productum et breve: et
latum et strictum et profundum et humile et grave
et leve: et alia talia. Sunt autem et magnum
et parvum: et maius et minus et secundum se et ad invicem
dicta quanti passiones secundum se. Transferuntur
etiam et ad alia hec nomina. Secundum accidens vero
dictorum quantorum hec quidem sic dicuntur ut dictum
quia musicum quantum et album per se est quantum
quid cui insunt. hec autem ut motus et
tempus. etenim quanta quedam dicuntur et continua
eo quod illa divisibilia sunt quorum sunt hee
passiones. dico autem non quod movetur sed quod
motum est: nam per esse quantum illud et motus
est quantus. tempus vero per esse hunc. Quale
dicitur uno quidem modo differentia substantie
ut qualequid homo quia animal bipes

19

quale dicitur

et equus quadrupes, et circulus qualis quedam quedam
figura quia agonion quasi differentia secundum substanciam
qualitate existente. Uno quidem itaque modo
hec dicitur qualitas substancie differentia; alio vero modo ut
inmobilia et mathematica, sicut numeri quales quidem,
quemadmodum compositi et non solum ad unum
entes, sed quorum imitatio superficies et solidum
(hii vero sunt quociens quanti aut quociens
quociens quanti), et totaliter quod preter quan-
titatem existit in substancia. Nam substancia uniuscuiusque est
quod semel, ut sex non bis tres sunt
sed semel; sex enim semel sex. Amplius que-
cumque passiones sunt earum que moventur
substanciarum, ut calor et frigiditas, albedo et nigre-
do, gravitas et levitas et quecumque talia, secundum
que dicuntur mutari corpora permutantium. Amplius
secundum virtutem et vicium et omnino bonum et malum.
Fere itaque secundum dictos duos modos dicitur
quale, et horum unus principalissimus. Prima
quidem qualitas substancie differentia. Huius autem quedam pars
et que in numeris qualitas; nam differentia quedam
substanciarum, sed aut non motorum aut non in quan-
tum sunt mota. Hec autem passiones motorum
in quantum sunt mota, et motuum differentie. Virtus
autem et vicium passionum partes quedam; dif-
ferencias enim ostendunt motus et actus, secundum
quos faciunt aut patiuntur bene aut prave
que sunt in motu. Possibile namque sic moveri
aut agere bonum, quod autem sic et contrarie
pravum. Maxime autem bonum et malum significant quale

primus modus relationis

20

29

39

in amatis et horum maxime in habentibus
prohe resim. Ad aliquid dicuntur alia ut
ut duplum ad dimidium et triplum ad tertiam
partem et totaliter multiplicatum ad multiplicati
partem et continens ad contentum. alia ut cale
factivum ad calefactibile et sectivum ad sectibile
et omnino activum ad passivum. alia ut mensurabile
ad mensuram et scibile ad scientiam et sensibile
ad sensum. Dicuntur autem prima quidem secundum numerum
aut simpliciter aut determinate ad eos aut ad
unum ut duplum ad dimidium ut numerus determinatus
multiplex vero secundum numerum ad unum non determina
tum aut ad hunc aut ad hunc. amolium autem ad
submolium secundum numerum ad numerum determinatum et sup
particulare ad supparticulare secundum indeterminatos ut
multiplicatum ad numerum. et continens ad contentum
omnino indeterminatum secundum numerum. numerus enim commensu
rabilis secundum non commensurabilem numerum dicitur. con
tinens enim ad contentum tantumque est et amplius
hoc autem indeterminatum quodcumque enim evenit
aut equale est aut non equale. hec igitur ad aliquid
omnia secundum numerum dicuntur et numeri passiones. Et
amplius equale et simile et idem secundum alium
modum. hec enim secundum unum dicuntur omnia
eadem namque quorum una est substantia. similia vero
quorum qualitas est una. equalia vero quorum
quantitas est una. unitas vero numeri principium
et metrum. quare hec omnia dicuntur ad aliquid
secundum numerum quidem non eadem. activa vero et passiva
secundum potentiam activam et passivam sunt et actiones

potentiarum ut calefactivum ad calefactibile quia potest et
iterum calefaciens ad id quod calefit et secans
ad id quod secatur tamquam agentia. Eorum vero
que sunt secundum numerum non sunt actiones nisi quo modo
in aliis dictum est, sed actiones secundum motum non
existunt. Eorum autem que secundum potentiam et
secundum tempus iam dicuntur ad aliquid ut quod fecit
ad factum et facturum ad faciendum. Sic enim et
filii dicitur pater: hoc enim fecit, illud passum quid
est. Amplius quedam secundum privationem potentie
ut impossibile et quecumque sic dicuntur ut invisibile.
Secundum numerum quidem igitur et potentiam dicta ad aliquid
sunt omnia ad aliquid eo quod ipsum quod quidem
est alterius dicitur ipsum quod est, sed non eo quod aliud
ad illud. Mensurabile vero et scibile et intellectu-
ale eo quod aliud ad ipsum dicitur ad aliquid dicuntur.
Intellectuale namque significat quod ipsius est intellectus.
Non est autem intellectus ad hoc cuius est intellectus;
bis enim idem dictum utique erit. Similiter autem et
alicuius visus est visus et non cuius est visus,
quamvis hoc verum sit dicere, sed ad colorem
aut ad aliquid tale. Illo vero modo bis idem
diceretur quia est visus cuius est visus. Secundum
se quidem dicta ad aliquid hec quidem sic dicuntur,
illa vero si genera eorum sunt talia ut medicina
eorum que ad aliquid quia genus eius scientia
videtur esse eorum que ad aliquid. Amplius secundum
quecumque habentia dicuntur ad aliquid ut equalitas
quia equale et similitudo quia simile. Alia vero
secundum accidens ut homo ad aliquid quia accidit ei duplum

esse. hoc autem est eorum que ad aliquid ut album quia accidit ei album et duplum. Perfectum vero dicitur unum quidem cuius non est extra aliquid accipere nullam particulam ut tempus perfectum uniuscuiusque hoc extra quod non est accipere tempus aliquod quod huius temporis pars sit. Et quod secundum virtutem et ipsum bene non habet excellentiam ad genus ut perfectus medicus et perfectus fistulator quando secundum speciem proprie virtutis in nullo deficiunt. Sic autem transferentes ad mala dicimus calumniatorem perfectum et latronem perfectum quoniam et bonos dicimus ipsos ut latronem bonum et calumniatorem bonum. Et virtus perfectio quedam est. unumquodque enim tunc perfectum et substantia omnis tunc perfecta quando secundum speciem proprie virtutis nulla deficit particula eius que secundum naturam magnitudinis. Amplius quibus inest finis studiosus ea perfecta dicuntur. secundum enim habere finem perfecta. quare quoniam finis ultimorum aliquid et ad prava transferentes dicimus perfecte perditum esse et perfecte corruptum esse quando nihil deest corruptionis et mali sed in ultimo est. quapropter et mors secundum metaphoram dicitur finis quia ambo ultima. finis autem et cuius causa fit ultimum. Secundum se dicta quidem perfecta totiens dicuntur. alia quidem quia secundum bene in nullo deficiunt nec hyperbolen habent nec aliquid extra accipiunt. Alia omnino secundum quod non habent hyperbolen in unoquoque genere nec aliquid est extra. alia vero iam secundum ipsa aut in faciendo aliquid tale aut habendo aut in

generando tali aut in dignitate dici ad primo dicta
posita. Terminus dicitur quod est cuiuslibet
ultimum et extra quod nihil est accipere primum et
cuius infra omnia primum et quodcumque fuerit species
magnitudinis aut habentis magnitudinem
et finis cuiusque. tale vero ad quod motus et actus
et non a quo et quandoque ambo et a quo et in quod
et cuius causa et substantia cuiuslibet et quod
quid erat esse cuique cognitionis enim hic terminus
si autem cognitionis et rei. quare palam quod
quotiens principium dicitur totiens et terminus et
amplius. principium enim terminus est quidam sed
terminus non omne principium. Secundum quod
dicitur multipliciter modis uno quidem modo species et substantia
cuiusque rei ut secundum quod bonum ipse bonum alio
vero in quo primum aptum natum est fieri ut co-
lor in superficie primum quidem ergo dictum secundum quod
species est secundo autem ut materia cuiusque et subiectum
unicuique primum. omnino vero ipsum secundum quod
totiens et causa existit. nam secundum quod venit ad
cuius causa venit dicitur et secundum quod palo-
gisatum est aut syllogizatum aut quae causa
syllogismi aut paralogismi sunt. Amplius
aut secundum quod dicitur secundum positionem dicitur ut
secundum quod stetit aut secundum quod vadit. haec namque
omnia positionem signant et locum. Quare et secundum
se multipliciter dici est necesse. uno quidem modo secundum se quod
quid erat esse unicuique ut Callias et quod quid erat
esse Callie. alio vero quecumque in eo quod quid est
existunt ut animal Callias secundum se. nam in ratione

inest animal. animal enim quoddam est callias.

20

Amplius autem si in ipso ostensum est primo aut in ipsius aliquo ut superficies secundum se alba: et vivit secundum se homo: anima namque pars quedam est hominis in qua prima est ipsum vivere. Amplius

30

cuius non aliqua alia causa est hominis enim multe sunt cause animal bipes attamen secundum se homo est homo.

Amplius quecumque insunt soli et in quantum soli eo quod separatum secundum se.

24 — disposicio

Dispositio dicitur habentis partes ordo aut secundum locum aut secundum potentiam aut secundum speciem positionem enim oportet quandam esse sicut et ipsum hoc nomen dispositio ostendit.

25 — habitus

Habitus vero uno modo dicitur quedam tamquam actio quedam habentis et habiti ut actus quidam aut motus: nam quando hoc quidem facit illud vero fit est factio intermedia sic et habentis vestem et habite vestis est intermedius habitus. Ergo palam quia non contingit habere habitum: in infinitum enim vadet si habiti

20

fuerit habere habitum. Alio vero modo habitus dispositio dicitur secundum quam bene aut male disponitur dispositum et aut secundum se aut ad aliud ut sanitas est habitus quedam namque

30

dispositio talis. Amplius habitus quidem dicitur si est pars dispositionis talis quapropter et partium virtus habitus est quedam.

26 — passio

Passio dicitur uno quidem modo qualitas secundum quam alterari contingit ut album et nigrum dulce et amarum gravitas

20

et levitas et quecumque sunt talia. Alio vero horum actiones et alterationes iam. Amplius

horum magis nomine alterationes et motus
et maxime tristes et nocive. Amplius
magnitudines calamitatum et tristium pas-
siones dicuntur. Privatio dicitur uno quidem
modo si non habet aliquid aptorum natorum
haberi et si non sit id natum habere ut olus
privari dicitur planta. Alio vero si aptum natum
habere aut ipsum aut genus et non habet
ut aliter homo cecus visu privari dicitur
et talpa. Hoc quidem secundum genus illud vero secundum
se. Amplius si aptum natum et quando aptum natum
habere et non habet. Cecitas enim privatio quedam
est sed cecus non est secundum omnem etatem sed
in qua aptum natum est habere si non habet. Similiter
aut et in quocumque fuerit et secundum quod et ad
quod et si non habet aptum natum. Amplius
cuiuscumque per vim ablatio privatio dicitur. Et quotiens
ab eo quod a privativa particula negationes
dicuntur totiens et privationes dicuntur. Nam in-
equale non habere equalitatem aptum quod
natum dicitur. Invisibile vero et quod non
habere omnino colorem et eo quod turpiter et si-
ne pede et eo quod non habeat omnino pedes
et eo quod turpes. Amplius et eo quod parum
habeat ut non igneum. Hoc autem est pene
aliquo modo habere. Amplius autem quod non facile
aut non bene ut insecabile non solum quia
non secatur sed quia non facile aut ga
non bene. Amplius omnino non habere.
Cecus enim non dicitur monoculus sed qui

ambobus non habet visum propter quod non
omnis bonus aut malus aut iustus aut iniustus
sed et medium quidem. Habere multipliciter dicitur.
Uno quidem modo ducere secundum suam naturam
aut secundum suum impetum propter quod febris dicitur
habere hominem et tyrannum civitatem et vesti-
mentum induti. Alio in quo utique aliquid
existit ut in susceptibili ut es habet
speciem statue et infirmitatem corpus. Alio ut
continens contentum. nam in quo est contentum
haberi ab hoc dicitur ut lagena habere
humidum dicimus et civitatem homines
et navem nautas. Sic autem et totum habet
partes. Amplius et prohibens secundum suum impetum
aliquid moveri aut operari habere dicitur hoc
ipsum ut columne ponderosa supposita
ut poete atlantem faciunt habere celum tamquam
casurum super terram quemadmodum physiologorum
quidam dicunt. Hoc autem modo continens
dicitur quod continet habere quasi separata
utique secundum suum impetum singula. Et in aliquo
esse similiter modo dicitur et consequenter haberi.
Ex aliquo esse dicitur uno quidem modo ex quo
est ut ex materia et hoc dupliciter aut secundum primum
genus aut secundum ultimam speciem puta quemadmodum
sunt ut omnia liquabilia ex aqua est et
veluti ex ere statua. Alio vero ex primo movente
principio ut ex quo pugna ex convicio hoc
enim principium pugne. Alio ex composito ex
materia et forma ut ex toto partes et ex iliade

versus et ex domo lapides, finis enim est forma rerum vero habens finem, hoc autem tamquam ex parte speciei ut homo ex bipede et sillaba ex elemento. aliter enim hoc et statua ex ere, nam ex sensibili materia est composita substantia sed et species ex speciei materia. hec quidem igitur sic dicuntur. alia vero si secundum partem aliquam horum aliquid extiterit modorum, ut ex patre et matre puer et ex terra plante quia ex aliqua parte ipsorum. alio vero post quod tempore ut ex die nox et ex serenitate hiems quia hoc post hoc. horum autem hec quidem quia habent transmutationem ad invicem ita dicuntur ut que nunc sunt dicta. hec autem eo quod secundum tempus est consequenter solum ut ex equinoctio fieri navigatio quia post equinoctium ut ex dionisiis targelia quia post dionisia. Pars dicitur quidem uno modo in qua dividitur utcumque quantum quantumcumque. semper enim ablatum a quanto in quantum quantum pars illius dicitur ut trium duo pars dicitur aliquatenus. alio vero modo que talia mensurant solum horum quare duo trium sunt quidem ut dicitur pars sunt autem ut non. Amplius in que dividitur species sine quantitate et hee partes huius dicuntur quare species generis dicuntur esse partes. Amplius in que dividitur aliquid aut ex quibus componitur totum aut species aut habens speciem ut spere enee aut cubi erei et es pars; hoc autem materia in qua species et angulus pars. Amplius

que sunt in toto unumquodque ostendente et partes
sunt totum, propter quas et quorum species predicitur
aliud autem species omnis pars. Totum dicitur cuius
nulla pars abest ex quibus dicitur totum natura
et continens contenta ut unum aliquid sint ista.
hoc autem dupliciter: aut enim ut unumquodque unum aut
ut ex his unum. universale quidem enim et quod
totaliter dicitur ut totum aliquid ens, sic est universale quia
continens multa predicari de unoquoque et unum
omnia esse tamquam unumquodque; puta hominem equum
deum quia omnia animalia. totum autem et finitum
quando unum aliquid ex pluribus est que
insunt maxime quidem potentia si autem non
energia. horum vero eorundem magis que
sunt natura quam arte talia quemadmodum
et in uno diximus tamquam totalitate aliqua.
Amplius quanto habente principium et medium
et ultimum quorumcumque quidem non facit positio
differentiam omne dicitur, quorumcumque vero facit to-
tum et quecumque ambo dicuntur et omne et
totum. sunt autem hec quorum natura quidem
eadem manet transpositione forma vero
non ut cera et vestis; et enim totum et omne
dicuntur. habent enim ambo. aqua vero et
quecumque sunt humida et numerus tota quidem
non dicitur nisi metaphorice. omnia vero
dicuntur in quibus omne ut in uno in his
omnia ut in diversis. omnis hic numerus, omnes
he unitates. Colobon vero dicitur quantorum
non quodcumque sed partibile oportet illud esse et

totum nam duo non sunt coloba alto abla
to uno. non enim equale colobonia et re
liquum umquam est. nec totaliter numerus nullus et
enim substantiam oportet manere si calix colobos
adhuc oportet esse calicem. numerus autem adhuc
non idem. Adhuc autem et si partium dissimilium
sint nec hec omnia. numerus enim est ut dis
similes habet partes ut dualitatem et trini
tatem. Sed totaliter quorum non facit differentiam
positio nullum est colobon ut aqua aut
ignis sed oportet talia esse que in substantia
positionem habeant. Amplius continua nam
armonia est ex his que sunt dissimilium
partium et positionem habent colobon autem non fit.
Adhuc autem nec quelibet tota nec hec minus
cuiuslibet particule privatione coloba. non enim oportet
nec que principalia substantie nec que ubicum-
que sint ut si perforetur calix non colobon
sed si auris aut extremitas aqua et homo
non si carne aut splene sed si extremitate
et hoc non omnem sed que non habet genera-
tionem ablata a toto propter quod calvi non
sunt colobi. Semis de hac quidem si sit
generatio continua speciem eandem habentium
ut dicitur donec utique genus hominum sit quod donec
est semper generatio continua. illud vero a quo
sunt primo movente ad esse. sic enim dicuntur
ellines genere et iones quia hi ab elline
illi vero ab ione primo generante et magis
quam a generante quam quam a materia dicuntur et a femina

Genus dicitur femina de qua aliquis ... sicut a matribus ut a latone ... apollo filius latone ... et iliades ... filius ... pyrrades ... filius pyrre.

quae ut a pyrrha amplius aut ut species
figurarum quarumcumque superficialium et solidum soli-
dorum: figurarum enim utraque haec quidem
superficies talis: hoc autem solidum tale: hoc
autem est quod subiunxit differentia. Amplius
ut in corporibus quod primum inest quod dicitur
in eo quod quid est. hoc est genus cuius differentie
dicuntur qualitates. sic unum totiens
dicitur. aliud quidem secundum contrarium speciei
eiusdem. aliud quidem secundum primum movens
eiusdem speciei. aliud vero ut materia cuius quidem dia-
em et qualitas est hoc est subiectum quod
dicimus materiam. Diversa vero genere dicuntur
quorum diversum primum est subiectum et non
resolvuntur alterum in alterum nec ambo in
idem ut species et materia. diversa genere et quaecumque
secundum diversam figuram cathegorie entis dicuntur.
alia namque quid est significant entium alia
quale quid alia ut divisum est prius. neque
enim haec resolvuntur neque invicem neque in unum
aliquid. Falsum dicitur uno modo ut res falsa
et huius haec quidem per non componi aut per
impossibile esse componi sicut dicitur diametrum
esse commensurabile aut te sedere. horum
enim falsum hoc quidem semper illud vero quandoque.
sic enim non entia haec. alia vero quae sunt
quidem entia et apta nata quaedam sunt videri
aut non qualia sunt aut quae non sunt
ut sciagraphia et somnia. haec namque sunt
aliquid quidem sed non quorum faciunt phantasiam

diversa genere

34

res ergo sic sunt dicte aut quia non sunt ipse
aut quia ab eis phantasia non entis est.
Ratio vero falsa est que non entium in quantum
falsa. Unde omnis ratio falsa altera quam cuius
est vera, ut que circuli falsa trigoni. Cuiuslibet
autem ratio est qualiter ut una que est eius quod
quid erat esse, est autem ut multe, quoniam idem
aliqualiter ipsum et ipsum passum, ut Socrates
et Socrates musicus. Falsa autem ratio nullius
simpliciter est ratio. Quapropter Antisthenes
opinatus est fatue, nihil dignatus dici
nisi propria ratione unum in uno. Ex qui-
bus accidit non esse contradicere, fere autem
neque mentiri. Est autem unumquodque dicere non
solum sua ratione sed et ea que alterius, falso quidem
et omnino, est autem et vere, sicut et octo
dupla dualitatis ratione. Hec quidem igitur
ita dicuntur falsa. Homo autem falsus qui pro-
ptus et electivus talium rationum non propter
aliud aliquid sed propter ipsum, et qui
aliis talium factor rationum, sicut et res dicimus
esse falsas quecumque faciunt phantasiam falsam.
Quare et in Hippia ratio refutatur
que eundem veracem et falsum. Potentem
enim mentiri accipit falsum, hic autem sciens
et prudens. Amplius volentem pravum
meliorem. Hoc autem accipit falsum per induc-
tionem. Nam voluntate claudicans non
voluntario melior. Claudicare imitari
dicimus, quoniam si claudus voluntarie deterior

vior forsan sicut i more et hoc: casus

sicut quod inest alicui et verum est dum

non tamen ex necessitate neque ut frequenter magis ut si

quis fodiens plantam foveam thesaurum

invenit hoc quidem accidens fodienti foveam

invenire thesaurum neque enim ex necessitate

hoc ex hoc aut post hoc neque quasi frequenter

magis si quis plantet thesaurum inveniet

et aliquis utique musicus erit albus sed

quoniam nec ex necessitate neque ut frequenter magis

hoc fit accidens ipsum dicimus quare quoniam

est existens aliquid et alicui et horum

quedam et alicubi et quandoque quod utique extite

rit quidem sed non quia hoc aut nunc accidens

accidens existit neque est aliqua causa determina

ta accidentis sed contingens hoc autem inde

terminatum accidit enim alicui eginam venire

si non propter hoc advenit ut illuc adveniat

sed ab hyeme expulsus aut a latronibus

captus: evenit quidem et est accidens at

non in quantum ipsum sed in quantum alterum

hyems enim est causa non quo navigabat

veniendi hoc at erat egina. Dicit et

aliter accidens ut quecumque existunt unicuique

secundum se non in substantia existentia veluti triangulo

duos rectos habere et hoc quidem contingit

sempiterna esse illorum vero nullum. huius aut

ratio in aliis.

Opiniones et cause querunt enim

palam autem quod in quantum sunt entia

Est autem aliqua causa sanitatis et convalescentie

sunt etiam mathematicorum principia et elementa et cause

et totaliter omnis scientia intellectualis aut participans

aliquid intellectus circa causas et principia est

aut certiora aut simpliciora. Sed omnes

ille circa unum quid et genus aliquod circumscripte

de hoc tractant sed non de ente simpliciter

nec in quantum est ens nec de ipso quod quid est

nullam faciunt mentionem sed ex hoc quidem

hae sensu facientes ipsum manifestum aliae

suppositionem accipientes quod quid est sic

que per se insunt generi circa quod sunt demonstrant

aut magis necessarie aut infirmius. Quapropter palam

quia non est demonstratio substantie nec eius quod quid est

ex tali inductione sed quidam alius modus

est ostensionis. Similiter autem nec si est aut

non est genus circa quod versantur nihil di

cunt propter eiusdem esse rationis ipsum quid

est manifestum facere et si est. Cum vero

physica scientia est circa genus quoddam entis

nam circa talem est substantiam in qua est principium

motus et quietis in ea palam quia nec ac

tiva nec factiva est. Factivorum enim in faciente

principium aut intellectus aut ars aut potentia

quedam, activorum vero in agente prohaeresis; idem

enim agibile et eligibile. Quare si omnis scientia

aut activa aut factiva aut theorica, physica

theorica quedam erit sed theorica circa tale

ens quod est possibile moveri et circa

substantiam que est secundum rationem ut secundum magis

[illegible]

2

non separabile solum. Oportet autem quodquid erat esse et rationem quo est non latere quia sine hoc querere nichil est facere. Diffinientium autem et quod quid est hec quidem ita sunt ut simum illa vero ut cavum. Differunt autem hec quia simum acceptum est cum materia: est autem simum nasus cavus, concavitas vero sine materia sensibili. Si ergo omnia phisica similiter simo dicuntur, ut nasus, oculus, facies, caro, os, totaliter animal; folium, radix, cortex, totaliter planta: nullius enim ipsorum sine motu ratio sed semper habent materiam, palam quomodo oportet in phisicis ipsum quodquid est querere et diffinire: ideoque et de anima quadam speculari est phisici quecumque non sine materia est. Ergo quia phisica theorica est manifestum est ex his. Sed est et mathematica theorica; sed si immobilium et separabilium nunc non est adhuc manifestum: quia tamen quedam mathematica in quantum immobilia sunt et in quantum separabilia speculatur palam. Si vero est immobile aliquid et separabile et sempiternum palam quia est theorice id nosse et non phisice: nam de mobilibus quibusdam est phisica, nec mathematice, sed prioris ambarum. Phisica namque circa inseparabilia quidem sed non immobilia; mathematice autem quedam circa immobilia quidem sed inseparabilia forsan verum ut in materia; prima vero circa separabilia et immobilia. Necesse vero quidem omnes causas sempiternas esse et maxime has: he namque cause manifestis sensibilium sunt. Quare tres erunt philosophie theorice: mathematica, phisica, theologia.

[illegible commentary]

Phisica

simul

vel natura

[illegible]

mathematica

mathematica

[illegible]

non enim manifestum si alicubi divinum existit in
tali natura existit. et honorabilissimam scientiam
oportet circa honorabilissimum genus esse. ergo
theorice aliis scientiis desiderabiliores sunt.
Dubitabit autem aliquis utrum utrum prima philosophia
sit universalis aut circa aliquod genus et
naturam unam. non enim idem modus nec in mathematicis
quia geometria et astrologia circa aliquam
naturam sunt. illa vero universaliter est omnium communis.
Siquidem ergo non est aliqua alia substantia preter natura
consistentes phisica erit prima sciencia. sed
si est aliqua immobilis hec prior et philosophia prima
et universalis sic et quia prima et de ente
in quantum ens eius est speculari et quid est et que
insunt in quantum ens. Sed quoniam ens dictum
simpliciter dicitur multipliciter quorum unum quidem quod secundum
accidens et aliud quod ut verum et non ens ut
falsum. preter hec autem sunt figure cathegorie
ut quid quale quantum ubi quando et siquid aliud
significat hoc modo. Amplius preter hec omnia quod
est potentia et actu. quoniam vero multipliciter dicitur ens
primum de eo quod est secundum accidens dicendum
quod nulla est circa id speculatio. Signum autem
nulla enim sciencia neque activa neque factiva
neque theorica studiosa est de eo. non enim
faciens domum facit quecumque accidunt simul
domui facte. infinita enim sunt. his quidem
voluptuosam illi vero nocivam aliis autem
utilem nihil ut est dicere prohibet factam.
et alteram ut est dicere ab omnibus entibus

quorum nullius est edificativa factiva esse
aut modo nec geometer speculatur sic accidentia
figuris nec si alterum est trigonum et trigonum
duos rectos habens et hoc ratione accidit quia
admodum solum nomine accidens est unde plato
modo quodam non male sophisticam circa non
ens ordinavit. Sunt enim sophistarum rationes
circa accidens ut est dicere maxime omnium
utrum idem aut diversum musicum et gramaticum
et musicus coriscus et coriscus et si omne quod
est et non semper factum est quare si musicus ens
gramaticus est factus et gramaticus ens musicus
et quecumque alie rationum tales sunt videtur
enim accidens propinquum quidem non enti. palam
autem et ex hiis rationibus nam aliorum modo entium
generatio est et corruptio eorum vero que sunt
secundum accidens non est. Attamen dicendum est
amplius de accidente in quantum contingit
que eius natura et propter quam causam est simul
enim forsan palam erit et quare eius non
est scientia. Quoniam igitur sunt in entibus hec
quidem semper similiter se habentia et ex necessitate non secundum
violentiam dictam sed secundum quam dicimus in non contingere
aliter illa vero ex necessitate quidem non sunt
nec semper sed quasi secundum magis hoc principium
et hec causa eius est quod est accidens esse.
Quod enim nec semper nec quasi secundum magis est
hoc dicimus esse accidens ut sub cane si fuerit
hiems et frigus hoc accidere dicimus sed
non si estuatio et calor quia hoc quidem semper aut

[illegible marginal glosses]

sm magis. illud vero non est hominem album esse accidit. nec enim semper nec sm magis. at vero non sm actus est edificatorem sanitatem facere sm accidens. quia non est hoc natus facere edificator sed medicus. sed accidit medicum edificatorem esse. et coquus voluptatem coniectans faciet utique aliquid salubre sed non sm pulmentariam. quapropter accidens dicimus. et est ut facit simpliciter autem non. aliorum enim alie quedam potentie factive sunt. horum vero nulla est ars nec potentia determinata. nam sm accidens entium aut factorum causa est sm accidens. quare quoniam non omnia sunt ex necessitate et semper aut entia aut que fiunt. sed plurima sm magis. necesse esse quod sm accidens est ens. ut nec semper nec sm magis album musicum est. quando fit aliquando sm accidens erit. si autem non omnia ex necessitate erunt. quare materia erit causa contingentis preter quod ut in pluribus aliter accidentis. principium autem hoc oportet sumere. utrum nihil est nec semper nec sm magis. aut hoc impossibile est. igitur aliquid preter hec quod utrumlibet contingit et sm accidens. sed utrum hoc quod in pluribus et quod semper nulli inest. aut sunt quedam sempiterna de hiis quidem igitur posterius perscrutandum est. quod autem scientia non est accidentis palam. scientia namque omnis aut est eius quod semper aut eius quod sm magis. quomodo enim docebit aut docebitur alium. oportet enim definiri aut per semper aut per magis. ut quia utile melicratum febri

Nota [illegible]

[illegible marginal commentary]

citanti ut secundum magis: quod autem preter hoc non
habebit dicere quando puta noua luna
aut enim semper aut in pluribus, et quod noua luna
accidens autem est preter hoc. quid quidem igitur
est accidens et propter quam causam et quia
sciencia non est eius, dictum est. quod autem
sunt principia et cause generabilia sine generari
et corrumpi palam. si enim non hoc: omnia ex
necessitate erunt si eius quod fit et corrumpitur non
secundum accidens causam aliquam necesse est esse. utrum enim
erit hoc aut non. si hoc fiat, si autem non,
non hoc: autem si aliud erit. et ita manifestum
quia semper tempore ablato a finito tempore veniet usque
ad nunc. quare hic morietur infirmitate aut vi
si exit hoc autem si sitit. sed hoc si aliud et
ita veniet ad quod nunc est aut in factorum
aliquid ut si sitit. hoc quidem si comedit mor-
dicantia. sed hoc aut est aut non. quare
necessitate morietur aut non morietur.
similiter autem et si supersiliat aliquis ad facta
eadem ratio. iam enim est hoc in aliquo. dico
autem factum ex necessitate. ergo omnia erunt que
sunt futura ut moriturum fore viventem.
iam enim factum est aliquid ut contraria in eo-
dem corpore. sed si infirmitate aut vi
non dum nisi hoc factum fuerit. palam ergo
quia usque ad aliquod vadit principium. hoc
autem adhuc ad aliud. erit ergo eius quod
utcumque euenit ipsum et causa ipsius generationis
nulla. sed ad principium quale et causam qualem

[illegible]

reductio talis: utrum ut ad unam aut ut
ad quod cuius gratia aut ut admouens maxime
ime perscrutandum excepto de ente secundum accidens
pretermittatur determinatum est sufficienter. quod
aut ut verum ens et non ens ut falsum quoniam
secundum compositionem et diuisionem totaliter aut circa
partitionem contradictionis: verum quidem enim affir
mationem contradictionis in composito habet:
negationem vero in diuiso sed falsum
huius partitionis contradictionem quomodo aut quod
simul aut quod separatim intelligere accidit
alius sermo. dico autem quod simul et separatim
non ut es consequens sed in unum aliquid
fieri: non enim est verum et falsum in rebus ut
quod quidem bonum et verum. quod autem malum
tum falsum sed in mente: circa vero simplicia
et quid est nec in mente est: ergo quecumque circa
spectari circa sic ens et non ens: posterius
perscrutandum est. quoniam autem complexio et
diuisio in mente et non in rebus quod autem
ita ens alterum ens a propriis aut enim
quia quodquid est aut quia quale: aut quia
quantum aut si quid aliud copulat aut diuidat
mentis. quodquidem ut accidens et quod ut verum
ens pretermittendum causa enim huius quidem
indefinita illius vero mentis aliqua passio
et utraque circa reliquum genus entis et non
extra ostendunt entem aliquam naturam entis
quapropter ea quidem pretermittantur: perscrutandum vero
sunt ipsius entis cause et principia in quantum

Arg
1

Probat quod substantia est primum ens
2

ens palam aut in quibus determinavimus, quotiens unumquodque dicitur quia multipliciter dicitur ens. Significat enim hoc quodquid est: nec dicatur multiplex sit diximus ... in hiis que de quotiens. Significat enim hoc quod quid est et hoc aliquid, illud vero quale aut quantum aut aliorum unumquodque sic predicatorum. Tociens autem ente dicto palam quia horum primum ens quodquid est quod significat substantiam. Quando dicimus quale quid hoc, aut bonum aut malum, sed non tricubitum aut hominem; quando vero quid est, nec album nec calidum nec tricubitum, sed hominem aut deum. Alia vero dicuntur entia eo quod talis entis hec quidem qualitates esse, illa vero quantitates, alia vero passiones, alia aliud quid tale.

3

Unde et utique dubitabit aliquis utrum vadere et sanare et sedere unumquodque ipsorum sit ens aut non ens, similiter autem et in aliis talibus; nihil enim ipsorum nec secundum se aptum natum nec separari possibile a substantia, sed magis si quidem vadens entium est aliquid et sedens et sanans. Hec autem magis apparent entia quia aliquid est subiectum ipsis determinatum; hoc autem est substantia et unumquodque, quod quidem in cathegoria tali apparet; bonum enim aut sedens non sine hoc dicitur. Palam ergo quia propter eam et illorum singula sunt.

4

substantia est prior ... 3

Quare primum ens et non aliquid ens sed ens simpliciter substantia utique erit. Multipliciter quidem igitur dicitur primum, sed substantia omnino primum

ratione et notitia et tempore. aliorum enim cathegorematum nullum est separabile, hec autem sola. et ratione hoc primum. necesse est enim in uniuscuiusque ratione substantie rationem esse. Scire autem tunc singula maxime putamus quando quid est homo cognoscimus aut ignem, magis quam aut quale aut quantum aut ubi: quoniam et horum eorumdem singula tunc scimus quando quid est ipsum quale aut quantum scimus. Et quod olim et nunc et semper quesitum est et semper dubitatum, quid ens, hoc est que substantia. hoc enim hii quidem unum esse dicunt, illi vero plura quam unum, et hii quidem finita, illi vero infinita. Quapropter nobis maxime et primum et solum ut est dicere de sic ente speculandum quid est. Videtur autem substantia existere manifestissime quidem corporibus. unde animalia et plantas et eorum partes substantias esse dicimus et naturalia corpora ut ignem et aquam et terram et horum singula quecumque, et partes eorum aut ex his sunt aut partibus aut omnibus, ut celum et partes eius, ut astra et luna et sol. utrum vero he sole substantie sunt aut et alie, aut horum quidem nullum, alie vero quedam, perscrutandum. Videntur autem quibusdam corporis termini ut superficies et linea et punctus et unitas esse substantie magis quam corpus et solidum. Amplius preter sensibilia hii quidem non opinantur esse aliquid talium, illi vero plura et magis entia sempiterna, ut Plato species et mathematica duas substantias, tertiam vero sensibilium corporum substantiam. Sed Leucippus plures substantias ab uno inchoans Speusippus

et prius singulis sub aliud quidem unum, aliud

magnitudinum, deinde anime; et hoc modo pro-

tendit substantias. Quidam vero species et numeros easdem

dicunt naturas, alia vero habita, lineas

et superficies usque ad primam celi substantiam et sensi-

bilia. De his itaque quid dicitur bene aut non, et que

6

sunt substantie, et utrum sunt aliquae preter sensibiles

aut non sunt, et iste quomodo sunt, et utrum est

aliqua substantia separabilis, et quare et quomodo, aut nulla

preter sensibiles, perscrutandum describentibus

prius substantiam quid est. Dicitur autem substantia, si non multi-

plicius, de quatuor maxime; etenim quod quid erat

esse et universale et genus substantia videtur esse

uniuscuiusque, et quartum horum subiectum. Subiectum vero

est de quo alia dicuntur, et illud ipsum non ad-

huc de alio; propter quod primum de hoc determinan-

dum est. Maxime namque videtur esse substantia subiectum

primum. Tale vero modo quodam materia dicitur, et

alio modo forma, tertio vero quod ex his. Dico autem materiam

quidem es, formam vero figuram speciei, quod

autem ex his statuam totam. Quare si species

materia prior est et magis ens, et ipso quod ex utrisque

prior erit propter eandem rationem. Nunc quidem igitur typo

dictum est quid est substantia, quia quod non de subiecto

sed de quo alia. Oportet autem non solum ita; non

8

enim sufficiens; ipsum enim hoc manifestum, et ad-

huc materia substantia fit. Si enim non ista substantia, que

est alia diffugit; aliis enim sublatis nichil

apparet remanens; nam alia quidem sunt corporum

passiones et factiones et potentie, longitudo

vero latitudo et profunditas quantitates quedam sunt sed non substantie. quantitas enim non substantia sed magis cui insunt hec ipsa primum illud est substantia. At vero ablata longitudine latitudine et profundo nihil videmus remanens nisi si quid est determinatum ab his. quare materiam necesse est videri solam substantiam sic intendentibus. Dico autem materiam que secundum se neque quid neque quantitas neque aliud aliquid dicitur quibus ens est determinatum. Est enim quiddam de quo predicatur horum quodlibet cui esse est alterum et cathegoriarum unicuique. alia namque de substantia predicantur. hec vero de materia. quare quod est ultimum secundum se neque quid neque quantitas neque ad aliquid est neque negationes. etenim hec erunt secundum accidens. Ex his ergo speculantibus accidit substantiam esse materiam. sed impossibile. etenim separabile et hoc aliquid inesse videtur maxime substantie. quapropter species et quod ex ambobus substantia videtur esse magis quam materia. Eam quidem que ex ambobus substantiam dico autem eam que ex materia et forma dimittendum. posterior enim est et aperta. manifesta autem aliqualiter et materia. De tertia autem perscrutandum. hec namque maxime dubitabilis. Confitentur autem substantie esse sensibilium quasdam quare querendum in his primum. Quoniam in principio divisimus quot modis determinamus substantiam et horum unum videtur esse quod quid erat esse speculandum est de ipso. Prius enim transire ad quod notius. disciplina enim ita fit omnibus per minus nota nature ad nota magis. et hoc opus est quemadmodum in actibus facere ex unicuique

Nota atque ut in .c. dicit ... sic opus est ut ex hiis que unicuique bona sunt ea que sunt ... omnino bona efficiantur sic ex unicuique notioribus ea que sunt nota nature unicuique efficienda sunt nota:

unicuique bonis totaliter bona unicuique bona: sic
ex ipsis notioribus que nature quidem nota ipsi no-
ta. que autem singulis nota et prima: multotiens
debiliter nota et parum aut nichil entis
habent. attamen ex male quidem notis, sibilibus ipsi
aut nostabilibus que omnino nota universalia nota
tentandum procedentes, sicut dictum est, per hec ipsa.

Et primo dicemus quedam de eo logice quod est
quod quid erat esse unicuique quod dicitur secundum se.
non enim est tibi esse musicum esse. non enim
secundum te ipsum es musicus. quod ergo dicis
secundum te ipsum. nec etiam hoc omne. non enim quod
ita secundum se ut superficiei album: quia non est
superficiei esse album esse. at vero quod ex utrisque:
est superficiei albe esse. quare quia adest ei
hoc, in qua igitur non inerit ratione ipsum dicente
te ipsum, hec ratio eius quod quid erat esse sin-
gulis. quare si superficiei albe esse est superficiei
esse levi, albo et levi esse idem esse et unum.

12

Cum vero sunt et secundum alias cathegorias
composita, est enim aliquid subiectum unicuique
ut qualitati et quantitati et quando et ubi
et motui: perscrutandum utrum si est ratio ipsius
quod quid erat esse unicuique ipsorum, et est et
his ipsum quod quid erat esse, ut albo homini quod quid erat
albo homini. sit itaque nomen ipsi vestis.
quid est vesti esse. At vero secundum se dictorum
nec hoc. aut ipsum non secundum se dicitur dupliciter.
et horum est aliquid ex additione, illud vero
non. hoc quidem esse quod ipsum alii additur.

quod diffinit ut si albo esse diffiniens dicat albi hominis rationem hic autem eo quod aliud ipsi ut si significat vestis album hominem diffiniat veste ut album. albus itaque homo est quidem album non tamen quod quidem erat esse albo esse sed vesti esse. ergo est quodquidem erat esse aliquid aut totaliter aut non. quod quidem enim est quod erat esse et illud quod aliquid erat esse quando vero aliud de alio dicitur non est quod quidem hoc aliquid ut albus homo non est quod vere hoc aliquid siquidem hoc aliquid esse substantiis solum inest. quare quodquidem erat esse est quorumcumque ratio est diffinitio. diffinitio vero est non si nomen rationi idem significat omnes enim essent rationes termini. erit enim nomen quod cuilibet rationi idem quare et Ilias diffinitio erit. sed si primi alicuius fuerit. talia vero sunt quecumque dicuntur non eo quod aliud de alio dicatur. non erit igitur nulli non generis speciei existens quodquidem erat esse sed his solum. hec namque videntur secundum participationem dici et passionem nec ut accidens. sed et ratio quidem erit cuiuslibet et aliorum quid significat si est nomen quia hoc huic inest aut pro sermone simplici certior. diffinitio vero non erit nec quodquidem erat esse aut et diffinitio sicut et quodquid est multipliciter dicitur. etenim quodquid est uno quidem modo significat substantiam et hoc aliquid alio vero modo quodlibet predicatorum quantum et quale et alia quecumque talia. sicut enim ens existit in omnibus sed non similiter sed huic quidem primum illis vero consequenter ita et

quodquid est simpliciter quidem substantie, deinde vero aliis,
sicut et quod quid est. quare
et qualitas est eorum que quod quid est, sed non simpliciter
sed sicut de non ente logice dicunt quidam esse
non ens, non simpliciter sed non ens, sic et quale.

14 Oportet quidem igitur intendere et quomodo oportet
dicere circa unumquodque, non tamen magis quam quomodo se habet.
quapropter et nunc quoniam quod dicitur est manifestum et
quodquid erat esse similiter inerit primum et simpliciter
substantie. deinde aliis quemadmodum quod quid est, non simpliciter
quodquid erat esse sed qualitati aut quanti quod quid erat esse.
Oportet enim aut equivoce hec dicere entia aut addentes
aut auferentes quemadmodum quod non scibile scibile.
quoniam hoc quidem rectum est neque equivoce dicere neque
eodem modo sed quemadmodum medicinale eo
quod ad idem quidem et unum non idem autem et
unum non tamen neque equivoce. nihil enim medicinale
corpus et opus et vas dicitur nec equivoce nec
secundum unum sed ad unum. hec quidem igitur quocumque
modo quis velit dicere differt nihil. Illud

16 autem palam quia que primo et simpliciter diffinitio
et quodquid erat esse substantiarum est. et non solum sed et
aliorum similiter est verum tamen non primo. non enim est
necesse si hoc ponimus huius diffinitionem esse quod utique
rationi idem significat sed quandam rationi. hoc autem
si unius fuerit non eo quod continuum sicut ylias
aut quecumque colligatione sed si quotiens dicitur unum.
unum vero dicitur sicut ens. ens autem hoc quidem hoc aliquid
aliud vero quantum significat quale. albi hominis
ratio et diffinitio erit alio modo albi et substantie.

[illegible]

Habet autem dubitationem si quis non dicit diffinitionem esse ex additione rationem: cuius erit diffinitio eorum non simplicium sed copulatorum? Ex additione enim necesse palam facere. Dico autem ut nasus et gravitas et simitas ex duobus dictum eo quod in hoc vel actu et non secundum accidens nec gravitas nec simitas passio nasi sed secundum se. Neque ut album Callie aut homini quia Callias albus cui accidit hominem esse, sed ut masculinum animali et quantitati equale et omnia quecumque secundum se dicuntur existere. Hec autem sunt in quibus existit ratio aut nomen cuius est hec passio et non contingit ostendere separatim, sicut album sine homine contingit, sed non femininum sine animali. Quare horum quod quid erat esse et diffinitio aut non est alicuius, aut si est, aliter est quemadmodum diximus.

Est autem et alia dubitatio de eis. Si enim idem est simus nasus et gravus, idem erit simum et gravum; si vero non, quia impossibile est dicere simum sine re cuius est passio secundum se, et est simum gravitas in naso, nasum simum dicere aut non est aut bis idem erit dictum nasus nasus gravus. Nasus autem simus nasus gravus erit. Propter quod inconveniens est esse quod quid erat esse talibus; si autem non, in infinitum ibunt: naso namque naso simo adhuc aliud inerit. Palam itaque quia solius substantie est diffinitio. Nam etsi aliarum cathegoriarum, necesse est ex additione esse, ut equalis et imparis; non enim sine numero, nec quod femininum sine animali. Ex additione vero dico

[illegible commentary]

17

18

19

i quibus accidit idem bis dicere sic in hiis si
vero hoc verum non copulatorum erit ut numeri
imparis sed latet quia non esse dicuntur rationes
si uero sunt et horum tamen alio modo sunt quam
quemadmodum dictum est in multiplicati dici esse
diffinitionem et quod quid erat esse quare sic quod
nullius erit diffinitio neque quod quid erat esse omni
inerit nisi substantie sic aut erit quod quid erat esse
est diffinitio que quid est ipsum quid erat esse ratio
et quid erat esse aut solum substantiarum magis
et primum et simpliciter palam. utrum autem idem
est aut alterum quod quid erat esse et unumquodque per-
scrutandum est. est enim aliquid prope ad de
substantia perscrutationem singulum enim non aliud
videtur esse a sui met substantia et quod quid erat esse
dicitur singuli substantia. in dictis itaque secundum accidens
videbitur utique diversum esse ut albus homo
alterum et albo homini esse. si enim idem homini

20

esse et albo homini idem. idem enim homo et albus
homo ut dicunt quare et albo homini et
homini. aut non necesse est quecumque secundum accidens
esse eadem non enim similiter extremitates
sunt eedem. sed forsitan illud videtur acci-
dere extremitates fieri easdem secundum accidens
ut albo esse et musico videtur autem non. videntur
tis vero per se sunt necesse idem esse ut si que sunt substantie
quibus altere non sunt substantie nec altere nature priores
quales dicunt ideas esse quidam. si enim erit
alterum ipsum bonum et quod bono esse et at
et quod animali esse et ens et quod enti erit

aliae substantiae et naturae et ideae priores dictis et priores
substantiae illis si quod quid erat esse substantia est et si quidem
absolute ab invicem: harum quidem non erit
scientia haec autem non erunt entia. dico autem ab-
solui si nec bono ipsi existit esse bono: nec
huic esse bonum. scientia enim cuiuslibet per hoc quod quid erat
esse illi et in bono et in aliis similiter se habet
quare si non bono esse bonum nec enti ens nec
uni unum: et similiter aut omnia sunt aut
nullum quod quid erat esse. quare si nec enti ens nec
aliorum nullum. amplius cui non inest bono esse
non bonum. necesse itaque esse unum esse benigno et
benigno esse et bono et bonum esse. quaecumque
non secundum aliud dicuntur sed primo et secundum se. etenim
hoc sufficiens si existit et si non sint species
magis aut forsitan et si sint species. simul autem
palam quia si sunt ideae quales quidam dicunt non
erit subiectum substantia. has enim necesse esse et non
non de subiecto aut erunt enim secundum participationem.
Ex his itaque ambobus unum et idem non secundum ac-
cidens ipsum unumquodque et quod quid erat esse et
quod scire unumquodque horum est quod quid erat esse scire
quare secundum expositionem necesse est unum aliquid esse
ambo. secundum accidens vero dictum ut musicum aut
album propter duplex significare non est verum dicere
quia idem quod quid erat esse et ipsum. etenim cui
accidit album et accidens: quare est quidem ut
idem est aut ut non idem quod quid erat et ipsum.
etenim cui accidit non homini et albo homini non
idem: passioni autem idem. absurdum vero

apparebit et si quis unicuique nomen imposuerit ipsorum quod quid erat esse: erit enim et preter illud aliud ei quod quid erat esse: equo altero: et quid prohibet nunc esse statim quod quid erat esse siquidem substantia est quod quid erat esse. At vero non solum unum sed et ratio eadem ipsorum sit, palam est ex dictis: non enim secundum accidens unum quod unum esse et unum. Amplius si aliud erit, in infinitum sunt: hoc quidem quod quid erat esse unius: illud vero unum: quare et in illis erit eadem ratio. Quod quidem igitur in primis et secundum se dictis unumquodque esse et unum quodque idem et unum palam. Sophistici autem elenchi ad positionem hanc palam quod eadem solvuntur solutione, ut si idem Sortes et Socrati esse: nihil enim differt nec ex quibus interrogabit utrique aliquis nec ex quibus solvens fuerit. Quomodo quidem igitur quod quid erat esse idem et quomodo non idem unicuique dicitur.

Eorum autem que fiunt hec quidem natura fiunt, hec autem arte, illa autem casu. Omnia vero que fiunt ab aliquo fiunt et ex aliquo et aliquid. Hoc autem aliquid dico secundum quamlibet cathegoriam: aut enim hoc aut quale aut quantum aut quando. Et generationes naturales quidem he sunt quarum generatio ex natura est: hoc autem ex quo fit quam dicimus materiam: hoc autem a quo eorum que natura aliquid sunt: hoc autem aliquid ut homo vel planta aut aliud aliquid talium que maxime dicimus substantias esse. Omnia vero que fiunt aut natura aut arte habent materiam: possibile enim et esse et non esse eorum

quodlibet. hec aut est que i modo mā. vnte
vero a ex quo nā et fm qd nā. fcm enim hz
natura vt plāta aut al' a qd que fm
spēm dīta nā que eiusdē spēi h aut i a'o
homo namq hoiem gnāt sic gdem fiunt
que fiut ipē nām. generationes vo alie dicunt
factiones. omēs aut fctiones sunt ab arte
aut a ptate aut a mente. horu aut qda
fiut et a casu et a fortuna sicut ut i factis a
natura. queda em et illic eade et ex
spmate fiut et sine spmate: de hisqdem
igr posti' pscrutandu. ab arte vo fiut qr
cuicq species e i aia. spem aut dico qd erat
esse cuiusq et pmā subam. etem contra
riorum modo queda eadem spēs. pvatonis n
subā que sorte est opposita: ut sanitas infirmi
tatis. illius em absentia ondit' infirmitas. sa
tas aut que i aia racio e in sciencia.
fit itaq sanitas itelligente ita qm hoc sani
tas nec est. si sanitas erit hoc existere puta
uniformitas. si hoc calorem et ita sp intelligit
donec vtiq adducat in hoc qd ipe valet ultim
facere. deinde iam ab hoc motus factio vocat'
ad sanandu. quare accidit mo quodā ex sa
nitate sanitatem fieri et domu ex domo sine
mā mām hntem. medicinalis em est et edi
ficativa spēs sanitatis et domus. dico aut subam
sine mā quod quid erat esse. generationum vo et motuu
hec qdem intelligentia vocat'. illa vo factio
sicut aut et in aliis intermediis unumqdq fit.

dico autem si convalescet oportet adequari quod utique est
adequari hoc autem erit si calefactum fuerit hoc
vero quid est hoc existit aut potentiate: hoc autem in
ipso faciens itaque et unde incohat motus sanandi
siquidem ab arte species est que in anima si vero a casu
ab hoc quodquidem faciendi est principium faciendi ab arte
ut et in medendo forsan a calefaciendo principium hoc autem
facit fricatione calor itaque in corpore aut pars est
sanitatis aut sequitur eum aliquid tale quod est pars
sanitatis aut per plura hoc autem ultimum faciens
et quod ita pars est sanitatis et domus ut lapides
et aliorum quare sicut dicitur impossibile fieri si nihil
preextiterit. quod quidem pars ex necessitate preexistet
palam. materia namque pars: inest enim et fit hoc. sed
utique et eorum que in ratione: utroque enim modo dicimus
eneos circulos quid sunt et materiam dicentes quia es
et speciem quia figura talis et hoc est genus in quod
primum ponitur eneus: itaque circulus habet in ratione materiam.
Ex quo vero ut materia fit quedam dicuntur cum fiunt
non illud sed illiusmodi ut statua non lapis sed
lapidea. homo autem qui convalescens non dicitur illud ex
quo. Causa vero quia fit ex privatione et subiecto
quod dicimus materiam ut et homo et laborans fit sanus.
magis tamen dicitur fieri ex privatione ut ex laboran-
te sanus quam ex homine propter quod laborans
quidem qui sanus non dicitur sed homo et homo sanus. quorum
vero privatio non manifesta et innominata ut in ere fi-
gura aut in lateribus et lignis domus ex his
videtur fieri ut illic ex laborante propter quod
sicut nec illic ex quo hoc illud non dicitur nec hic

a casu fit in arte

In eo fieri est materia et forma

24

aliquid fit ex privatione et materia

26

statua lignu sed producit lignea no lignu
et enea non es et lapidea s no lapis ut dom
lateritia sed no laterel: qm neqz ex ligno
fit statua a ex lateribus domus siquis valde
inspexerit no utiqz simplr diceret qz oportet
pmutatom fieri ex quo sed no pmanete ptr
hoc quidem igr ita dr. omino ab aliquo fit
quod fit hoc aut dico unde pmum mutatoris
est et ex aliquo fit aut no privacio hoc sed ma
iam enim diffinitu e quo hoc dicas et qd fit
hoc. hoc at spera aut titulus a quodcuqz everit
alioru quadmo nec subiectum facit es sit nec spera
nisi fm accidens qa enea spera est et illam
facit nam hoc aliqd facere ex toto subiecto
hoc facere e aliud aut qa est rotundu facere est
non rotundu aut sphera facere s altm aliqd
ut spem hanc in alio nam s facit ex aliquo
facit alio hoc enim subiciebatur ut facere
enea sphaera hoc aut ita qa ex hoc q est
es hoc facit qd e sphera. si igr et hoc facit
ipsum: palam qa silr faciet et ibunt gnatoes
in infinitu. palam ergo qz nec spes nec qd
umqz oportet vocare in sensibili forma fit nec
eius est gnatio nec qd quod erat esse hoc hic
enim est quod in alio fit aut ab arte aut
a natura aut a ptate. enea no sphera esse facit
facit enim ex ere et sphera nam in hoc hanc
speciem facit et e hoc sphera aenea. hic
aut sphere esse. eius vero qd e sphere esse
omino si est gnatio ex aliquo aliqd erit. orbit

20

21

em diuisibile esse semper quod fit et esse hoc quidem

hoc et hoc hoc. dico autem hoc quidem materiam illud

vero speciem. Si igitur est sphera ex medio figura

equalis. huius hoc quidem erit in quo erit quod facit

hoc autem in illo. hoc autem omne quod factum est ut enea

sphera. palam itaque ex dictis quia quod quidem

ut species aut ut substantia dicitur non fit. synodus autem

secundum hanc dicta fit et quia in omni generato materia

inest et est hoc quidem hoc et hoc hoc. Utrum

igitur est quedam sphera preter has aut domus preter

lateres. aut numquam fieret si sic erat hoc aliquid

sed quale. Hoc significat hoc autem et determinatum

non est sed facit et generat ex hoc tale hoc et

quando generatum est est hoc tale. Hoc autem totum hoc callias

aut et Sortes est quemadmodum sphera enea

hec. homo vero et animal quemadmodum sphera

enea totaliter. Manifestum ergo quia specierum causa

sicut consueti sunt dicere quidam species si sunt preter

singularia ad generationes et substantias nihil uti

les. neque erunt utique propter hoc substantie secundum se.

in quibusdam vero palam quia generans tale quidem

est quale generatum non tamen idem nec unum numero sed

unum specie ut in physicis. homo namque hominem generat

nisi quid preter naturam fiat ut equus mulum et

hec quoque similiter. quod enim commune est super

equum et asinum non est nominatum proximum genus

sunt autem ambo forsan velut mulus. Quare pa

lam quia non oportet quasi exemplum speciem preparare

maxime enim in his exquirent. nam substantie

maxime hee. sed sufficiens est generans facere

et spei causam esse in ma omnis vero iam talis species
in his carnibus et ossibus Callias et Sorra-
tes et diversa quidem propter materiam diversam namque idem
vero species namque individua species. Dubitabit autem aliquis
quare alia fiunt arte et casu ut sanitas
alia non ut domus. Causa vero est quia horum
quidem materia incipiens generationis in facere et fieri
aliquid eorum que ab arte in qua existit aliqua
rei pars hec quidem talis est qualis moveri ab ea
illa vero non et huius hec quidem sic potest hec autem
impotens multa namque possunt ab ipsis moveri sed
non sic puta saltare quorum talis est materia ut la-
pides impossibile sic moveri nisi ab alio sic tamen
utique et ignis. Propter hoc hec quidem non erunt
sine habente artem hec autem erunt ab his
enim movebuntur non habentibus artem ipsi autem
moveri vero potentibus eis aut ab aliis non
habentibus arte ut ex parte. Palam vero ex dictis
quia modo quodam omnia fiunt ex univoco quemadmodum
naturalia aut ex parte univoco ut domus
ex domo aut ab intellectu ars enim species aut
ex parte aut ex habente aliquam partem nisi secundum
accidens fiat. Causa namque faciendi prima secundum
se pars. Calor enim in motu calorem in corpore fecit
is vero est aut sanitas aut pars aut sequitur
eum pars aliqua sanitatis aut sanitas ipsa
propter quod et dicitur facere quia illud facit
sanitatem cui consequitur et accidit calor. Quare
quemadmodum in sillogismis omnium principium est substantia
nam ex quo quid est sillogismi sunt et hic generationes

29

quare aliqua fiunt et a casu et ab arte et a quo ab arte

30

31

Similiter itaque hiis et que sunt natura constituta se habent
nam sperma facit sicut que ab arte. habet enim potentia
speciem. et a quo sperma est aequivocum. non enim omnia
oportet querere ut ex homine homo. etenim
femina ex viro. unde mulus non ex mulo
nisi non orbatio fuerit. quecumque autem a casu
sicut ibi fit quorumcumque materia potest a se ipsa moveri
hoc motu quo sperma movet. quorumcumque vero

non, ea impossibilia sunt fieri aliter quam
ex ipsis. Non solum de substantia ostendit ratio non
fieri speciem sed de omnibus similiter primis commune

32

ratio ut quantitate et qualitate et aliis cathegoriis
fit enim velut enea sphera sed non sphera neque
es. sed in ere si fit. semper enim oportet preexistere materiam
et speciem. et in quid et in qualitate et in quantitate et
aliis similiter cathegoriis. non enim fit quale sed
quale lignum neque quantum sed quantum lignum
aut animal. sed proprium substantie ex hiis accipere est
quia necesse preexistere semper alteram substantiam actu ex
istentem que facit ut animal. quale vero et quantum
non necessarium nisi potentia solum. Quoniam vero dif

33

finitio ratio est et omnis ratio partes habet
ut autem ratio ad rem et pars rationis ad partem
rei similiter se habet dubitatur iam an oportet partium rationem
esse in totius ratione an non. quibusdam enim
videtur esse in quibusdam non. nam circuli ratio non
habet eam que incisionum. que autem sillabe
habet eam que elementorum et tamen dividitur in
incisiones ut sillaba in elementa. Amplius at
si priores sunt partes toto et recti acutus est pars

et digitus hominis prior est acutus recto et diffinitus homine videtur autem illa esse priora secundum rationem namque dicuntur ex illis et esse sine invicem priora aut multipliciter dicitur pars quarum unus quidem modus est qui mensurat secundum quantitatem sed hoc quidem pretermittatur ex quibus vero substantia est ut partibus perscrutandum est si itaque est hoc quidem materia illud vero species aliud ex his et substantia est materia et species et quae ex his est et quidem ut materia pars dicitur est aut ut non sed ex quibus speciei ratio ut concavitatis non est pars caro hec namque materia in qua fit simitatis vero pars aliqua est et totius quidem statue pars est es eius autem quod species dicitur statue non dicendum enim speciem et secundum quod habet speciem unumquodque sed materiale numquam secundum se dicendum quapropter circuli ratio non habet eam que est incisionum sed que syllabe eam que est elementorum nam elementa rationis partes sunt speciei et non materia incisiones vero huiusmodi sunt partes ut materia in quibus fiunt propinquius vero speciei quam es quando in ere fit rotunditas est autem ut neque elementa omnia syllabe in ratione inerunt ut hec cerea aut quae sunt in aere iam enim et hec partes syllabe quasi materia sensibilis etenim linea non si in dimidia corrumpitur aut homo in ossa aut nervos et carnes propter hoc et sunt ex his sic entibus substantie partibus sed ut ex materia et totius quidem partes speciei vero et cuius ratio non adhuc quapropter nec in rationibus horum quidem igitur inerit talium partium ratio horum vero

34

non oportet inesse si non fuerint sicut sumpta illa ipsa. hec quidem quedam ex hiis ut principiis sunt in que corrumpuntur, quedam vero non sunt. Quecumque igitur simul sumpta species et materia sunt ut simum aut eneus circulus, hec quidem corrumpuntur in hec et pars ipsorum materia. Quecumque vero non concipiuntur cum materia sed sine materia ut rationes speciei solum, hec non corrumpuntur aut omnino aut taliter non. Quare illorum quidem principia et partes que sunt sub ipsis, speciei vero nec partes nec principia hec. Et ideo corrumpitur lutea statua in lutum et sphera in es et Callias in carnem et ossa; amplius autem circulus in incisiones. Est enim aliquis qui concipitur cum materia. Equivoce namque dicitur circulus qui simpliciter dicitur et singuli quia non est proprium nomen singulorum. Dictum est quidem et nunc ipsum verum, et tamen amplius et manifestius dicemus repetentes. Nam quecumque sunt rationis partes et in quas dividitur ratio, hec sunt priores aut omnes aut quedam. Recti vero ratio non dividitur in acuti rationem, sed que est acuti in eam que est recti; utitur enim diffiniens acutum recto: minor enim recto acutus. Similiter autem et circulus et semicirculus se habent. Semicirculus enim diffinitur circulo et digitus toto; talis enim hominis pars digitus. Quare quecumque sunt partes ut materia et in que dividitur ut in materiam sunt posteriora; quecumque vero ut rationis et substantie secundum rationem, priora aut omnia aut quedam. Quoniam vero animalium anima, hec enim substantia est animati, que secundum rationem substantia est et species et quod quid erat esse tali corpori. Uniuscuiusque enim pars si diffiniatur bene non sine opere diffinietur, quod non existet sine sensu. Quare

homini animalis partes priores aut omnes aut quaedam sunt toto
animali et secundum unumquodque ita similiter corporis vero
et huiusmodi partes posteriores sunt substantia hac et dividuntur
in haec ut in materiam non substantia sed simul totum.
Ergo quaedam priores quam sit totum prima haec sunt, haec sunt
haec autem ut non: neque enim possunt esse separata neque
enim qualitercumque modo se habens digitus animalis sed equivocum
qui mortuus. Quaedam vero simul sunt quaecumque principalia
et in quo primo ratio et substantia, puta si hoc cor aut
cerebrum. Nihil enim differt utrum tale. Homo autem
et equus et quae ita in singularibus universaliter autem non
sunt substantia sed simul totum quoddam ex materia hac
et hac ratione ut universale; singulariter autem ex ultima
iam materia Socrates iam est, et in aliis similiter.
Pars quidem igitur est et speciei (speciem autem dico quod
quid erat esse) et sit totius eius quod ex specie et
materia ipsa. Sed rationis partes quae speciei solum
sunt, ratio vero est universalis. Circulo enim esse
et circulus et animae esse et anima idem. Totius
autem iam, puta circuli huius et singularium alicuius aut
sensibilis aut intellectualis (intellectuales autem
dico ut mathematicos et sensibiles ut aereos et ligneos),
horum autem non est diffinitio, sed cum intelli-
gentia aut sensu cognoscuntur. Hoc autem actu
indicant; abeuntes vero ex actu non palam
utrum quidem sunt aut non sunt, sed semper dicuntur et
cognoscuntur universali ratione. Materia quidem ignota secundum se.
Materia vero alia sensibilis alia intellectualis. Sensi-
bilis quidem ut es et lignum et quaecumque mobilis materia,
intellectualis vero quae in sensibilibus existit non in quantum sensibilia

30

[illegible marginal gloss]

ut mathematica. quomodo igitur de parte et toto et priore et posteriore dictum est. interrogationi vero obviare necesse cum quis interrogat utrum rectus et circulus et animal priora aut in que dividuntur aut ex quibus sunt partes. quia non simpliciter singulum. Enim est et anima animal aut animatum aut unumquodque unumquodque et circulus quod circulo esse et rectus quod recto esse et substantia recti. quidem et quomodo dicendum est posterius puta his que in ratione et que cuiusdam universali. eorum hic quidem est materia quasi eneus rectus et qui in lineis singularibus. hic autem sine materia his que in ratione posteriores vero que in singularibus partibus priores simpliciter autem non dicendum. si vero altera et non est anima animal et sic hoc quidem hoc autem non dicendum sicut dictum est.

31

Dubitatur autem merito que speciei sunt partes et que non sed sit simpliciter. hoc enim non manifesto existente non est diffinire unumquodque. universalis enim et speciei est diffinitio. que igitur sunt partes ut materia et que non. si non fuerit manifeste. nec ratio erit manifesta que rei. Quecumque quidem igitur videntur facta in diversis speciebus ut circulus in ere et lapide et ligno. hec manifesta esse videntur quia nihil circuli substantie es neque lapis quia separari ab ipsis. que vero non videntur separari nihil prohibet similiter his se habere ut si circuli omnes viderentur enei. nihil enim minus esset es speciei. hoc autem ferre mente est difficile. ut hominis species semper in carnibus apparet et ossibus et talibus partibus. utrum igitur et sunt partes hoc speciei

[illegible]

et rationis aut non sed materia sed quia
non est in aliis sint non possumus separare. quoniam
aut hoc videtur contingere manifestum quidem:
dubitant autem quidam iam et in circulo et in tri-
gono quasi non sit competens lineis diffiniri
et continuo sed omnia hec similiter dici ac si

38

sint carnes et ossa hominis et es et lapis circuli
et referunt omnis ad numeros et linee rationem
eamque duorum esse dicunt et ideas dicentium
hii quidem ipsam met lineam dualitatem
hii autem speciem linee quedam enim speciem eandem
et cuius species ut dualitatem et speciem duali-
tatis in linea vero non adhuc accidit itaque
unam multorum esse speciem quorum species videtur
esse altera: quod et pytagoricis accidit et
contingit unam omnium facere per se speciem: alia
vero non species. quamvis sic unum omnia erunt.

39

Quod quidem igitur habent dubitationem quandam
que sunt circa diffinitiones et propter quam causam dictum
est quare omnia reducere ita et auferre materiam
superfluum est quedam enim hoc in hoc sunt
aut sic hec habentia et parabola de animali
quam consuevit Socrates iunior dicere non bene
se habet. abducit enim a veritate et facit sus-
picari quasi contingens sit hominem esse sine
partibus sicut sine ere circulum sed hoc non
simile. sensibile namque forsan aliquod animal
et sine motu non est diffinire quare nec
sine partibus se habentibus qualitercumque. non enim omnino
se hominis est pars manus sed potens opus perficere:

quare animata existens pars non animata non

non prius: eia mathematica aut quare non sunt

rationes eorum ut circuli hemicyclia non enim

sunt sensibilia aut nihil differt erit enim

materia quorumdam et non sensibilium et omnis quod non

est quod quid erat esse et species eadem secundum se sed hoc aliquid

circuli quidem igitur non erit eius qui universalis singula

rium vero erunt partes he sicut dictum est prius

est enim materia hec quidem sensibilis hec autem in

tellectualis. palam autem et quod anima est prima

substantia prima corpus autem materia homo vero aut animal quod

est ex his utrisque ut universale socrates autem et

coriscus ut singulariter siquidem et anima dupliciter

dicitur: alii namque ut animam alii vero ut totum: si vero

simpliciter anima hoc et corpus hoc ut universale et

singulare utrumque autem est. utrum autem est praeter materiam talium aliquid

substantiarum alia et oportet querere substantiam ipsorum alteram

quandam ut numeros aut aliquid tale perscrutandum est

posterius: huius enim gratia et de substantiis sensibilibus

tentamus diffinire: quoniam modo quodam phisice et secunde

philosophie opus circa sensibiles substantias speculatio non enim

solum de materia oportet scire phisicum sed et de ea que

secundum rationem et magis. in diffinitionibus vero quomodo

partes que in ratione et quare una ratio diffinitio:

palam enim quia res una res vero quo una: partes

habens perscrutandum est posterius. quid quidem igitur est quod quid

erat esse et quomodo ipsum secundum se de omni dictum

est et quare horum quidem ratio que eius quod quid

erat esse habet partes diffinitivi horum autem non et

quod in substantie quidem ratione que sic partes ut materia

40

non inerit. neque enim sunt illius partes sub specie
totius. huius autem est aliqualiter ratio et non
est. nam cum materia non est. indeterminatum enim est.
secundum autem primam substantiam est. ut hominis quae animae
ratio. substantia namque est species quae inest ex qua
et materia tota dicitur substantia. ut concavitas. nam ex hac
et naso simus nasus et simitas est. bis enim
et his inerit nasus. in tota vero substantia ut naso
simo aut Callia inest et materia. et quod quid erat
esse et unumquodque in quibusdam idem ut in primis
substantiis ut curvitas et curvitati esse si prima est. dico
autem primam quae non dicitur per aliud in alio esse
et subiecto ut materia. quaecumque vero ut materia aut
concepta cum materia non idem. neque secundum accidens
unum ut Socrates et musicum. haec enim eadem
secundum accidens. Nunc autem dicamus primum inquantum
in analyticis de diffinitione non dictum est. illa
enim dubitatio dicta prius opere sermonibus de substantia
est. dico autem hanc dubitationem propter quid quidem
unum est cuius rationem diffinitionem esse dicimus ut
hominis animal bipes. sit enim haec ipsius ratio. propter
quid itaque hoc unum est sed non multa animal et bipes.
in hoc namque homo et album multa quidem sunt cum
alteri non inest alterum. unum vero quando inest
et patitur aliquid subiectum homo. tunc enim unum fit
et est album homo. hic autem non participat alterum altero.
Genus enim non videtur participare differentiis. simul
enim contrariis idem participaret. nam differentiae
contrariae sunt quibus differt genus. si vero et participat
eadem ratio. si sunt differentiae plures ut gressibile

41

42

[illegible]

43

bipes non alatum quare namque hoc unum sed
non multa non enim quia insunt nam sic erunt ex
omnibus unum. Oportet autem unum esse quecumque in
diffinitione; diffinitio enim ratio quedam est
una et substantie quare unius alicuius oportet
ipsam esse rationem etenim substantia unum quid
et hoc aliquid significat ut dicimus. Oportet autem
primum intendere de hiis que secundum divisiones
diffinitionibus; nihil enim aliud est in diffinitione
quam primum dictum genus et differentie. Alia vero genera
sunt primum et cum hoc comprehense differentie ut primum
animal habitum vero animal bipes et iterum animal bipes non
alatum. Similiter autem et si per plura dicatur. Omnino vero
nihil differt per multa aut per pauca dici quare nec
per pauca aut per duo. Duorum vero hoc quidem differentia
illud vero genus ut eius quod animal bipes animal quidem
genus differentia autem alterum. Si ergo genus simpliciter non
est preter eas que ut generis species aut si est quidem
ut materia est vox enim genus et materia differentie
autem species et elementa ex hac faciunt palam
quia diffinitio est que ex differentiis ratio. At vero et oportet dividi
differentie differentiam ut animalis differentia est pedalitas.
Iterum animalis habentis pedes differentiam scire oportet
in quantum habens pedes quare non est dicendum habentis
pedes aliud alatum aliud non alatum si dicit bene
sed propter non posse faciet hoc sed aliud fissipes
pedes aliud non fissipes pedes he namque sunt
differentie pedis nam fissipedalitas pedalitas quedam.
Et sic semper vult procedere donec utique veniat
ad non differentias. Tunc autem erunt tot species pedis quot

dentiae et pedes bruta animalia equalia dentium
situque habent se habent palam quia finalis
dentia subiecti erit et diffinitio si non oportet
multis eadem dicere in terminis superfluum enim
dicit hoc dentibus; nam qui dicit animal pedes
bipes nichil aliud dicit quam animal pedes habens duos
pedes habens et duos pedes habens et sic accidat
propter divisionem multociens dicet et equaliter dentibus
quando dentiae dentia fiat una que finalis
species et substantia si vero secundum accidens ut si dividat habentis
pedes aliud album aliud nigrum tot erunt utique
sectiones fuerunt. Quare palam quod diffinitio ratio
est que est ex differentiis et harum ex finali secundum rectum
palam autem erit si quis transponat tales diffinitiones
ut eam que est hominis dicens animal bipes pedes habens
superfluum enim pedes habens dicto bipede si ordo
non est in substantia quomodo namque oportet intelligere hoc quidem
posterius, illud vero prius. De diffinitionibus quidem igitur
secundum divisiones tot dicta sint primum quales quaedam sunt.
Quoniam vero de substantia perscrutatio est iterum redeamus.
Dicitur autem sicut subiectum substantia esse et quod quid erat esse
et quod ex his et universale. De duobus quidem igitur
dictum est: etenim de quod quid erat esse et de subiecto
quia dupliciter subiicitur aut hoc aliquid ens ut animal
passionibus aut ut materia actui. Videtur autem et
universale causa quibusdam esse maxime et esse principium.
Unde et de hoc tractemus. Videtur namque impossibile
esse substantiam esse quodcumque universaliter dictorum. Primum enim
substantia que unicuique propria que
non inest alii; universale vero commune est. Hoc enim dicitur

40

vle quod pluribus inesse natum est vniuersale ergo
subiecta hoc erit aut enim omnium aut nullius. omnium
enim non est possibile. vnius autem si fuerit
et omnia hec erunt. quorum enim vna substantia est
et quod quid erat esse vnum et ipsa vnum. Amplius
substantia dicitur que non de subiecto aliquo dicitur. et vle
de subiecto aliquo dicitur semper. Sed an sic quidem non
contingit ut quod quid erat esse in ipso aut inexistit
ut animal in homine et equo. ergo palam quia
est quedam ipsius ratio. differt autem nihil. et si
non omnium ratio est eorum que sunt in substantia
nihil enim minus substantia erit hoc alicuius ut homo
hominis in quo existit. quare idem accidit iterum

41

enim erit substantia illius substantia ut animal in quo est proprie
ut proprium existit. Amplius autem et impossibile
et inconveniens hoc hoc esse substantiam si est ex aliquibus
non ex substantiis esse neque ex eo quod hoc aliquid
sed ex quali. prius enim erit non substantia et quale
substantia et hoc ipso. quod est impossibile. nec enim ratione
nec tempore nec generatione passiones possibile est priores

48

esse substantia. erunt enim separabiles. Amplius Socrati
inerit substantia substantia quare duorum erit substantia.
totaliter vero accidit si est substantia homo et quecumque
ita dicuntur nihil eorum que in ratione esse nullius
substantiam neque sine ipsis existere neque in alio.
dico autem non esse quoddam animal preter aliqua
nec aliud eorum que in rationibus nullius. Ex
his itaque speculantibus palam quia nihil universaliter
existentium est substantia et quia nullum predicatorum significat
hoc aliquid sed tale. Si autem non alia quidem

39

multa accidat et circa hoc. Amplius autem palam manifestum quia impossibile est substantiam ex substantiis esse inexistentibus sic ut actu: duo namque sic actu numquam sunt unum actu; sed si potentia duo fuerint, erunt unum, ut que dupla ex duobus dimidiis potentia; nam actus separat. Quare si substantia unum, non erit ex substantiis inexistentibus et secundum hunc modum quem dicit Democritus recte: impossibile enim aut esse ex duobus unum aut ex uno duo fieri; magnitudines enim indivisibiles substantias facit. Similiter igitur manifestum quia et in numero habebit, si est numerus compositio unitatum, sicut dicitur a quibusdam: aut enim non unum dualitas aut non inest unitas in ipsa actu.

40

Habet autem quod accidit dubitationem. Si enim neque ex universalibus possibile est esse nec unam substantiam propter tale aliquid sed non hoc aliquid significare, nec ex substantiis contingit actu esse neque unam substantiam compositam, incomposita utique erit substantia omnis, quare nec ratio utique erit neque unius substantie. At vero videtur omnibus et dictum est dudum solum substantie esse terminum aut maxime; nunc autem neque huius. Nullius igitur erit diffinitio, aut modo quodam erit, modo quodam non. Erit autem quod dicimus ex posterioribus magis manifestum.

41

Manifestum autem ex his ipsis quod accidit ideas ponentibus substantias et separabiles esse et simul speciem ex genere facientibus et differentiis. Si enim species sunt et animal in homine et equo, aut unum et idem numero est aut alterum: ratione namque

palam quia unum eundem enim dicit rationem dicens in utroque. Si ergo est aliquis homo ipsum secundum se hoc aliquid et separatum, necesse et ex quibus ut animal et bipes hec aliquid significare et esse separabilia et substantias. quare et animal. Si quidem igitur idem et in equo sicut tu in teipso quomodo in separatis existentibus unum erit et quare non et sine ipso erit animal hoc? deinde siquidem participat bipedis et multipedis impossibile aliquid accidit. contraria namque simul inerunt ipsi uni et hoc enti. Si autem non quis modus cum dixerit utique aliquis animal esse bipes aut gressibile sed forsan apponitur et copulatur aut miscetur verum omnia inconveniencia. Sed si alterum in unoquoque infinita ergo erunt ut est dicere quorum substantia animal.

non enim est secundum accidens ex animali homo. Amplius multa erit ipsum animal. substantia enim in unoquoque animal. non enim est de alio dicitur secundum accidens ex illo erit homo et genus ipsius illud. Amplius idee omnia ex quibus erit homo igitur non quidem alterius erit idea alterius vero substantia: impossibile namque. ipsum igitur animal erit unumquodque eorum que in animalibus. Amplius ex quo hoc et quomodo ex ipso animali aut quomodo possibile est esse animal quod est substantia hoc ipsum preter ipsum animal. Amplius autem in sensibilibus hec accidunt et his absurdiora. Si itaque impossibile sic se habere palam quia non est idea ipsorum sic quidam dicunt.

Quoniam vero substantia altera et que simul totum et ratio dico autem quia hec quidem sic est substantia cum materia concepta ratio:

illa vero ratio totaliter quecumque quidem sic
dicuntur horum quidem est corruptio etenim generatio
huius rationis autem non est ita ut corrumpatur
neque enim generatio non enim fit domui esse sed
quod huic domui. verum sine generatione et
corruptione sunt et non sunt; ostensum est enim quia
nullus hec generat nec facit. propter hoc autem et
substantiarum sensibilium singularium nec diffinitio nec
demonstratio quia habent materiam cuius natura talis
est ut contingat et esse et non esse. quapropter
corruptibilia omnia singularia ipsarum. ergo si de-
monstratio necessariorum et diffinitio scientifica
et non contingit sicut nec scientiam quandoque scientiam
quandoque ignorantiam sed opinio tale quid est
ita nec demonstrationem nec diffinitionem sed opinio
est contingentis aliter se habere palam quia non
utique erit ipsarum nec diffinitio nec demonstratio.
non enim sunt manifesta corruptibilia scientiam habentibus
et cum a sensu abscesserint et salvatis rationibus
in anima eisdem non erit nec diffinitio
amplius nec demonstratio. propter quod oportet eorum
ad terminum studentium cum aliquis diffiniat
aliquid singularium non ignorare quia semper auferre est.
non enim contingit diffinire. neque itaque ideam
nullam est diffinire; singulare enim idea ut aiunt
et separabilis est. necessarium vero ex nominibus
esse rationem. nomen autem non faciet diffini-
ens; ignotum enim erit. posita autem communia
omnibus. ergo necesse inesse et aliis. ut
siquis te diffiniat animal dicet gracile aut album

album aut aliud aliquid quod in alio sit.
Sic aut dicat nihil prohibet separatim
quidem omnia multis sit vero huic soli idee
primi quidem quia et ambobus ut at bipes
animali et bipedi et hoc inseparabili quidem. Et nec
esse pora existentia et partes compositi quin immo et
separalia. si hoc separabile aut enim nihil aut
ambo. si quidem igitur nihil. non erit genus
preter species/ si vero erit et differentia. deinde
quia pora ipso esse. hec vero non consequens
auferunt. deinde aut si ex ideis idee
matris incomposita sunt ex quibus/ amplius
de multis oportebit et illa predicari ex quibus
idea ut at z bipes/ secundum at quo cognosceretur
erit enim idea quedam qua impossibile de plu
ribus predicari sed de uno. non videtur aut
sed omnis idea esse participabilis. quead
modum ergo dictum est latet quod impossibile
diffinire in sempiternis. maxime vero quecumque unica
ut sol et luna. non solum enim peccant addicion
talium quibus ablatis adhuc erit sol. puta
circa terram gyrans/ aut nocte absconditum
si enim steterit aut apparuerit non adhuc
erit sol. sed absurdum. si non. sol enim qua
dam substantiam significat. Amplius quecumque in alio
contingunt ut si alter fiat talis. palam quia
sol erit. communis ergo ratio sed erat singula
rium sol ut Cleon aut Sortes. quomodo quidem
nullus eorum terminum profert idee: fiet enim
enim utique manifestum tentantibus quia verum quod

46

mo. dictum est. Manifestum autem quod substantiarum

esse existimatarum plurime potentie sunt, ut que

partes animalium; nihil enim ipsorum separatum est;

quando autem separata fuerint, tunc entia sunt ut materia

omnia, et terra, ignis et aer; nihil enim ipsorum unum

est nisi ut cumulus antequam digeratur et

fiat aliquid ex ipsis unum. Maxime autem

utique aliquis animatorum partes suscipiet et eas

que anime propinquas ambas fieri entes et actu

fieri et potentia, eo quod principia motus habent

ab aliquo in iuncturis; quare quedam animalia

divisa vivunt. Sed tamen potentia omnia erunt quando

47

unum fuerit et continuum natura, sed non vi

aut complantatione; tale namque est orbatio. Quoniam

vero unum dicitur sicut et ens, et substantia unius

una, et quorum una numero unum numero; pa-

lam quia nec unum nec ens contingit substantiam

esse rerum, sicut neque elemento esse aut

principio; sed querimus quid principium, ut ad notius

reducamus. Magis igitur horum substantia est ens et

unum quam principium et elementum et causa, sed

nec ista, si neque aliud commune nihil substantia.

Nulli namque inest substantia nisi ipsi et habenti

ipsam cuius est substantia. Amplius quod unum

apud multa non utique erit simul; quod autem

commune simul apud multa existit; quare palam

48

quia nullum universalium existit preter singularia

separatim. Sed species dicentes hic quidem recte

dicunt et separantes eas, si substantie sunt; illic

autem non recte, quia unum in multis speciem dicunt.

verte separata/ eas secundum

verte causas/ quas non habent reddere quia tales

sub[stantias] incorruptibiles preter sensibiles: ergo

faciunt easdem specie corruptibilibus has enim scimus

autohominem et autoequum addentes sensibilibus

verbum ipsum quidem/ itaque si non vidimus astra non

minus existimo forent substantie sempiterne preter

eas quas nos videmus. quare et nunc si non

habemus que sunt tamen necessarium forsan esse nunc

quod quidem igitur neque ulla earum nihil substantia

universalium est substantia neque una ex substantiis manifestum.

49.

Quid autem oportet dicere et quale quid substantiam iterum

aliud velut principium facientes dicamus forsan

enim ex hiis erit palam et de illa substantia

que est separata a sensibilibus substantiis. Quoniam ergo substantia

principium et causa quedam est hinc exequendum.

Queritur autem ipsum propter quid semper sic. propter quid

aliud aliquid alii alicui inest: nam querere

propter quid musicus homo musicus homo est aut est quod

dictum est querere propter quid homo musicus est

aut aliud. hoc quidem igitur propter quid ipsum est ipsum

nihil est querere: oportet enim ipsum quia et ipsum

esse existere manifesta esse dico autem ut quia

luna patitur eclipsim. ipsius autem quia ipsum

una ratio et una causa in omnibus propter quid

homo homo aut musicus musicus nisi quis

dicat quia indivisibile ad ipsum unumquodque

hoc autem erat unum esse. sed hoc commune quia

de omnibus et quod breve. queret autem aliquis

propter quid homo est animal tale. hoc quidem igitur palam quia

non querit quare qui est homo homo est. aliquid
ergo de aliquo querit propter quid existit
quia non existit, oportet manifestum esse. nam si non ita
nihil querit: ut propter quid tonat? quare sonitus fit in
nubibus. aliud enim ita de alio est quod queritur.
et propter quid hec, puta lateres et lapides domus
sunt. palam igitur quod querit causam. hoc autem est quod
quid erat esse ut est dicere logice, quod in quibusdam
quidem est cuius causa, ut forsan in domo aut lecto,
in quibusdam vero quod movit primum: nam causa et
hec. Sed talis quidem causa in fieri querit et corrumpi,
altera vero in esse. Latet autem maxime quod queritur
in his que non de aliis dicuntur, ut homo quid est.
querit propter simpliciter dici, sed non diffinire quia hec
aut hec. Sed oportet coarticulantes querere: si autem non commune
eius quod nihil querere et eius quod querere aliquid fit.
Quoniam vero oportet habere et existere ipsum esse, palam
itaque quia querit materiam propter quid est, ut domus hec
propter quid quia hec existunt quod erat domui
esse. et homo hic aut corpus hoc habens. quare causa
queritur materie: hoc autem est species qua aliquid
est. hec autem substantia. palam igitur quoniam in simplicibus
non est questio nec doctrina, sed alius modus
questionis talium. Quoniam vero quod ex aliquo sit
ut unum sit omne, sed non ut cumulus sed ut
sillaba. Sillaba autem non est elementa, nec idem
a et b, nec caro ignis et terra. Dissolutis enim
hec quidem non adhuc sunt, ut caro et sillaba.
Elementa vero sunt, et ignis et terra. Est igitur
aliquid sillaba, non solum elementa vocalis et consonans

sed et aliud aliquid et caro non solum ignis
et terra aut frigidum sed et alterum aliquid sed si
necesse et illud aut elementum esse aut ex elementis, et erit ex
ex hoc enim et igne et terra erit caro et aliud
ex alio quare in infinitum ibit. Si vero ex elemento
palam quia non uno sed pluribus aut id ipsum erit
quare rursus in hoc eadem dicemus ratione et in carne
aut syllaba. Videbitur autem utique esse aliquid hoc et non ele-
mentum et causa essendi hoc quidem carnem hoc vero
syllabam similiter et in aliis. Substantia autem unicuiusque
hoc quidem et causa prima essendi. Quoniam vero
quaedam non sunt substantiae rerum sed quaecumque substantiae
secundum naturam et natura consistunt manifestabitur
utique quibusdam haec natura substantia quae est non elementum
sed principium. Elementum vero est in quod dividitur in-
existens ut materia puta syllabae quidem a et b.

Ex dictis itaque syllogizare oportet et
colligentes caput finem imponere.
Dictum est itaque quod substantiarum quaeruntur causae et principia et
elementa. Substantiae vero hae quidem confessae sunt ab omnibus
sed de quibusdam singulariter quidam enuntiaverunt. Confes-
sae quidem physicae ut ignis terra et aqua et alia
simplicia corpora, deinde plantae et partes earum
et animalia et partes animalium et tandem caelum et
partes caeli. Singulariter vero quidam species dicunt esse
species et mathematica. Alias vero accidit ex rationibus
substantias esse quod quid erat esse et quod subiectum. Adhuc
aliter genus magis speciebus et universale magis
singularibus. Universali vero et generi et ideae copulantur ra-

sm eade ratom sbe vide esse sm aut qd
qderatee sba. vnis aut ratio diffinicio ppr
hoc de diffion et de sm se diffinitu e. qm
ad. scho ratio e: qr ad ptes habet vre et
de pte erat siderare que sbe ptes et que
non et si hc diffioni opus sit: amplius eciam
ut vle sba ut gnq de ideis vo et mans pos
terius pscrutadu e. nam pt sensiles subas q
da cham esse cas ut ad de hiis sensilibus
tractabimus hiis sensiles. sensiles aut sbe
oes mam habent. est aut sba qd subiicit
aliter qde ma. ma dico que non hc aqd
ens actu potestate ad est hoc aliqd. aliter
vo ratio et for qd hoc aqd ens rone sepa
bile e. tercium vo e qd e ex hiis cuius solius gnac
et corruptio et sepabile simpr. nam sm rone sbaz
he qdem sepabiles ille vo non. quod vero
sba e ma palam nam i oibus mutacoibus opp
e aqd qd subiicit mutacoibus ut puta sm
locu qd nc hic et iterum alibi et sm augm
qd nc qd tantum iterum mius sm alteracom
qd nc qdem e sanum iterum laborat. sil at sm
sbam qd nc qde e in gnacon iterum i corrupcon
et nc qde sbm ut hoc aqd iterum vero qd
subiicit sm pvacom. et hanc sequit
alie mutacoes. aliaz vo a una a duas
hec ne seqt. non eni nce si qd mam hab
locale hc et gnale et corruptile habere
que eni dnia simpr fieri et no simpr i phicis
dctm e. qm at sba que qde ut sbiectum

et ut ma confessa est; hec aut que ptate. reli-
quu est que ut actu sbam sensibiliu dice q e.
Democritus qde igr tres drias sit ee existimat.
Na sbim corpus scilicet mam unu et ide; differre
aut aut rithmo qd e figura aut tropi qd est
positio aut diathigi quod e ordo. videt aut
multe drie ee ut alia qd cpon dicu me
sicut quecumqz mixtura quadmo mellicratu. alia
at ligacon ut fasciis ligatura; alia visco
ut liber; alia clavo ut archa; alia pluribus
in pluribus horu; alia posicon ut liminare
inferius et supius. hec n poni aliqualit differunt;
alia tpe ut cena et prandiu; alia loco ut
spus; alia sensibilium passionibus ut duritie
et mollitie et spissitudine et raritate et siccitate
et humiditate; et hec qde hoy qbusda alia omni-
bus et omo alia supabundancia alia defectu.
Quare palam qa et esse totiens dicit; limen
eni inferior e qa ita poni; et ee sic ipsu
poni signat et cristallu esse sic ipsu spissari.
Quorunda vo esse et hiis diffinietur
qa sunt mixta alia complexa alia ligata alia
spissata alia aliis driis utit sicut manus aut
pes. Sumenda ergo sunt gena driarum; hec n
erunt pincipia essendi, ut que i magis et mi-
nus aut spisso et raro et aliis talibus; omnia naqz hec sup-
abundancia et defectus sunt. Si qd aut figura
aut levitate aut asperitate aut recto aut
curvo his aut esse erit mixtum; opposita
vero non esse. Palam itaqz ex his qa si

causa essendi unumquodque quod ex hiis est producitur
que est causa essendi horum unumquodque. Substantia
quidem igitur nihil horum nec combinatio autem
proportionale in quolibet et ut in substantiis de
materia predicatur actus ipse et in aliis diffinitioni-
bus maxime. ut si limen oporteat diffi-
nire lignum aut lapidem ita positum dicemus
et domum et lateres et ligna sic posita aut
adhuc et cuius causa quibusdam esse vero
cristallum aquam congelatam aut inspissatam
ita symphoniam aut acuti et gravis commix-
tio talis. Eodem modo et in aliis. Palam
itaque ex hiis quod actus alius alius materie
et ratio aliorum enim compositio aliorum mixtio
et aliorum aliud quid dictorum. Propter quod diffi-
nientium hi quidem dicentes quid est domus
quia lapides lateres ligna potentia domum dicunt.
materia namque hec. Illi vero protectivum pecuniarum
et corporum aut aliud aliquid tale addentes
actum dicunt. Alii namque ex utrisque componen-
tia et tertiam que ex hiis est substantiam. Videtur
enim que quidem per differentias ratio speciei et actus
esse que vero est ex existentibus materie ma-
gis. Sic ut et quos Architas approbavit ter-
minos. sunt enim utriusque simul ut quid est serenitas quies
in aeris pluralitate aer quidem materia actus et
substantia quies. quid est tranquillitas maris equalitas. Sub-
iectum quidem ut materia mare actus autem et forma equalitas.
Palam itaque ex dictis que sit sensibilis substantia
et quomodo est hec quidem enim ut materia illa vero ut forma

1

quam actus: forma aut que ex his. Oportet autem non ignorare quia aliquando latet utrum significet nomen compositam substantiam aut actum et formam, ut domus utrum signum communis quod tegumen sit ex lateribus et lapidibus sic positis aut actus et species, quia tegumentum. Et linea utrum dualitas in longitudine aut quia dualitas. Et animal utrum anima in corpore aut anima; hec namque substantia et actus corporis alicuius. Erit utique et in utrisque at non ut una ratione dictum sed ad unum. Sed hec ad aliquid aliud quidem differunt, ad questionem vero de substantia sensibili nihil; nam quod quid erat esse speciei et actui existit. Nam anima et anime esse idem, homini vero esse et homo non idem, nisi et anima homo dicatur; sic autem aliquid quidem aliquid vero non. Non videtur itaque querentibus syllaba ex elementis esse et compositione, nec domus lateres et compositio. Et hoc recte: nam non est compositio et mixtio ex hiis quorum est compositio et mixtio. Similiter autem nec aliorum nihil, ut limen positione, non ex limine positio sed magis hoc ex illa. Nec itaque homo est animal et bipes, sed aliquid oportet esse quod preter hec, si hec materia, neque autem elementum neque ex elementis, sed substantiam quod auferentes materiam dicunt. Si ergo hec causa essendi et substantia, hanc ipsam utique substantiam non dicunt. Necessarium itaque hanc aut sempiternam esse aut corruptibilem sine corrumpi aut factam esse sine fieri. Monstratum autem et declaratum in aliis quia speciem nullus facit nec generat

Sed effecit hoc sit aut quod ex his que sunt
exemplum sunt separabiles non dum palam factum
quia quorundam non contingit palam quecumque
non possibile est preter quasdam alia esse ut domum aut
vas. Forsan quidem igitur nec substantie sunt nec aliqua
ipsa hec nec aliquid aliorum quecumque non natura consti-
tuta sunt. Nam enim solam naturam ponet utique aliquis eam
que in corruptibilibus substantiam. Quare dubitatio

quam Antistheniani et sic indocti dubitaverunt
habet quandam oportunitatem quod non est quod quid est diffi-
nire: terminum enim esse logon longum sed quale
quid est contingit docere sicut argentum quid quidem
quid est non quia autem ut stannum. Quare substantie
quidem cuius contingit esse terminum et rationem puta
composite sive sensibilis fuerit sive intellectualis
ex quibus vero hec primis non est siquidem aliquid
de aliquo significat ratio diffinitiva et oportet hoc
quidem ut materiam esse illud vero ut formam. Pa-
lam autem et quia si sunt aliqualiter numeri substantie sic
sunt et non sicut ut quidam dicunt unitatum. Nam
diffinitio numerus quidam divisibilis enim et in indivisibilia:
non enim infinite rationes et numerus autem tale. Et
quemadmodum nec a numero ablato aliquo aut addito
ex quibus est numerus non adhuc idem numerus est sed
alter quamvis minimum auferatur aut addatur
sic nec diffinitio nec quod quid erat esse non adhuc
erit ablato aliquo aut addito. Et numerum
esse aliquid quo unus quod nunc non habent
dicere quo unus siquidem est unus aut enim
non est sed ut acervus aut siquidem est dicendum

qd quod e faciens vnum: ex multis & diffinitio

vna e sit. at neque hanc hz dicere et

merito accidit eiusdem ro[n]is et sed vnum

ita: sed no ut dicunt quedam ut vnitas quedam

exnt aut punctum: sed endelechia et natura

quedam & quemadmodum ne vnius ... magis ut

vnius: ne que sim ... sba ... vnum ma[teria]

de quantorum quidem et temporum dictarum sba[rum]

quo contingit et quod impossibile et de re

ductione ad vnum ... determinatum

De materia at sba ... no latet quod etsi ex eadem

omnia prima aut eisdem aut primis ... eadem

ma[teria] ut prima ... sunt: e tamen aliqua propria

cuiusque ut phlegmatis e prima ma[teria] dulcia

aut crassa: cholera vero amara aut alia quedam

forsan aut hec ex eadem sunt aut

plures eiusdem: quando alterius altera sunt ut

phlegma ex crasso et dulci si crassum ex

dulci: ex colera vero per resolui cholera[m]

in primam ma[teriam]: dupliciter enim hoc ex hoc aut

quod prius erit: aut quod ex resoluto in principium

contingit at vna existente fieri diuersa propter

mouentem causam utpote ex ligno et

archa et lectus: quedam vero aliorum ma[teria] ex

necessitate aliis existentibus ut serra non utique

fiet ex ligno nec in mouente causa hoc: non enim

faciet serram ex lana aut ligno ~~...~~

~~... hoc non enim faciet serram ex lana~~

~~aut ligno~~: si vero idem contingit ex alia ma[teria]

facere: palam quia ars & principium quod e ut

12

monens idem materia si et materia alia et monens z

quod factum est. Omnium itaque quicumque quesierit quod causa

quam pluribus modis dicitur z quia omnes dicere oportet causas

contingit ut hominis que causa ut materia equi

menstruum quod autem ut movens equi sperma quod

ut species quod quid erat esse quod ut cuius causa finis

forsan autem hec ambo idem sunt aut proxima

causas dicere que materia non ignem aut terram sed

propriam eorum vales quod fas et equales ut sit

versari sic sicut recte vsat z si prefato hec et tot.

Et omnes causas cognoscere in naturalibus quidem substantiis

subiectis alia ratio forsan quidem non habent materiam

ut non talem sed solum secundum locum mobile. Nec

quecumque itaque natura quidem non substantie vero non e

his materia sed quod subiectum substantie puta que causa eclipsis

que materia non enim est sed luna que patitur que causa

ut movens et corrumpens lumen terra quid autem

cuius gratia forsan non. quod vero ut species ro

h non manifesta si non cum causa fuerit ratio

ut quid eclipsis privatio luminis. si vero addit

a terra in medio obiecta que cum causa ro hec.

somni vero non manifestum quid primum patiens. sed quod

aut quia animal verum hec secundum quid et quid primum

cor an aliud quid. deinde a quibus. deinde quid

passio que illius et non totius quia immobi

litas. Hic utique. sed hec per aliquid pati quod

primum. Quecumque vero quidem sine generatione et corruptione

sunt et non sunt ut puncta siquidem sunt et totaliter

species et forme. non enim album fit si lignum

album aut ex aliquo z aliquid omne quod fit fit

Non omnium est materia

no omnia utique omnia fient ex materie sed aliter

album homo ex nigro homine et album ex nigro ut

omnium materia est sed quod generatio est et transmutatio

ad invicem. quecumque autem sine transmutari sunt aut

non non est horum materia. habet autem dubitationem quo

ad contraria materia unius utroque habet ut si corpus

potentia sanum contrarium vero infirmitas sanitati sunt

ambo potentia et aqua potentia vini et aceti.

unius quidem secundum habitum et secundum speciem materia

illius vero secundum privationem et corruptionem preter naturam.

Dubitatio quedam est et quare vinum non materia

aceti nec potentia acetum quamvis ex ipso fiat acetum

et vivus non potentia mortuus aut non sed secundum accidens

corruptiones. animalis vero materia secundum corruptionem mor

tui potentia et materia et aqua aceti fit enim ex

his ut ex die nox et quecumque ita transmu

tantur ad invicem ad materiam oportet redire ut

si ex mortuo animal in prima materia deinde sic animal

et acetum in aquam deinde sic vinum. De du

bitatione vero dicta circa diffinitiones et numeros que causa

essendi unum? omnium enim quecumque plures habent partes

et non est ut acervus totum sed aliquid inest

totum preter partes est aliqua causa quoniam et in corporibus

his tactus causa est essendi unum aliis vero

viscositas aut altera aliqua passio talis. diffinitio

vero ratio est una non coniunctione quemadmodum

Ilias sed per unius esse. quid igitur est quod facit unum

hominem et propter quid unum sed non multa puta animal et

bipes aliterque et si est ut aiunt quedam ipsum aliquid

animal et ipsum bipes. que namque non illa ipsi homo est

et erit secundum participationem homo non homo unus non unus sed duo, animal et bipes. Et totaliter utique non erit homo unum sed plura, animal et bipes. Palam itaque quod sic quemadmodum consueverunt diffinire et dicere non contingit reddere et solvere dubitationem. Si autem est, ut dicimus, hoc quidem ut materia illud vero forma, et hoc quidem potentia illud vero actu, non adhuc dubitatio utique videbitur esse quod queritur. Est enim hec dubitatio eadem et si tunice diffinitio sit rotundum es; sit enim utique signum nomen huius rationis. Quare quod queritur quid est causa eius quod est unum rotundum et es, non adhuc utique dubitatio videtur, quia hoc quidem materia illud vero forma. Quid igitur huius causa est scilicet quod potentia ens actu sit, preter faciens in quibus generatio? Nulla namque est causa altera eius quod potentia sphera actu esse spheram, sed hoc erat quod erat esse utrique. Est autem materia alia intellectualis alia sensibilis, et semper rationis hoc quidem materia illud vero actus est, ut circulus figura superficialis. Quecumque vero non habent materiam neque intellectualem neque sensibilem, statim quod est unum aliquid est unumquodque, quemadmodum et quod ens aliquid, hoc quid, quale, quantum. Quapropter et non inest in diffinitionibus nec ens nec unum. Et quod quid erat esse statim unum aliquid est sicut et ens aliquid. Propter quod non est aliqua altera causa eius quod unum nulli horum neque eius quod ens aliquid. Statim enim unumquodque ens aliquid et unum aliquid, non ut in genere ente et uno nec ut in separabilibus

existentibus praesentia propter hanc non dubitamus

propter hoc vero dubitant hi quidem philosophorum sicut

et etiam de aqua philosophi et quidem est participare

dubitant hi autem de coexistentia animae ut Licophron

aut esse scientiam eius quod est scire et animae

Aliis vero compositionem aut coniunctionem animae cum corpore

vincere eadem ratio in omnibus etenim sanum

erit aut coexistentiam aut colligationem aut compositionem

non animae et sanitatis et esse trigonum compositionem

aeris et trigoni et album vinum esse compositionem

superficiei et albedinis. Causa vero quod potentia

et actus quaerunt unum facere et differentiam

est autem ut dictum est et ultima materia et forma idem et hoc

potentia, hoc autem actu. quare simile est quaerere unius que

causa et unum esse. unum enim aliquid unumquodque

et quod potentia et quod actu unum aliqualiter est.

quare causa nulla alia nisi ut quod movens ex potentia

ad actum. quaecumque vero non habent materiam omnia

simpliciter sunt quod vere entia aliquid: Nonus

1

De primo quidem igitur ente et ad quod

et aliae cathegoriae entis referuntur

dictum est de substantia. Secundum namque substantiae rationem

dicuntur alia entia quantitas qualitas et alia sic

dicta. omnia namque habebunt rationem substantiae ut diximus

in primis sermonibus. quoniam vero dicitur ens hoc quidem

eo quod quid aut quantitas aut qualitas. aliud secundum potentiam

et actum et secundum opus determinabimus de potentia et

actu et primum de potentia quae dicitur quidem maxime proprie

non tamen utilis est ad quod volumus nunc. in plus enim est

potentia et actu, eorum que dicuntur secundum motum solum
sed cum diximus de ea in determinationibus de actu et
tendentes et de aliis. Quod quidem igitur dicitur multipliciter
potentia et posse determinatum est a nobis in aliis.
harum autem quecumque quidem equivoce dicuntur potentie
pretermittantur. quedam enim similitudine quadam dicuntur
quemadmodum in geometria et possibilia et impossibilia
dicimus eo quod aliquo sunt aut non sunt. Quecumque
autem ad eandem speciem omnes principia quedam sunt et
ad primum unum dicuntur quod est principium transmutationis
in alio in quantum aliud est. Illa namque quidem patiendi
est potentia que in ipso patiente principium mutationis
passive ab alio in quantum aliud est. Hec autem habitus
impassibilitatis eius que in deterius et corrup-
tionis ab alio in quantum aliud est a principio transmu-
tativo. In his inest omnibus terminis potentie prime
ratio. Iterum autem he potentie dicuntur aut solum faci-
endo aut patiendo aut eius quod bene. Quare in harum
rationibus insunt aliqualiter priores rationes potentiarum.
Palam igitur quia est quidem una potentia faciendi et
patiendi. nam possibile est et habens ipsam potentiam
patiendi et eo quod aliud ab ipso. Est autem sit
alia. hec quidem in patiente. propter habere enim quoddam
principium et esse materiam principium quoddam pati patiens
et aliud ab alio. recessivum enim combustibile est
cedens autem sic [illegible] et simpliciter convincti-
bile. similiter autem et in aliis. hec autem in faciente ut
calor et edificativa. hec quidem in calefactivo. hec
autem in edificativo. Propter quod in quantum sit natum
est nihil patitur ipsum a seipso. unum enim et non

2

potentia 3° [illegible]

modi potentie [illegible]

Activa

passiva

deffinitio [illegible]

potentia activa [illegible]

quo [illegible] se ipso

In aliquo in se ipso

dicit secundum ipsum

3

aliud est et impotentia et impossibile et que po-
tentie contraria privatio. Quare eiusdem et
secundum idem omnis potentia et impotentia. Privatio autem
dicitur multipliciter. Etenim non habens et aptum natum
si non habeat vel omnino vel quando aptum natum est et aut
sic puta perfecte aut saltem qualitercumque. In quibusdam
vero si apta nata habere non habeant vi, privata
hec esse dicimus. Quoniam autem hec quidem in inanimatis insunt
principia talia, alia vero in animatis et in anima et
anime in rationem habente, palam quia et potentiarum
alie erunt irrationabiles, alie cum ratione. Quapropter omnes
artes et factive scientie potentie sunt; principia namque
permutativa in alio aut in quantum aliud. Et que quidem
cum ratione omnes contrariorum sunt eedem, et que
irrationales una unius, ut calidum calefaciendi
solum, medicativa vero egritudinis et sanitatis.
Causa autem quia ratio est scientia; ratio autem eadem ostendit
rem et privationem, non tamen similiter, et est ut ambo-
rum, est autem ut existentis magis. Quare necesse et tales scientias
esse quidem contrariorum, esse vero unius quidem secundum se,
illius vero non secundum se. Etenim ratio huius quidem secundum
se, illius vero quodam modo et secundum accidens; negatione
enim et ablatione ostendit contrarium. Etenim privatio
prima contrarium, hec autem ablatio alterius.

4

Quoniam autem contraria non fiunt in eodem, scientia autem
est potentia in habendo rationem, et anima motus
habet principium, salubre quidem sanitatem solum facit et
calefactivum caliditatem et frigidativum frigiditatem,
sciens vero ambo. Est enim amborum quidem ratio,
non similiter autem, et in anima que habet motus principium

potentia 2x rationales irrationales

potentia rationalis est in utroque opposito

causa scientia contrariorum

que ambo ab eadem ratione monebit ad ipsum
bulans per quam sim rone ponas sine rone
potentibus faciunt contraria unum eum prius
continet rone vala at quia ipius hm potencia
sequi solum faciendi aut paciendi potentia haurie
illa non est nec em bursarum faci sed solum
facere non nec bursare. Simul at quidam qui
dicunt ut megarici qui operari solum posse et qui
non operatur non posse ut non edificantem non posse
sed edificantem qui edificat. Similiter at et in aliis
Quibus accidencia inconvenientia non est difficile vide(re)
palam enim quia non erit edificator si non edi-
ficet nam edificatorem esse est esse potentem edi-
ficare. Similiter at et in aliis artibus. Si ergo impossibile
tales artes non discentem aliquando et accipi-
entem non habere non abicientem aliquando aut enim oblivi-
one aut passione aliqua aut tempore non enim utique
re corrupta semper enim est qui cessaverit non habebit
artem iterum quando statim edificabit aliqualiter acci-
piens et iam tamen utique sic: neque enim frigi-
dum neque calidum neque dulce neque acrium
neque omnino sensibile nihil erit non sencientibus.
quare protagore rationem eius dicere continget.
At vero nec sensum habebit nihil si non sentiet
nec operet. Si ergo cecum non habens visum
aptum natum et quando aptum natum et adhuc
ens: idem erunt sepe die ceci et surdi. Amplius
si impossibile quod privatum est potentia quod non
fit impossibile erit fieri esse. Sed quod impossibile fieri
esse dicens aut esse aut futurum esse mentie(tur)

Nihil sit quod impossibile est fieri

potencia et actus sunt diversa

na impossibile hec faciunt que hec rones auferunt
motu et generacionem. Semper enim stans stabit, non enim
surgeret si sedet. impossibile namque erit surgere quod
non potest surgere. Si ergo hec non contingit dicere,
palam quia potencia et actus diversa sunt. ille vero rones
potenciam et actum idem faciunt. propter quod et non parvum
aliquid querunt destruere. Quare contingit possibile
quidem aliquid esse non esse, et possibile non esse
esse. Autem similiter autem et in aliis cathegoriis

7

possibile est vadere ens et non vadens, possibile esse
vadere. Est autem possibile hoc cui si extiterit actus
cuius dicitur habere potenciam, nihil erit impossibile. Dico
autem puta si possibile sedere et contingere sedere huic,
si inest sedere nihil erit impossibile. et autem mo-
veri aut movere aut stare aut statuere
aut esse aut fieri aut non esse aut non fieri similiter.
Venit autem actus nomen qui ad endelechiam
compositus et ad alia ex motibus maxime. videtur
enim actus maxime motus esse. Propter quod et non
existentibus non assignant moveri, alias
autem cathegorias puta intelligibilia et concupi-
scibilia esse non encia mota vero non. Hoc autem quia
non encia actu erunt actu. Non encium enim quedam
potencia sunt, non sunt autem quia non endelechia sunt.

8

Si autem est quod dictum est possibile inquantum sequitur,
palam quia non contingit verum esse aliquid dicere quia possibile
hoc quidem non erit autem, et impossibilia esse sic diffu-
giunt. Dico autem puta si quis dicat possibile dia-
metrum commensurari non tamen commensurabitur
non cogitans esse impossibile quia nihil prohibet

possibile aliquando ens esse aut fieri non esse necesse
quod non futurum esse. Sed illud necesse ex positis si et
supponatur esse aut fieri quod non est quidem possibile
autem quia nihil erit impossibile. non enim est idem
falsum et impossibile. nam te stare nunc falsum quidem est
et non impossibile. Simul autem palam quia si A ente
necesse B esse, et possibile ente A et B necesse est esse
possibile. si enim non necesse possibile esse, nihil prohibet non
esse possibile esse. sit autem possibile. ergo quando A possibile erat
esse si poneretur nihil impossibile esse accidit, B autem necesse
non esse. sed erat impossibile. sit itaque impossibile. et si impossibile
necesse esse A, necesse et B esse. sed erat primum impossibile
ergo et secundum. Si itaque sit A possibile et B erit possibile
siquidem sic se habebant ergo A ente necesse et B esse.
Si itaque sic se habentibus A B non est possibile B ita,
nec A B se habebunt ut positum est. et si A possibili ente
necesse B possibile esse, si est A necesse est B esse. Nam possibile esse
ex necessitate B esse si A possibile sit, hoc significat si sit A
et quando et ut erat possibile et illud necesse et ita esse.

Omnibus autem potentiis existentibus his quidem
congenitis ut sensibus, his autem consuetudine
ut que est fistulandi, aliis autem disciplina ut
que est artium, has quidem necesse eos qui preexercitati
fuerint habere quecumque consuetudine et ratione; non
tales autem et eas que sunt in patiendo non necesse. Quoniam
autem possibile aliquid possibile et quando et quomodo
et quecumque alia necesse adesse in diffinitione,
et hec quidem secundum rationem possunt movere et potentie
eorum cum ratione, hec autem irrationalia et potentie irrationales,
et illas quidem necesse in animato esse, has vero in ambobus

non est idem falsum et impossibile

tales quidem potentias necesse quando ut possunt activum et
passivum appropinquant hoc quidem facere aliud vero pati
illas vero non necesse; hee quidem enim omnes una unius
factiva ille autem contrariorum quare simul faciet
contraria simul et si agerent appropinquata passivo
sine aliquo determinante hoc autem impossibile necesse
ergo alterum aliquid esse quod proprium dico. Dico autem hoc
appetitum aut prohaeresim quodcumque enim desiderabit
principaliter hoc faciet quando ut possit existit
et appropinquaverit passivo quare potens secundum idem
rationem omne necesse est quando desiderat cuius habet
potentiam et ut habet hoc facere habet autem presente
passivo et ita se habente facere; si autem non facere
non poterit ullo nam exteriorum prohibentium
adiungere nihil adhuc oportet potentia enim habet
ut est potentia faciendi est autem non omnino sed habentium
aliquo modo in quibus excludentur que extra prohibentia removentur
enim hec eorum que in determinatione
apponuntur quedam propter quod neque si simul volunt
aut cupiunt facere duo aut contraria non
faciunt non enim ita sunt habentes potentiam ipsorum
nec est simul faciendi potentia quoniam quorum est sic faciet.

Quoniam autem de potentia que secundum motum dicta est
de actu determinemus quid est actus et quale
quid etenim possibile simul manifestum erit dividentibus
quia non solum hoc dicimus possibile quod aptum natum
est movere aliud aut moveri ab alio
aut simpliciter aut modo quodam sed et aliter
propter quod querentes et de his supervenimus. Est autem
actus existere rem non ita sicut potentia dicimus ut

[illegible]

In ligno Mercurium et in toto medietatem quia aufert utique et sectio et non spectantes si potest spectari hoc actu. Puta ut in singularibus inductione quod dicere volumus et non oportet omnis finitum inquirere sed proportionale conspicere quia ut edificans ad edificabile et vigilans ad dormiens et videns ad claudens quidem oculum visum autem habens et segregatum ex materia ad materiam et elaboratum ad illaboratum est aliquid. Et huius differentie alteri parti sit actus determinatus alteri autem possibile. Dicuntur autem actu non omnia similiter sed aut proportionaliter ut hoc in hoc aut ad hoc hoc quidem ut motus ad potentiam illa vero ut substantia ad quandam materiam. Aliter autem et infinitum et vacuum et quecumque talia dicuntur potentia et actu multis entium ut videnti et vadenti et visibili. Hec quidem contingit et simpliciter verificari aliquando. Hoc enim visibile quia videtur illud vero quia videri possibile. Sed infinitum non ita potentia tamquam actu futurum separabile sed notitia. Eo enim quod non deficiat divisio ostendit esse potentia hanc actu separari vero non. Quid quidem igitur actu et quid est et quale ex his et similibus manifestum est nobis. Quando autem potentia est unumquodque et quando non determinandum. Non enim quandocumque ut terra generatione est potentia homo aut non sed magis cum iam fiat sperma sed neque hoc simpliciter forsan. Quemadmodum neque a medicativa omne utique sanabitur neque a fortuna sed est aliquid quod possibile et hoc est sanum potentia.

[illegible]

Non omnis [illegible]

Actus [illegible]

Aliquid est in potentia [illegible]

medicina non semper sanat

Effectus [illegible] a natura et ab arte ut sanitas [illegible] ab arte sola ut domus. Et licet sanitas [illegible] puta ad arte [illegible] a fortuna [illegible]

at eius qd ab intellectu actu fit ex pot(enti)a ete

qn volitu fit nullo exterior(e) prohibente ibi at

i eo q(uod) sanat(ur) qn nihil prohibet eor(um) que i

ipo s(un)t at pot(enti)a et domus si nihil prohibeat

eor(um) q(ue) i ip(s)a et ma(teri)a fieri domu(m) nec e(st) qd

oportet adici aut removeri a(ut) p(er)mutari

hec domus pot(enti)a et in aliis similiter q(uo)r(um)

extrinsecus p(rinci)p(iu)m e(st) generationis et q(uo)r(um)cu(m)q(ue) etia(m)

i ipo habente quecu(m)q(ue) nullo exteriori impediente

exit p(er) ipsum | quale sp(er)ma no(n)du(m) e(st) en(im) in

alio et p(er)mutari qn v(er)o ia(m) p(er) suu(m) p(rinci)p(iu)m est tale

iam hoc e(st) pot(enti)a | illa v(er)o alteri egent p(rinci)pio

ut t(er)ra nondu(m) est statua pot(enti)a | p(er)mutata n(on)

exit et v(idetu)r aut(em) qd dicim(us) e(ss)e no(n) hoc s(ed)

illinu(m) ut archa no(n) lignu(m) sed lignea et

lignu(m) no(n) terra s(ed) t(er)reu(m) iteru(m) t(er)ra si sic no(n)

aliud s(ed) illinu(m) et s(em)p(er) id pot(enti)a simpl(icite)r qd p(ost)e(rius)

e(st) ut archa no(n) t(er)ra nec t(er)rea s(ed) lignea

hoc en(im) pot(enti)a archa et ma(teri)a arche hoc sic

q(ui)de(m) ip(s)i(u)s simpl(icite)r | huj(us) v(er)o hoc lignu(m) | si v(er)o aliqd

e(st) p(rimu)m qd no(n) adhuc de alio dicit(ur) illinu(m)

hoc p(ri)ma ma(teri)a e(st) ut si t(er)ra aerea e(st) et aer

no(n) ignis s(ed) igneus ignis e(st) p(ri)ma ma(teri)a hoc aliqd

exns in hoc en(im) differt universale et subiectu(m) p(er)

esse hoc aliquid aut non ut puta passionibus

qd subicit(ur) ho(mo) et corpus et a(n)i(m)a passio aut(em)

musicu(m) et albu(m) | dicit(ur) aut(em) musica adveniente

illud no(n) musica sed musicu(m) et no(n) albedo

ho(mo) s(ed) albu(m) nec ambulatio aut motus s(ed) ambulans

aut motu(m) ut illinu(m) q(ue)cu(m)q(ue) de i(n) hiis [illegible] ...

substantia utique non nosset sed species quaedam et hec
quidem quod potentia, propter eam materiam et substantiam malis et rem
accidit illi enim dici secundum materiam et passiones
ambo namque indeterminata. Quando quidem igitur
quod dicendum est potentia et quando non determinatum est.

13

Quia autem omni prius est determinatum quod est modus dici
palam quia prior est actus potentia. Dico autem potentiam

Actus est prior potentia

non solum determinatam quae dicitur principium permutativum
in alio inquantum aliud, sed totaliter omne principium
motivum aut immobilitativum. Etenim natura in eodem fit,
in eodem enim genere potentiae; principium enim motivum
sed non in alio sed in eodem inquantum idem. Omni
itaque tali prior est actus ratione et substantia; tempore vero
est quidem sicut est et aliter ut non. Ratione quidem
igitur quod prior palam; nam per contingere potentia-
le actu esse potentiale est primo, puta
dico aedificatorem potentem aedificare et specu-
latorem speculari et visibile potens videri.
Eadem autem ratio et in aliis, quare necesse rationem
praeexistere et notitiam notitia. Tempore vero prius:
specie idem agens prius, numero non. Dico autem hoc
quia hac quidem homine iam ente secundum actum et fru-
mento et vidente prius tempore materia et semen
et visivum quae potentia homo et frumentum et vi-
dens, nondum autem actu. Sed his tempore priora alia
entia actu ex quibus haec facta sunt; semper enim
ex potentia ente fit actu ens ab actu ente, ut
homo ex homine, musicus a musico, semper movente
aliquo primo; movens autem actu iam est. Dictum est
autem in sermonibus de substantia quod omne quod fit fit ex

14

omne quod fit ab alio fit

ex aliquo scito et ab aliquo et hoc specie idem.
Quapropter videtur impossibile esse edificatorem esse
qui non edificaverit nihil, aut citharedum
qui non citharizaverit; nam addiscens cithari-
zare citharizans addiscit citharizare.
Similiter autem et in aliis. Unde sophisticus elenchus
factus est quia non habens quis scientiam faciet
cuius est scientia; addiscens enim non habet. Sed quia eius
quod fit factum est aliquid et totaliter eius quod move-
tur motum est aliquid (palam autem in his que de
motu hoc), et discentem necesse habere aliquid scien-
tie forsan. Sed igitur et hoc palam quia et actus

Citarizans addiscit citarizare

14

sic prior potentia secundum generationem et tempus.
At vero et substantia: primum quidem quia que generatione
posteriora specie et substantia sunt priora, ut vir
puero et homo spermate; hoc quidem enim iam
habet speciem illud vero non; et quia omne ad principium

20

vadit quod fit et finem. Principium enim cuius causa,
finis vero causa generatio. Finis autem actus, et
huius gratia potentia sumitur. Non enim ut visum
habeant vident animalia sed ut videant
visum habent. Similiter autem et edificandi scientiam
ut edificent, et theoricam ut speculentur;
sed non speculantur ut theoricam habeant nisi
meditantes; hii autem non speculantur sed in quantum

16

sic aut quia non egent speculari. Amplius

30

autem materia potentia est donec veniet ad speciem;
quando vero actu est tunc in specie est. Similiter autem et in
aliis et quorum motus est finis. Propter quod
sicut docentes operantem instruxerint putant

finem reddidisse, et natura similiter. Nam si non
sit ita, Pausonis Mercurius erit; nam immanifestum
etiam scientia si interius aut exterius, quemadmodum
ille. Opus enim finis, actus autem opus; unde et ipse
quod et nomen dicitur actus secundum opus, et tendit usus
endelechiam. Quoniam vero horum quorundam ultimum usus,
ut visus visio, et praeter hanc nullum fit alterum a
visu opus, ab aliquibus vero fit aliquid, ut ab aedifica-
toria domus praeter aedificationem, tamen nihil minus
quidem hic finis, illic autem magis finis potentiae.
Nam aedificatio in aedificato, et simul fit et est cum
domo. Quorumcumque igitur aliquid alterum est quod fit praeter
usum, horum actus in facto est, ut aedificatio in aedi-
ficato et contextio in contexto; similiter autem et in aliis,
et totaliter motus in eo quod movetur. Quorum vero
non est aliquod aliud opus praeter actionem,
in ipsis existit actio, ut visio in vidente et spe-
culatio in speculante et vita in anima; quare et fe-
licitas; vita namque qualis quaedam est. Quare
manifestum quia substantia et species actus est. Secundum ra-
tionem palam itaque quod prior substantia est actus potentia;
et ut diximus, tempore semper praeaccipitur actus alius ante alium
usque ad eum qui est semper moventis primum.
At vero et magis proprie; nam sempiterna priora substantia
sunt corruptibilibus; est autem nihil potentia sempiternum.
Ratio vero haec: omnis potentia simul contradictionis est.
Quod quidem enim non possibile existere, non utique existet;
et in aliquo possibile autem contingit non actu
esse. Quod ergo possibile esse contingit esse et
non esse. Idem ergo possibile est et esse et non esse. Possibile

actus

11

vero non esse contingit non esse corruptibile; at non
esse corruptibile aut simpliciter aut hoc ipsum quod dicitur con-
tingere non esse, aut secundum locum aut secundum quanti-
tatem aut secundum quale; simpliciter autem quod secundum substantiam. Nihil
ergo incorruptibilium simpliciter potentia ens simpliciter; aliquid
autem nihil prohibet, ut quale aut ubi; actu ergo
omnia. Nec eorum quae ex necessitate sunt; et quidem
ipsa prima; namque si haec non essent, nihil utique esset.
Neque utique motus, si quis est perennis; nec si quid
motum perenne, non est secundum potentiam motum nisi
unde quo; huius autem materiam nihil prohibet ex-
istere. Propter quod agit semper sol et astra et totum
caelum; non est autem timendum ne quando stent, quod
timent qui de natura. Neque laborant haec agen-
tia; non enim motus potentia contradictionis ipsis sicut
corruptibilibus, ut laboriosa sit continuatio
motus; nam substantia materia et potentia, non actus, causa
huius. Imitantur autem incorruptibilia et quae in
transmutatione sunt, ut terra et ignis. Etenim
haec semper agunt; nam secundum se et in ipsis habent motum. Po-

18

tentiae vero aliae, ex quibus diffinitum est, omnes contra-
dictionis sunt; nam potens sic movere potest et non sic,
quaecumque secundum rationem; irrationales vero per aliud esse et
non contradictionis erunt. Si ergo aliquae sunt
naturae tales aut substantiae quales dicunt qui in rationibus ideas,
multo magis sciens utique erit aliquid quam per se scientia
et motum quam motus; haec enim actus magis, illa

19

autem potentiae horum. Quod quidem igitur prius est actus potentia
et omni principio mutationis, palam. Quod autem et
melior et honorabilior studiosa potentia actus

Actus melior potentia in bonis

ex his est palam quoniam eum secundum posse dicitur
idem est potens contraria ut quod dicitur posse sanari
valescere idem est et languens simul. eadem enim
potentia convalescendi et laborandi et quies-
cendi et movendi et edificandi et destruendi.
posse quidem in contraria simul existit. contraria vero
est impossibile simul existere. ut sanum esse et labo-
rare. quare necesse hoc alterum esse bonum. posse
vero similiter utrumque aut neutrum. actus vero meli-
or est. necesse autem et in malis finem et actum esse
deteriorem potentia. quod enim potens idem contraria
ambo. palam ergo quod non est aliquid quod est
malum preter res. posterius enim natura malum
potentia. non ergo neque in eis que a principio et perpetuis
nihil est neque malum neque peccatum neque corruptum.
etenim corruptio malorum. inveniuntur autem et dia-
grammata actu. dividentes enim inveniunt. si vero es-
sent divisa manifesta utique essent. nunc autem insunt
potentia. propter quid duo recti triangulum. quia que circa un-
um punctum anguli equales duobus rectis.

20

si ergo educta esset que iuxta costam videnti
utique statim esset palam. propter quid in semicirculo
rectus universaliter. quia si equales tres basis
due et que ex medio supereminens recta vi-
denti palam ei qui illud scivit. quare palam
quia potentia entia ad actum reducta inveniuntur.
causa vero quia intellectus actus. quare et ex
actu potentia. et propter hoc facientes cognoscunt.
posterior enim generatione qui secundum numerum actus.

21

At ens dicitur et non ens hoc quidem secundum figuras

Cathegoriarum illud vero secundum potentiam et actum
horum aut contraria. hec autem maxime proprie aut
verum aut falsum. hoc autem in rebus est componi aut
dividi. unde verum dicit qui divisum putans dividi
et compositum componi. mentitur autem contrarie se habens
rebus. quando est et non est quare quod verum dicitur aut
falsum. hoc perscrutandum quid dicimus. non enim propter nos
existimare te vere album esse tu albus es.
sed propter te esse album nos hoc dicentes verum dicimus.
Si vero hec quidem semper componi et non possibilia dividi,
hec vero semper divisa et impossibilia componi. hec autem
contingunt contraria. esse quidem est componi et unum
esse. et non esse non componi sed plura esse. circa
contingentia quidem igitur eadem fit falsa et vera opinio
et oratio eadem. et contingit quandoque verum esse et

22

contingit quandoque falsum esse. circa impossibilia
non aliter se habere non fit aliquando verum aliquando falsum
sed semper hec vera et falsa. circa incomposita vero quid
esse aut non esse et verum et falsum. non enim est
compositum ut sit quando componitur. quando non sit quando
divisum fuerit. sicut album lignum aut incommensurabile
diametrum. nec verum et falsum similiter adhuc
existet et in aliis. aut sicut nec verum in hiis idem,
sic nec esse. sed est verum quidem aut falsum attingere quidem
et dicere verum. non enim idem affirmatio et dictio.
ignorare autem non attingere.
decipi enim circa quod quid est non est nisi secundum accidens.
similiter autem et circa non compositas substantias. non enim est decipi.
et omnes sunt actu non potentia. generarentur enim
utique et corrumperentur. nunc autem ens ipsum non gignitur

nec decipitur; ex aliquo enim utique cognosceret. Quecumque igitur sunt quod vere esse entia quod et actu, circa hec non est decipi sed aut intelligere aut non. Sed quod quid est queritur de ipsis si talia sunt aut non. Esse vero ut verum et non esse ut falsum unum quidem est si componitur verum, hoc autem si non componitur falsum. At si vere ens sic est, si vero non ita non est. Verum autem intelligere ipsa; falsum vero non est nec deceptio, sed ignorantia non qualis cecitas; cecitas enim est ut utique si intellectivum omnino non habeat aliquis. Palam etiam et quod de immobilibus non est deceptio secundum quando, si quis putet immobilia, ut trigonum si non permutari putet, non opinabitur quandoque duos rectos habere quandoque non; permutaretur enim utique; sed aliquid quidem aliquid non, ut parem numerum primum esse nullum, aut quosdam quidem aliquos non. Circa unum vero numero nec hoc: non enim aliquos quidem aliquos non putabit, sed verum dicet aut mentietur, tamquam semper sic se habente.

decimus

pluribus

Unum quia multis dicitur modis in divisis de contrariis dictum est prius, multipliciter vero dictorum capitales modi sunt quatuor primorum et secundum se dictorum, sed non secundum accidens. Continuum enim aut simpliciter aut maxime quod natura et non tactu nec ligatione; et horum magis unum et prius cuius indivisibilior motus est et magis simplex. Amplius tale et magis totum et habens aliquam formam et speciem, maxime autem si quid natura tale et

Palam si

[pi]i ut virga visco aut clavo aut connectione h[abet]
habet in se quod est causa sibi ut sit continuum tale.
Dico autem quod immotum unum esse et indivisibile loco
et tempore. Quare palam si aliquid per naturam motus
habet primum primum primum, ut puta dico lationis
circulationem, quia hec prima magnitudo una. Hec
quidem itaque sic unum continuum aut totum. Hec autem
si ratio una fuerit. Talia vero sunt quorum intelligentia
una. Talia autem quorum indivisibilis, indivisibilis vero
eius quod indivisibile specie aut numero: numero vero
indivisibile singulare, specie vero quod cognoscibili
et scientia. Quare unum utique erit primum quod
substantiis causa unius. Dicitur quidem ergo unum
tot modis, continuum natura et totum et singulare
et universale. Omnia vero hec unum per indivisibile esse,
horum quidem motum, illorum autem intelligentiam aut
rationem. Oportet autem intelligere quia non similiter
dicendum qualia una dicuntur et quid est uni
esse et que ipsius ratio. Dicitur enim unum tot
modis, et unumquodque erit unum horum
cuicumque extiterit aliquis horum modorum. Uni
autem horum esse, quandoque quidem horum alicui
inerit, quandoque autem alii quod et magis propinquum
nomini est, potentia vero illa, sicut de elemento
et causa si oporteat in rebus dicere determinantem
et nominis terminum reddere. Quidem enim ut elementum
ignis (est autem forsan per se et infinitum aut
aliquid aliud tale) est aut ut non. Non enim idem
ignique et elemento esse, sed ut quidem res et natura
ignis elementum, nomen vero significat eo quod accidit ipsi

qa ē aliqd ex hoc ut pmo inexistente sit et
in causa et in uno et talibus omnibus patet
qd et uni ee indivisibili ē esse q qdē hoc eni
et inseparabili aut loco aut spē a' mente aut ?
toto et determinato. maxime vō i eo qd ē metz
ee pimu uniuscuiusq gnis. et maxime pprie qntis
hic em ad alia venit. metz etem ē quo
quantitas cognoscitur. cognoscitur vero aut uno
a' nuo qntitas i quantu qntas unq at ois unq
qre ois qntitas cognoscitur i quantu quantas uno
ex quo pmo cognoscitur. hc ipsu unu. ppt unu
nuri nui princ sum q nus. hinc at et in aliis
dr metz quo pmo unuqdq cognoscitur et
metz uniuscuiusq unu in longitudine i latitudine
i pfunditate i gravitate et velocitate. unitas em
et velocitas commune i gravis duplex em
cont utruq ut gne et qd est quantumq ha
bens inclinacom et qd ē habens extremum
inclinacionis et velocitas et quantumq mo
tus habens et extremum motus. ē em velocitas
qdam et tarditas et gravitas levioris. in
oibus at his metz et pncipium unu aliquid
et indivisibile. qm et in lineis utimur q' indivi
sibili pedali. ubiq naq metz unu aliqd
querunt et indivisibile hc at qd simplx aut
quali aut quanto. ubicumq qdem igr videt
non esse auferre a' addere hoc ē cta metz
quare nus certissim. unitate em ponunt omo
indivisibile. i aliis vō imitat. nā a stadio em
et talento et spp maiore latebit utiq et

additum aliquid et ablatum magis latet a minore quam
a quo primo sensum non contingit. Sic omnes metrum
faciunt et humidorum et siccorum et quantitatis et
magnitudinis; et tunc putant cognoscere quantitatem quando
cognoscunt per metrum. Et motum autem simplici
motu et velocissimo; minimum enim hoc habet
tempus. Quapropter in astrologia tale unum principium et
metrum; motum enim regularem supponunt et ve-
locissimum esse caeli, ad quem alios iudicant. Et in
musica diesis quia minimum est, et in voce elementum.
Et haec omnia unum aliquid, ita non ut commune
aliquid quod unum, sed sicut dictum est. Non semper autem numero
unum metrum, aliquando plura, ut dieses duae quae non secundum
auditum sed in rationibus, et voces plures quibus mensura-
mus, et diameter duabus mensuratur et latus,
et magnitudines omnes. Sic itaque metrum omnium
unum quod cognoscimus ex quibus est substantia dividentes
aut secundum quantitatem aut secundum speciem. Et ideo quod unum
indivisibile, quia quod primum singulorum indivisibile. Non
similiter autem omne indivisibile ut pes et unitas, sed hoc
quidem omnino, illud vero in indivisibile ad sensum volunt,
sicut dictum est iam. Nam forsan omne continuum divisibile.
Semper autem cognatum est metrum. Magnitudinum quidem enim
magnitudo et secundum unumquodque longitudinis longitudo
et latitudinis latitudo, vocis vox, ponderis pondus, quan-
titatis [unitatum] unitas. Sic enim oportet accipere, sed non
quia numerorum numerus; et quidem oporteret si simile. Sed non
similiter dignificatur, sed ac si unitatum unitates
dignificaret metrum, sed non unitatem. Numerus autem plura-
litas unitatum est. Et scientiam autem metrum dicimus

4

de motu

de mensura

de ... est divisibile

metrum est unigenum suo mensurato

et sensum propter idem quia cognoscimus aliquid ipsis quam
mensurantur magis quam mensurant sed accidit
nobis veluti si alio nos mensurante cognoscimus
quanti sumus per cubitum ad tantum nostri adhibere
Pytagoras vero hominem ait omnium esse mensuram
ac utique si scientem dicat aut sentientem hos
et quia habent hic quidem sensum ille vero scientiam
quae dicimus esse mensura eorum quae subiciuntur
nihil itaque dicentes superabundans videntur
aliquid dicere. quod quidem igitur unum esse maxime est
secundum nomen quod determinantibus mensura et
et maxime quantitatis deinde qualitatis: palam erit
autem tale hoc quidem si est indivisibile secundum quantitatem:
illud autem si secundum qualitatem propter quod indivisibile est
quod unum aut simpliciter aut in quantum unum. Secundum
substantiam vero et naturam quaerendum est utroque modo se habeat
quemadmodum in dubitationibus tractavimus quid quod
unum est et quomodo oportet de eo suscipere utrum velut
substantia aliqua existente ipso uno sit ut Pitago-
rici dicunt prius et Plato postea aut magis supponatur
natura aliqua et quomodo oportet notius dici et magis
sicut de natura loquentes horum enim alius dixit amicitiam
esse quod unum alius aerem alius infinitum. Si itaque
nullum universalium esse substantiam contingit sicut in sermonibus
de substantia et ente dictum est neque ipsum hoc substantiam ut
unum aliquid praeter multa possibile esse commune namque
sed aut praedicatum solum palam quod neque ipsum unum
ens namque et unum universalia praedicantur maxime de omnibus
quare nec genera nec naturae et substantiae separabiles ab
aliis sunt nec unum genus contingit esse propter easdem
causas propter quas quidem nec ens nec substantiam admittat

v. possit querere utrum quod sit mensura omnium

1

similit' in aliis nec e se hec: dicitur
aut equat ens et unu. ergo qm i qualitatibus
e aliquid qd' unu et aliqua na. et sile in qntis
palam qa et totaliter querendu qd' unu quid ad modu
et qd ens tanqm non sufficiens qd hoc ipsum ipsius
na. At vero in coloribus e aliqd qd' color unus
puta albus. deinde ex hoc et nigro videntur
geniti. Nigru vero p'uatio albi e ut et lucis
tenebra. hec enim est p'uatio lucis. quare si entia
essent colores: essent utiqz multa qda entia sed
quorum. palam utiqz qa colorum: et ipsum unum esset
utiqz aliqd unu. puta album. similiter at et si
melodie essent: multa utiqz essent. diesis unu
eqdem: sed no multa sba ipsorum et ipsum unum
esset utiqz eis sba no ipsum unu sed diesis. similiter
aut et i sonis elementorum. essent qda utiqz entia
multa et ipsum unum elementu vocale: et figure
rectilinee. figurarum utiqz essent multa et ipsum unum
trigonum. eadem aut ratio et i aliis generibus
quare siqidem i passionibus et i qualitatibus et
i quantitatibus et i motu numeris existentibus et uno
aliquo i omnibus. numeris quorumdam et ipsum unum
aliqd unu si nec hoc ipsius sba. et in substantiis
nec e similiter se habere: similiter enim se habet in omnibus
qd' qde i unum in omni genere e qda na et nulli
na hoc ipsum qd' unum. palam si sit i coloribus
colorem unum querendu ipsum qd' unum: sic et
in sba substantiam una ipsum unum! qa vero idem
significat aliqualiter unum et ens palam ex assequi
equaliter cathegorias et qa no sunt i nulla una

i coloribus e unu p'm

nigrum e p'uatio albi

in melodiis

in sono

8

Ergo et unum eque sequitur

ut neque in quid est neque in quale simpliciter se ha-
bent: et propter hoc quod unus homo non praedicat
alterum aliquid ab homine quemadmodum nec esse
praeter quid aut quale aut quantum. et unum esse
id quod unicuique esse. Opponuntur autem unum
et multa secundum plures modos, quorum uno unum
et multitudo ut indivisibile et divisibile. quod quidem
enim divisum aut divisibile multitudo quaedam
dicitur, indivisibile vero aut non divisum unum.
quoniam ergo quatuor modis oppositiones dicuntur
et horum secundum privationem dicitur alterum, contraria
utique erunt et neque ut contradictio et neque
ut ad aliquid dicta. dicitur autem ex contrario
et ostenditur unum ex divisibili indi-
visibile propter magis sensibile multitudinem esse et divisi-
bile quam indivisibile, quare ratione prior multitudo
indivisibili propter sensum. Est autem unius quidem
sicut et in divisione contrariorum descripsimus idem
et simile et aequale, pluralitatis vero diversum et
dissimile et inaequale. Dicto vero eodem
multipliciter uno quidem modo secundum numerum dicimus quandoque aliquid
idem, hoc autem si ratione et numero unum sint,
ut tu tibi ipsi et forma et materia unum. Amplius
autem si ratio primae substantiae una fuerit, ut aequales
lineae rectae eaedem et aequalia et isogonia et
tetragona, et etiam plura; sed in his aequalitas
unitas. Similia vero si non sint eadem
simpliciter neque secundum substantiam indifferentia subiectam,
sed secundum speciem eadem sunt, ut maius tetra-
gonum minori simile, et inaequales rectae. hae

29

namque similes quidem in eadem vero simul non. Alia
si eadem speciem habeant in quibus maius et

3

minus fit non maius vel minus. Alia si sit ead-
passio et una species ut album valde et minus
similia esse dicuntur quia una species ipsorum.

C

Alia si plura habent eadem quam altera simpliciter
aut que in promptu ut stannum argento
et auro ignis rubitudini aut ruffum.

modi multi modo p[...]

Quare patet quod differens et dissimile multis
dicitur. et hec quidem aliud opposite et idem quapropter

29

omne ad omne aut idem aut aliud. Hec autem
si non et materia et ratio est una. propter quod
tu et propinquus differens. Tertium autem ut quoniam

3

differens quidem aut idem propter hec omne ad omne
dicitur quecumque dicuntur et unum et ens. non enim ex

contradictio

predicatione est ipsius eiusdem propter quod non dicitur in non
entibus. non idem autem dicitur in entibus vero
omnibus. aut enim unum aut non unum aptum
natum et ens et unum. differens igitur et idem ita

12

oppositum. Differentia vero et diversitas aliud.
differens enim a quo est differens non necesse aliquo
esse differens. omne namque aut differens aut idem quodcumque
~~[...]~~ est ens. differens vero ab aliquo aliquo
differt. quare necesse ipsum idem aliquid esse quo
differunt. hoc autem idem ipsum genus aut species. omne
namque differens differt aut genere aut specie. genere
quidem quorum non est communis materia nec generatio ad
invicem ut quorumcumque alia figura cathegorie.
specie vero quorum idem est genus. quod ambo eadem dicuntur

13

secundum substantiam differentia. Contraria vero differentia

esse et contrarietas differentia quedam. Quod autem hec suprema bene: palam ex inductione. Omnis enim differentia videtur et non solum differentia entia sed hec quidem genere differentia hec autem in eadem coelementatione cathegorie. quare in eadem genere et in eadem specie. determinatum autem est in aliis que sunt genere eadem que differentia. Quoniam autem differre contingit ab invicem differentia plus et minus est et aliqua maxima differentia. et hanc dico contrarietatem. Quia vero maxima est differentia palam ex inductione. Que namque differentia non habent viam in invicem sed distant magis et incomparabiliter. differentibus vero specie generationes ex contrariis sunt ut ex ultimis. ultimorum vero distantia maxima est et que contrariorum. At vero maximum in unoquoque genere perfectum. maximum enim cuius non est excessus et perfectum cuius non est adhuc extra sumere aliquid. finem enim habet perfecta differentia ~~nihil extra finem~~ sicut et alia eo quod finem habent dicuntur perfecta. nihil autem extra finem. ultimum autem in omni et continet. propter quod nihil extra finem nec eget aliquo quod perfectum est. Quod quidem igitur contrarietas est differentia perfecta ex his palam. Multipliciter autem dictis contrariis sequitur quod perfecte sic et utique quod contrariis esse existit. Istis autem entibus palam quod non contingit uni plura contraria esse. nec enim ultimo ulterius erit utique aliquid nec distantie unius plura sunt quam duo ultima. totaliter autem si est contrarietas differentia. differentia vero duorum quare

14

differentia contrariorum est eorum

et perfecta vero. at et alios terminos esse veros contrariorum. etenim perfectum dicitur perfecta differentia. genere autem differentibus non est magis extra accipere et his que sunt specie. ostensum est enim quia ad ea que sunt extra genus non est differentia. horum autem hec maxima. et in eodem genere plurimum differentia contraria. maxima namque differentia horum que perfecta. et que in eodem susceptibili plurimum differentia. eadem enim materia contrariis. et que sub eadem potentia plurimum differentia. etenim scientia circa unum genus que una. in quibus perfecta differentia maxima.

privatio est prima contrarietas 14

Prima vero contrarietas habitus et privatio est. sed non omnis privatio. multipliciter enim privatio. sed quecumque perfecta fuerit. alia autem contraria secundum hec dicentur. hec quidem secundum habere. illa vero per facere aut factiva esse. alia autem per acceptiones esse et abiectiones horum aut aliorum contrariorum. si igitur opponuntur contradictio et privatio et contrarietas et ad aliquid. horum autem primum contradictio. contradictionis et nihil est medium. contrariorum autem contingit. quod quidem non idem contradictio et contraria palam.

contradictionis nullum est medium

privatio vero contradictio quedam est. aut enim quod impossibile est totaliter habere. aut si quod aptum natum habere non habeat privatum est. aut totaliter aut aliqualiter determinatum. multipliciter enim iam hoc dicimus sicut divisum est a nobis in aliis. ergo privatio quedam est contradictio aut impotentia determinata aut concepta cum susceptibili. quapropter contradictionis quidem non est medium, privationis autem alicuius est. equale namque aut non equale omne. equale vero aut inequale non omne, nisi solum

in susceptivo potius aequalitatis. Sunt itaque quaecumque ex contrariis fiunt aut ex specie aut ex speciei habitu aut privatione alicuius speciei et formae. Palam quia contrarietas privatio quaedam utique erit omnis, privatio vero non omnis forsan contrarietas. Causa vero quia multipliciter contingit privatum privari: ex quibus enim permutationes extremis, contraria. Palam autem et per inductionem. Omnis enim contrarietas habet privationem alterum contrariorum, sed non similiter omnia: inaequalitas namque aequalitatis, dissimilitudo similitudinis, et malitia virtutis. Differt autem ut dictum est: hoc quidem enim si solum sit privatum, hoc autem si aut quando aut in quo ut si in aetate aliqua aut principali aut omni. Propter hoc horum quidem est medium, et neque bonus homo neque malus; aliorum vero non est, sed necesse est esse aut parem aut imparem. Amplius alia quidem habent subiectum determinatum, alia autem non. Quare palam quia semper contrariorum alterum dicitur secundum privationem. Sufficit autem et si prima et genera contrariorum, puta unum et multa; alia namque ad haec reducuntur. Quoniam autem uni unum contrarium est, dubitabit aliquis quomodo opponitur unum et multa, et aequale magno et parvo. Utrum enim semper in oppositione dicimus, ut utrum album aut nigrum, et utrum album aut non album; utrum vero homo aut album non dicimus nisi ex suppositione et quaerentes, utrum venit Cleon aut Socrates. Sed non necesse est in ullo genere hoc, sed hoc inde venit. Nam opposita sola non contingit simul existere, quo et hic utitur in eo quod utrum venit: si enim simul contingeret, ridiculosa erit interrogatio; si vero et ita similiter incidit in oppositionem

18

[erased] in eo quod unum a multa ut utrumque
ambo veniunt aut alterum. Si itaque in oppositis est
utrum ut interrogatio, dicitur autem utrum maius an minus
an equale, quomodo opponitur adhuc equale? non enim alteri soli
contrarium nec ambobus; quid enim magis maiori aut
minori? Amplius equale contrarium inequali; quare
pluribus erit aut uno. Si vero inequale sit idem
sit amborum, utique erit quod opponitur ambobus. Et
dubitatio iuvat dicentes inequale dualitatem esse. Sed ac-
cidit unum duobus et contrarium, quod est impossibile. Adhuc
equale quidem medium videtur esse magni et parvi, contra-
rietas autem media neque videtur neque ex diffinitione
possibile; non enim utique erit perfecta mediatio alicuius
existens, sed magis habet semper ipsa aliquid medium.
Restat igitur aut ut negationem opponi aut ut privationem. Alterius
quidem utique non contingit; quid enim magis magni
aut parvi? amborum ergo negatio privativa. Propter quod et ad ambo utrum
dicitur, ad alterum vero non, ut utrum maius an equale
aut utrum equale an minus, semper tria. Non privativa autem ex
necessitate; non enim omne equale quod non maius aut minus, sed in quibus
aptum natum est esse. Est itaque equale quod neque magnum
neque parvum, aptum natum autem magnum aut parvum esse,
et opponitur ambobus ut negatio privativa; propter quod
et medium est. Et quod neque malum neque bonum
opponitur ambobus, sed innominatum; multipliciter enim dicitur utrumque
et non est unum susceptivum; sed magis quod neque
album neque nigrum. Unum vero non hoc dicitur, sed de-
terminati colores quibus dicitur privative negatio hec;
necesse enim aut pallidum aut rubeum esse aut tale aliquid
aliud. Quare non recte increpant opinantes similiter dici

19

Probat quod ... non

Contraria non sunt media sed habent medium

Diffinitio equalis

Equale opponitur magno et parvo privative

omnia ut si calori et magno medium quod neque
calidum neque magnum quandoque dicitur et quod neque bonum
neque malum boni et mali: tamquam omnium subiecto
a quo medio non necesse est accidere hoc. Item quod
enim oppositorum ... necesse est quorum est medium aliquod
et distantia apta nata est esse horum autem non est
differentia neque in alio genere quorum coniugationes
quare non unum quod subicitur. Simile autem
et de uno et multis dubitabit utique aliquis
ita si multa simpliciter uni opponuntur accidunt quedam
impossibilia. nam unum paucum aut pauca erit.
nam multa et pauca opponuntur. Unius namque duo
sunt multa si duplex multiplex. dicitur autem secundum duo quare
unum paucum. ad quid enim sunt multa ipsa duo
nisi ad unum et paucum. nihil enim est minus.
Amplius sicut in longitudine prolixum et breve
sic in multitudine multum et paucum. et quodcumque fuerit
multum et multa et multa multum si non aliquid
differat forte in continuo bene terminabili paucum
multitudo erit quedam. quare unum multitudo quedam
est si quidem et paucum. hoc autem necesse si duo sunt
multa. Sed forsan multa dicuntur ut et multum
sed ut differens velut aqua est multum multa autem
non. Sed quecumque divisa in his dicuntur uno quidem
modo si fuerit multitudo habens excedentiam aut
simpliciter aut ad aliquid et paucum similiter multitudo
defectum habens. hoc autem ut numerus quod et opponitur
uni soli. ita enim dicimus unum aut multa ut si quis
dicat unum et pluralia sicut album et alba
et mensurata ad mensuram et mensurale sic et

21

multiplicia dicuntur. multa enim unumquodque multa quia
unum et quod mensurabile uno unumquodque et ut quod
opponitur uni non paucis sic utique sunt multa et
ipsa duo. ut autem multitudo habens excellentiam
aut ad aliquid aut simpliciter non sunt. si primum
pauca simpliciter ipsa duo. multitudo enim est quod defectum
habens primam. quapropter non recte destitit Anax-
agoras cum dixisset quod simul omnes res erant in-
finite et multitudine et parvitate. oportebat autem
dicere et pro parvitate et paucitate. non enim
infinite quoniam paucum non propter unum ut quidam
dicunt sed propter duo. opponitur itaque unum multis
ut mensura mensurabili. hec autem ut que ad aliquid.
quecumque non secundum se eorum que ad aliquid. divisum
autem est a nobis in aliis quia dupliciter dicuntur contraria ad aliquid
alia namque ut contraria. alia ut scientia ad scibile
quia dicitur aliquid aliud ad ipsum. unum vero minus
aliquo puta duobus nihil prohibet. non enim si minus
et paucum. multitudo autem quasi genus est numeri. est
enim numerus multitudo uno mensurabilis. et opponitur
aliqualiter unum et numerus non ut contrarium sed sicut
dictum est eorum que ad aliquid quedam. in quantum
enim mensura hoc autem mensurabile sic opponitur.
quapropter non omne quodcumque fuerit unum numerus est
puta si quid indivisibile. simile autem dicta scientia ad
scibile non similiter assignatur. videbitur enim utique
scientia mensura esse. scibile vero quod mensuratum. accidit
autem scientiam quidem omnem scibile esse. scibile vero non
esse scientiam quia modo quodam scientia mensuratur
scibili. multitudo autem nec paucitati est contraria sed

huic quidem intermedium sit extremitatibus/ multitudo excess-
se multum: neque ipsi unum omnino sicut hec quidem
illud autem quod indivisibile ut demum est quod divisibilis hec ut ad aliquid
ut scientia scibili si fuerit numerus numeri no-
metu: Quoniam autem contrariorum contingit medium
esse aliquid et quorundam est necesse ex contrariis esse
omnia namque media in eodem sunt genere et ea quorum sunt
media. media namque hec dicimus in quecumque permutari
necesse prius est quod permutat sicut ab ypate in
nete si transit per media ratione veniet prius
ad medios sonos et in coloribus si veniet
ex albo in nigrum prius veniet ad puniceum
et plumbeum quam ad nigrum similiter autem et in
aliis. permutari vero ex alio genere in aliud
genus non est nisi secundum accidens ut ex colore in
figuram. necesse est ergo media et ea quorum sunt
media in eodem genere esse. At vero omnia media
sunt oppositorum quorundam. ex his enim solis secundum se
est permutari. quapropter impossibile est esse media non
oppositorum. esset enim permutatio et non ex oppositis.
oppositorum vero contradictionis quidem medium non est
hec enim est contradictio oppositio cuius cuilibet
altera pars adest non habens medium nullum. reliquorum
vero alia ad aliquid alia ut privatio alia
contraria sunt. autem quecumque ad aliquid quecumque non con-
traria non habent media. causa vero quia non in eodem genere
sunt. quid enim scientie et scibili medium
sed magni et parvi. Si vero sunt in eodem genere
media ut ostensum est et media contrariorum
necesse ipsa componi ex his contrariis. Aut

22 media sunt in eodem genere cum extremis

non est motus a genere in genus

media sunt inter opposita

23 media componuntur ex extremis

erit aliquod genus prius utrisque et si idem genus
erit ita ut sit prius aliquid contrariis. differentie
priores contrarie erunt facientes contrarias species
ut generis. ex genere enim et differentiis species ut si
album et nigrum contraria est. et hoc quidem disgrega-
tivus color ille vero congregativus color. he differentie
congregativum et disgregativum priores. quare
hec contraria invicem priora. At vero contrarie
differentie magis sunt contraria. et reliqua et media
ex genere erunt et differentiis. ut quicumque colores

media q 2
ex genere et differentiis

albi et nigri sunt medii, oportet hos ex genere
dici est autem genus color, et ex differentiis quibusdam.
hec vero non erunt prima contraria. si autem
non erit unusquisque aut albus aut niger. aliter
igitur media. ergo priorum contrariorum he erunt
prime autem differentie congregativum et disgregativum.
quare hec prima querendum autem quecumque contraria
non in genere ex quibus media composita. necesse
enim que sunt in eodem genere ex incompositis genere
componi aut incomposita esse. contraria namque incomposita
sunt ex invicem quare principia. que autem sunt inter
media aut omnia aut nullum. ex contrariis
vero fit aliquid. quare erit transmutatio in
hoc prius quam in ipsa. utrisque enim et minus
erit et magis. medium igitur erit hoc contrariorum.
et alia igitur omnia composita sunt media. nam
hoc quidem magis. istud vero minus compositum

Aliqua.

aliqualiter ex illis quorum dicitur esse hoc quidem magis
illorum vero minus. quoniam autem non sunt altera priora
eiusdem generis contrariis omnia utique ex contrariis

media erunt. quare et inferiora omnia et
genera et media ex primis contrariis erunt. quod
quidem igitur media et in eodem genere omnia et inter
media contrariorum et componuntur ex contrariis omnia
palam. Diversum autem specie ab aliquo diversum
est et oportet hoc ambobus inesse. ut si animal diversum
est specie ambo animalia. necesse ergo in eodem genere esse
diversa specie. Tale namque genus voco quod ambo unum
et idem dicuntur non secundum accidens habens differentiam
sive ut materia ens sive aliter. non solum enim
oportet commune existere puta ambo animalia sed et
alterum utrumque hoc ipsum animal ut hoc quidem equum
illud vero hominem propter quod hoc commune diversum ab
invicem est specie. erit itaque secundum se hoc tale quid
animal. illud vero tale. ut hoc quidem equus est vero homo.
necesse ergo differentiam hanc diversitatem esse generis
dico enim generis differentiam diversitatem que diversum
facit hoc ipsum. contrarietas igitur erit hec.
Palam autem et ex inductione. omnia enim dividuntur
oppositis. et quia contraria in eodem genere sunt ostensum
est. nam contrarietas erat differentia perfecta. differentia
vero que specie omnis aliquid a quodam est. quare hoc idem et
genus in ambobus. quare et in eadem coelementa-
ria omnia contraria cathegorie quecumque specie
differentia et non genere diversa quoque ab invicem maxime
perfecta nam differentia et simul invicem non fiunt. ergo
differentia contrarietas est. hoc enim est diversa esse specie
in eodem genere existentia contrarietatem habere existentia
individua. Eadem vero specie quecumque contrarietatem
non habent individua existentia. in divisione ...

dica spe

diversitas generis specie est contraria

eadem specie

et i mediis sunt contrarietates proprie ad individua
perveniat. quare palam quod ad id quod vocatur
genus neque idem neque diversum specie nihil est contrariorum que
conveniunt ut genus specierum. nam materia negatione
ostenditur genus autem materia quod dicitur genus non ut hera-
clitorum. sed ut in natura neque ad ea que non eadem
in genere sed differunt genere ab illis specie non ab eis
que in eodem. contrarietate enim necesse est differentia esse.
non differt specie hec autem inest in eadem genere existentibus
solum. Dubitabit autem utique aliquis quare femina
a masculo specie non differt contrario masculino
et feminino existente differentia autem contrarietate. neque
autem masculinum et femininum diversum est specie. quamvis sim-
se animalis hec sit differentia et non ut albedo aut
nigredo sed inquantum autem masculinum et feminine
est. Est autem dubitatio hec fere eadem. et quare hec
contrarietas facit specie diversa hec vero non. ut a-
latum et volatum sed albedo et nigredo
non. aut quia hec quidem sunt proprie passiones generis. illa
vero minus. quoniam hec quidem ratio hec autem materia. quecumque
quidem in ratione sunt contrarietates specie faciunt differentia
quecumque vero in concepto cum materia non faciunt. quapropter
hominis albedo non facit neque nigredo. neque albi
hominis est differentia secundum speciem ad nigrum hominem
neque si unum nomen ponatur ut materia enim homo. non facit
differentiam materia. non enim hominis species sunt
homines. propter hoc quamvis diverse carnes et ossa
ex quibus hic et hic. sed sit totum diversum
quidem. specie vero non diversum quia in ratione non
est contrarietas hec autem est ultimum et individuum

Callias vero est ratio cum materia et albus itaque
homo quia callias albus secundum accidens. propter hoc
albus nec equus itaque aeneus nec ligneus
nec lapideus equus et aeneus ligneus non specie
manifeste differunt sed quia in ratione inest contrarietas
ut autem materia non facit differentiam specie eius aequalitate
aut est ut facit specie quod enim hic equus
ab hoc homine differens est specie et quidem rationes
cum materia aut quia est in ratione contrarietas. etenim albi
hominis et nigri equi differens est specie sed non in
quantum hic albus et ille niger quoniam etsi
ambo essent albi tamen essent diversa specie. masculus
vero et femina animalis proprie sunt passiones
sed non secundum substantiam verum in materia et corpore
propter quod idem sperma femina aut masculus
fit patiens passionem aliquam. quid quidem igitur
est esse diversum specie et alia non dictum est. quoniam vero
contraria diversa specie corruptibile autem et incorruptibile
contraria privatio enim impotentia determinata necesse
diversum esse genere corruptibile et incorruptibile. nunc autem dicimus
de ipsis universalibus nominibus ut utique videbitur non esse necesse
et quodcumque corruptibile et incorruptibile diversa esse specie
quemadmodum neque album et nigrum. idem enim con-
tingit esse et simul si fuerit universalium quemadmodum
homo erit utique et albus et niger et singularium
erit enim non simul albus et niger. quamquam album
contrarium nigro. sed contrariorum haec quidem secundum
accidens insunt quaedam ut quae nunc dicta sunt
et alia multa haec autem impossibile quorum est
corruptibile et incorruptibile. nihil enim est corruptibile

materia non facit differentiam specie sed forma

quod masculus et femella non differunt specie

26

sicut accidens; nam accidens contingit non existere. Corruptibile vero
ex necessitate existentium est quibus inest
aut erit idem et unum corruptibile et incorruptibile si con
tingit non existere ipsi corruptibili. Aut substan
tiam igitur aut in substantia necesse est inesse corruptibile uni
cuique corruptibilium. Eadem vero ratio et de incorruptibili;
ex necessitate enim existentium ambo sunt. In quantum ergo et
secundum quod primum hoc quidem corruptibile, hoc autem incorruptibile
habent oppositionem. Unde necesse genere esse diversa. Pa
lam igitur quia non contingit esse species tales quales
dicunt quidam; erit enim homo hic quidem corruptibilis,
hic autem incorruptibilis. Quamvis eadem specie eadem esse
dicuntur species et non equivoce. Diversa vero genere plus
distant quam que specie.

41 46
Lc 1

Quod quidem igitur sapientia circa principia
scientia est palam ex primis in quibus ad
dicta ab aliis de principiis dubitatum est. Dubita
bit autem utique aliquis utrum unam existimare
esse oportet sapientiam scientiam aut multas. Siquidem
enim unam, una autem semper est contrariorum, principia autem
non contraria. Si autem non unam, quales oportet
ponere has? Adhuc speculari demonstrativa principia
unius aut plurium? Siquidem enim unius, quid
magis huius quam cuiuslibet? Si autem plurium, qua
les oportet eas ponere? Adhuc utrum omnium substantiarum
aut non? Siquidem enim non omnium, qualium diffi
cile assignare; si autem omnium una, non manifestum
quomodo contingit plurium eandem scientiam esse.
Adhuc autem utrum circa substantias solum aut et circa accidentia

demco e. tm subas no e. sicut eta anima
d'mco e. eta sbas non est. si at alta q vtraq
et vtr sapientia demcana gde sca que
eta anima. h at eta pma que sbaz sed
no eta dctas in phyis causas qsitam scam
ponedu. neq em eta qd mis gra. tle em
boni. hc at in opabs exestit z exestetibus
i motu z hc pmu mouet. tle em finis.
pmu at moues no e i mobilibus. totar
aut dubitacom hz vtr gde eta sesiles subas
e qsita ut scia aut non et eta quas aut
alteras. si em eta alias. a eta spes a si eta
mata. spes qdem q non sut palam. attn
dubitacom hz et si esse qs ipas ponat. ppd
qd gde. no queadmo i matis sic hz quor
sut spes. dico at qa mata gde mt' media
spe z sensibu pomt velut tcia qda pt' spes
et que hic. tcius at ho no e neq equs pter
anthon et sim tes. si at vtr no e ut dicut
eta qualia ponendu negociari matu no e
vtiq eta que hic ea. hor aut nllm e qle mate
querut scar. neq em eta mata qsita
e ut scia. segale em nor nllm sed neq
sensibilim subar. cruples em. Totar aut
dubitabit vtiq aqs cui e scie dubitare de mat
ma. neq em phice gcia. hmca in ipis pm
motus et quietis nalis oe esse negotm. neq
eciam intendetis de de demcone et scia eta
hc ipsu. qua em qsitom facit relqz qpota
phiam de ipis cosideracom facere. dubitabit

at vtiq: aquis si optet qre qsitam sciam ea

prima racta ab aqbus elemeta · hc at oes

i existencia qtis ponut · magis at vtiq vide

bit vlm optere esse qsitam sciam ois ir

racio et ois scia vlm z no extimor qre

vtiq sit pmor gnm · h at fient vtiq ens

z vnu · h em maxie vtiq extimabut qtine

entia oia et maxie pria videri qa prima

na sut · corruptis n ipis tolerimur z reliq

oia · n ens et vnu · sm qp at dentia sipiu

nec pticipare si ponat qs ipa gna · dentia

at nlla gne pticipat sic no vtiq videbit

oporte ipa poni gna nec pria · adhuc aut

si magis priu qd simplici eo qd min ble vltia

aut eoz que ex gne sunt cora gnibus · idiui

em gna aut i pra et dentia diuiduntur ·

magis vtiq priu videbr ee spes gnibus

qa at tolerimur gnibz spes · gna prius

assimilatr magis · priu em qd tolerimit

q qde igr dubitatoz hent h et tha sut aliq:

Adhuc vez oz poni aliqd pt sinzia a non

si horu quesita scia sed h infinita q rero

pt sinzia gna aut spes sut · si nentrius

hez qsita ne scia · ipr qd em ipqle hc atm

e · ctem totar dubitacom hz vez oz aqua

existimare stam sepale pt sisiles subis z

eas q hic aut nuc si h ee entia et eaz h

sciam existe · quere qde em videm aliam

quadam et ppositu e nobis hoc dico aut

sicut sigdem sepale sm se z nlli sisilem exist:

Adhuc autem si preter substantias sensibiles est aliqua alia
substantia preter quales sensibilium oportet ponere hanc
esse. quid enim magis preter homines aut equos quam
aliorum aut omnino ponet quis ipsam aut totaliter
inanimatorum equales autem sensibilibus et corruptibilibus
substantiis perpetuas alteras constituere extra rationalia
videbitur utique cadere. si autem non separata a corporibus
quesitum nunc principium est. quid utique aliud quis
ponet magis materia. hec tamen actu quidem
non est. potentia autem est. magis utique principium
principalius hac videbitur esse (species) et forma. hoc autem
corruptibile. quare totaliter non est perpetua substantia
separabilis et secundum se. sed inconveniens. videtur enim et
queritur fere a grossissimis tamquam existens quoddam
principium et substantia talis. quomodo erit ordo non existente
aliquo principio perpetuo et separabili et manente.
Adhuc autem si quedam est aliqua substantia et principium
tale secundum naturam quale nunc querimus et hoc
unum omnium et idem perpetuorum et corrup-
tibilium dubitationem habet. propter quid quidem eodem
principio existente hec quidem sunt perpetua eorum
que sub principio sunt. hec autem non perpetua. hoc
enim inconveniens. si autem aliud quidem est principium
corruptibilium aliud autem perpetuorum. si quidem est
perpetuum et quod corruptibilium similiter dubitabimus.
propter quid enim non perpetuo principio existente et que
sub principio perpetua. corruptibili autem existente
aliud aliquod principium sit huius et illius alterum
et hoc in infinitum procedit. si autem rursus aliquis
putat maxime principia immobilia esse ens et

vnu͞m ponat p̄mo q̄dē si nō hr aliq̄d et s̄bam
vtrorumq̄ ipoꝝ p̄rat quo erūt sepalia et p̄se.
Alia aūt q̄rūq̄ ꝑpetua ꝙ et p̄ma p̄ncipia
si v̄o hr aliq̄d et s̄bam vtrorumq̄ ipoꝝ p̄rat.
oīa erūt s̄ba entia. de actib; em̄ en̄s p̄z
de q̄b; d͞a aūt et vnu͞. s̄bam aūt esse oīa
sentīa f̄lm. adhuc aūt p̄mu͞ prim q̄ vnu͞
dicentibus ꝛ hr s̄bam. ex vno aūt ꝛ mā nu͞
gn̄ant p̄mo. et hanc s̄bam dicūt esse
quō ↄtingit q̄d d̄r vnu͞ esse. dualitatem n
et reliquoꝝ vnuq̄dq̄ nu͞ ↄroꝝ quomō
vnu͞ oꝫ intelli̅re. de h̄ em̄ neq̄ dicūt
nihil. neq̄ e facile dicē. si v̄o lineas aut
his h̄ita. dico aūt s̄ces p̄ma ponat q̄uis
~~ponat~~ pn̄a a. hec aūt nō sūt subē sepales
decisiones aūt et diuisiones hec q̄dē s̄ceꝝ
he aūt r̄ꝝ. puncta aūt linearꝝ: adhuc
aūt t̄m eorūdē hoꝝ oīa aūt hec ī alijs
existūt. et sepale nulla ē: adhuc aūt
quō s̄bam existimare oꝫ vnius et puncti
subē q̄dē oīs em̄ gn̄aō ē. puncti aūt nō est
diuisio n puncti. ꝓhibet aūt dubitatioꝫ
et oꝫ q̄dem s̄ciam esse vlium et talis
subam v̄o nō vlium esse. magis aūt hr
aliq̄d et sepale ī quare si ita pn̄a est
s̄ca quō oꝫ prim existimaē s̄bam eē.
Adhuc aūt vtꝝ ē aliquid p̄t' sinolon aut
nō. dico aūt maꝫ et q̄d cu͞ hac. siq̄dem
em̄ non. q̄dem ī mā exn̄plia oīa.
si aūt ē aliq̄d sp̄es vtiq̄ erit ꝛ forma. hr

iz i qb' e et i qbu/ non difficile e determi-
q̄b'/ da ii pala no exn/ separat sp̄es puta dz
adhuc utz p̄ria sp̄e aut mie eade. ii em
mie sia erut eadem. Cum at phi sci-
entia ē eis iquatu ens vle et no fm p̄te
ens at mlt̃r z no fm vnu dr modum
sigdem iq̄l ēe fm gne at nihil no
ē sub vna sria. no em vnu gn⁹ talu
si at fm aliq̄d gne. erit utqz sb vna scia.
vide itaqz dcto mō diri. q̄admodu
medicatum et salubre. etem horu
vnuq̄dqz mlt̃r. dr at fm vnuquoqz
mo eo q h' gde ad medicatiua sciaz
reduci aliq̄z. hc at ad sanitē. hc aut
alit' ad idē a' vnuq̄dqz. medicatiq n
fime dr z cultellus. eo q h' gde a me-
dicatiua scia fit. hic at huic vtilis sit. scilē
aut et salubre. hc gde n q̄ significatiui sanit'
hc at q̄ fctiui. idē at modus et i reliqs.
Eode itaqz mō z ens oē dr. eo n q̄d eius
i q̄dm ens p̄ eo a' p̄tutis a' dispo. a' motus
a' alioz aliq̄d talium fit dr' vnuq̄dqz eoru
ens: q̄m at oīs entis ad vnu aliq̄d et gne
reductio fit. et contrarietatu vnaq̄qz ad p̄as
differencias z grietates reducit' ētis sicut plura-
litas et vnu. sicut scitudo et dissitudo p̄ime
entis sint dre. sicut alie aliq̄e. sunt em hec
speculate. differt at nihil entis reductoz
ad ens a' ad vnu fieri. etem si no idem
h' ē aliud. quiitur gde. vnu i ens aliq̄z

et ens unum. qm at sic ?ria omia unius
et eiusdem sciencie speclari. dicit at unu
qdlibz horum sm pua?om et utiqz qdam:
dubitabit aliqs quo dicunt sm pua?om quorum
e intermediu aliqd qmadmo iniusti et iusti.
circa oia itaqz talia pua?om oz ponere no to=
cius ronis s ultime speciei puta si est
sm habitu quenda obediens legibus non
oportet erit iniustus. tota puatus rone tur p?sua=
deri at legibus deficiens i aliquo et sm hoc
puatio inest ipi. eode at mo et i aliis:
quemadmodu at et mathematicus circa ea
que ex ablacone theoricam facit. circa tol
lens enim omia sensibilia speclatur puta
leuitem et grauitatem et duriciam et ?riu,
Adhuc at caliditem et frigiditatem et alias
sensibiles ?trietes. solu at derelinqt
quantu et continuu. horum qdem ad unu
horum at ad duo: horum uo ad tria et passiones
horum i qntu quanta sunt et ?tinua et non
sm aliud aliqd speculatur. et horum qdem eas
q ad inuicem eas q ad inuicem posiciones
considerat et in his existencia. horum at ?mensu=
raciones et i?mensuraciones. horum uo rones sed
tm una om; et eadem ponimus sciam geo
metricam. eode mo se hz et circa ens. huius
enim accnia i qntu e ens et ?trietates ipius
i qntu ens. no altam sciam qm phie speclari
nali qdem enim no i qntu encia. magis
aut i qntum motu pticipant theoria utiqz

q̄s distribuet. dialectica n̄ entia et sophis
tica sunt accidencium quibus entibus non
aut in quantum encia nec circa ens in quantum ens
est: quare relinquitur phūm in quantum entis
sunt esse circa dicta speculatiuus. quoniam autem ens
esse secundum vnum aliquid et commune dicitur multipliciter dictum
et contraria eodem modo. ad primas enim con
trarietates et differencias entis. talia enim possunt
sub vna scientia esse. dissoluetur vtique que secundum
principia dubitatio dicta. dico autem in qua du
bitatum est quomodo erit multorum et differencium
genere vna aliqua sciencia: Quoniam autem ma
thematicus vtitur communibus proprie et horum principia
erit vtique speculari prime philosophie. quod enim ab
equalibus ablatis equalibus que relinquuntur
equalia commune quidem est in omnibus quantis
Mathematica autem assumens circa aliquam partem
congruentis materie facit theoriam puta circa
lineas aut angulos aut numeros aut reliquorum
aliquod quantorum non in quantum autem encia
sed in quantum continuum vnorum vnumquodque aut
vnum aut duo aut tria prima aut de his
que in parte quidem in quantum horum vnumquodque
aliquid accidit non intendit. circa ens autem
in quantum ens talium vnumquodque speculatur. Habet
autem hoc modo et circa naturalem scientiam mathematice
naturalis enim accidencia et principia speculatur entium
in quantum mota et non in quantum encia
primam autem scientiam diximus horum esse secundum
que encia subiecta sunt sed non alterum aliquid

tc 4

tc 4.

ꝑ qđ et hanc et maxīe sciam ꝑles sapie
esse ponendū: est aūt qđdam in entibus
pnm cⁱca quod nō ē mentiri: contrarium aūt
neccm sp̄ facere: dico aūt verum dicere puta
qđ non ꝯtint idem sim inēe et idem tpr
eē et non eē et alia ipius opposita hoc mo.
de talibus simplr qđem nō ē demrō ad
hunc aūt ē. non enim est ex credibiliori
pn̄o hoc ipso facere syllogismū. oꝫ aūt siqđ
erit simpr demrare. ad dicentem aūt oppas
dictoēs ostendēti qꝛ falsum sumēdū aliquid
tale quod idem qđē erit ei qđ ē nō co
tingere idem eē et non eē sim vno et ide
tpis. non videbitur aūt esse idem. sic enim
solū vtiqꝫ demrabitur ad dicentem ꝯtingere
oppas dictoēs verificari de eodē. futuros
itaqꝫ invicem rone ꝯicare oꝫ aliqđ
ipoꝝ intellige. nō fīto aūt hoc quō est
~~quō est~~ ꝯitas hiis ad invicē sermonis
oꝫ igr̄ nominū vnumqđqꝫ esse notū ⁊ sicare
aliqđ et nō multa solū aūt vnū: si aūt
plura sicet manifestū face ad quod fert nō
eoꝝ dicens itaqꝫ esse hoc ⁊ nō eē hoc qđ
dicit dicit nō dicit: qre qđ sit non
hoc nō sign̄t sicre hoc aūt impossibile. quare si
quidē sicat aliqđ eē hoc contradictionē verificari
impossibile de eodē: adhuc aūt siqđ sicat nō
et hoc verificatur. oꝫ et hoc ex necītate esse. qđ
aūt ex necte ē nō ꝯtingit tunc non esse
oppas ergo nō ꝯtingit dictoēs et negatoēs verificari

de eodem Adhuc aut si nihil magis dicto
qz negatio verificatur dicens hoiem et non hoiem
nihil magis verum dicet: videbitur aut utiqz non
equm esse dicens hoiem et magis aut non
minus verum dicere quam non hoiem. quare et equum
dicens esse eundem verum dicet. oportebat enim
similiter erat verum dicere: accidit igitur eunde hoiem
esse et equm aut aliorum aliquod animalium: de
necessitate quidem igitur nulla horum est simpliciter: ad ponen-
tem tamen haec dicentis. cito aut utiqz quis et ipsum
heraclitum hoc interrogans modo coget confite-
ri nunquam oppositas dictiones possibile esse de eisdem
verificari. nunc aut non intelligens seipsum quid dicit
hanc accipit opinionem. totaliter aut si quod dicitur
ab ipso est verum neqz utiqz ipsum hoc verissimum
dicit erit. dicto aut idem contingere secundum unum
et idem tempus esse et non esse. quadmodum disiunctis
ipsis nihil magis affirmatio qz negatio ve-
rificatur eodem modo et sic utrisqz et sic complexi
velut una quadam affirmatione existente
nihil magis negatio quam totum ut in affirma
tione positum verum erat: adhuc aut si nihil est
vere affirmare et hoc utiqz falsum erit dicere
nullam veram affirmationem existere si aut est
aliquid solvetur utiqz quod dicitur ab his qui talia
instant et penitus auferentibus disputare
Simile aut dictis est et quod dictum est a protha
gora etenim ille dixit omnium rerum esse me
suram hoiem. nihil aliud dicens quam quod
videtur unicuiqz hoc et esse firmiter. hoc aut

feto idem accidit et esse et non esse et bonum et malum esse et alias secundum oppositas dictiones dicta pro mutuo hiis eisdem videri esse hoc bonum hiis aut contrarium mensura aut esse quod videtur unicuique: Solvetur autem utique hec dubitatio considerantibus unde venit principium existimationis huius. videtur enim quibusdam quidem et phisiologorum opinionibus aut ex non esse eadem de esse et cognoscere et hiis quidem delectabile hoc videri hiis aut contrarium: nihil enim ex non ente fieri omne aut ex ente fere omnium est commune dogma eorum qui de natura. quoniam igitur non album fit ex albo perfecte existente et nequaquam ex non albo. nunc aut factum non album fiet utique ex non ente non albo quod fit non album: quare ex non ente fiet utique secundum illos si non existit non album idem et album: quare ex non ente fiet utique secundum illos si non existit non album idem et album. non difficile aut dissolvere dubitationem. dictum est enim in phisicis quomodo ex non ente fiunt que fiunt et quomodo ex ente. sed et similiter attendere utrisque opinionibus et fantasiis ad ipsos dubitantem stultum. palam enim ipsorum alteros (vel alterum) necesse est mentiri: palam aut hoc ex hiis que fiunt secundum sensum numquam non videtur idem hiis quidem dulce hiis aut contrarium non corruptis et privatis alteris secundum organum sensus et iudicatorum dictorum saporum hoc aut existente tunc alteros quidem existimandum mensuram esse alteros aut non putandum. similiter aut hoc dico et

et in bono et in malo et pulchro et turpi
et aliis talibus. nihil enim differt hec dignifi
care quam que apparent submittentibus sub
visu digitum et facientibus ex uno videri duo
opportere propter apparere tanta et iterum unum non
monentibus enim visu unum apparet quod unum:
Totaliter enim inquirentes ex videri permutaria
et nunquam permanentia in eisdem ex hoc
de veritate iudicium facere. oportet enim ex semper secundum
eadem habentibus et neque unam permutationem fa
cientibus verum venari. talia autem sunt que
secundum mundum. hec enim non quandoque quidem talia.
iterum autem alia videntur. eadem autem semper et per
mutationem nullam participant: Adhuc autem
si motus est et motum aliquid. movetur autem omne
ex aliquo ad aliquid: oportet igitur quod
movetur esse et adhuc in illo ex quo move
bit et non esse in ipso et ad hoc moveri et
fieri in hoc secundum conditionem autem non verifi
cari secundum ipsos et si secundum quantum continue
presencia fluit et movetur et quis hoc
ponat eadem non verum existens propter quid
secundum quale non manet. videtur enim non
minime que secundum conditiones eiusdem predi
cari et existimare quantum non manere
in corporibus propter et esse quadricubitum idem
et non esse. substantia autem secundum quale hoc quidem
determinate nature. quantum autem indeterminate. ad
huc autem propter quid iubente medico hunc
cibum offerre. offerunt quidem enim magis panis

est aut non est· q̃re nihil utiq̄ aliquid
habebit comedē aut non comedere
nc ait ut uez dicetes etā ipm̄ exnte
iusso cibo hc offerunt hnt q̃ muis non
ozbat non pmaēnte ulla nā finit'
i sensibilibus s̄ sp omnibus motis et
fluentibus Adhuc siss q̃de alteāmur
et nuquā pmaēm idē q̃d mira^le si
nuq̄ eadē nob' uident^r queadmodum
Laborātibus· etenī his sp' nō sīlē dispoi
sim habitū· et quide sani erāt nō sīlia
uidētur que sim sensus· ipā tn̄ nulla
pp hc pmutaōn pticipā sensibilia
impssiones aut alias faciencā Labōm
tibus 7 nō eād: eodē itaq̄ mō hre et
dicta pmutaōn facta forte necm̄ est: si
aūt nō pmutam^r s̄ si idem pmaēmus entes
erit utiq̄ aq̄d manēs· ad hntes q̃de i2
dubitacōes dcas ex rōne nō facile dissoluē
nō poentibus aq̄d et hez nō ad hec
rōnē exq̄rentibus· sit em̄ oīs ratio et
oīs demrāo sit: nihil em̄ ponētes inte
rimūt disputare et totāl rōnē· quād
ad tāles q̃de nō ē smo: ad dubitantes
aūt ex dcās defectibus facile obuiare 7
dissoluere facienciā dubitacōz in ipīs· pa
La aūt ex dcīs· quare maīm ex his qt
nō ptingit oppōtās dcōnes de eodem sim
unū tpus uiseri· neq̄ ptrarīa sp' dici
sim pmaōm oēm q̃rietē palā aut h

ad primum resolventibus rationes contrariorum. Similiter
autem neque intermediorum nullum possibile est praedicari
de uno et eodem. Albo enim existente subiecto di-
centes ipsum esse neque album neque nigrum men-
tientur. Accidit enim album esse ipsum et non esse.
Alterum enim complexorum verificabitur de ipso. Hoc autem
est contradictio albi. Neque enim itaque secundum Heraclitum
contingit verum dicere neque secundum Anaxagoram. Si autem
non accidit contraria de eodem praedicari. Cum enim
in omni dicat omnis esse partem, nihil magis dicit
esse dulce quam amarum aut reliquorum quamcumque contrarietatum,
siquidem in omni existit non potentia solum sed actu
et segregatum. Similiter autem neque omnes falsas neque veras
orationes possibile esse et propter alia multa collectarum
utique difficultatum propter hanc positionem et quia
falsis quidem existentibus omnibus neque hoc ipsum
qui dicens verum dicet, veras autem falsas dicens
esse omnes non mentietur. Omnis autem scientia quaerit
aliqua principia et causas circa unumquodque eorum quae
sub ipsa scibilium, puta medicativa et exercitativa
et reliquarum unaquaeque factivarum et doctrinalium. Una
quaeque enim circumscribens aliquod genus sibi ipsi circa hoc
negotiatur tamquam existens et ens, non in quantum
autem ens, sed altera quaedam haec praeter has scientias
est scientia. Dictarum autem scientiarum unaquaeque
sumens aliqualiter quod quid est in unoquoque genere tentat
ostendere reliqua debilius aut certius. Sumunt autem
quod quid est haec quidem per sensum, haec autem supponentes. Quare
quod et palam ex tali inductione quod substantiae et
eius quod quid est non est demonstratio. Similiter autem et quando de

te 1

nā sciā. palā qa et a practica altā et fac-
tiua erit. factiue qdem em̄ in faciēte et
nō in facto motus p̄m et hoc ē siue ars
aliqua siue aliqua potencia. silr at et prac-
tice non in agili. magis at in agentibus
motus. que at phisica theorica in se mo-
tus p̄m ē: quod qdē i2 neq3 actiua neq3
factiua ſ speculatiua necessarium esse nālem
sciām palā ex his. In unū em̄ aliquid
hoc quidem nec eadē ipsam. qm̄ aut qd' q
ē necem unicuiq3 aliquā sciāt scire et h'
vti p'ie oz nō latere qualē diffiniendū
nāli et qlit' sbe rō sumenda vtz vt sī-
mū ā magis ut cauū. hoz em̄ sim
rō qdē cū mā dē ea q rei. q at cauū
sine mā. simitas em̄ i naso fit ipsē q̄ nasi
et rō ipsi9 cū hec dici ē simū em̄ ē
nasus cauus. manifestū i2 q'3 carnis et
oculi et aliquarū parti cū mā sp rōnem
reddendū. qm̄ aut ē qdā sciā entis i quātū
ens et separalē considerandū vtz qdē nāli
eandē ponendū ēē hanc aut magis alte-
ram: nālis qdem i2 circa habentia motus p'ium
i ipsis est: Māta at speculatiua qdem et
circa manencia quedā hec ſ nō separalia
Circa separalē i2 ens et i mobile et altā ab
his sciētiis ambabus ē aliqua ſiqdē existit
aliqua sba talis. dico at separalis et i mobilis
qdem. qd' qdē temptabimus ondere et siqdē
ē aliq̄ talis nā in entibus. hic vtiq3 erit alicubi

et qd' diuinum et hc vtiqz erit primu et princi
palissimum ~~palam~~ · principium palam igr
q tres gnã spculatiuaz sciaz sunt nales ma
tica theorica · optim qde i' spculatiuaz gnã
harum at ipsaz vltima dcã · circa honora
bilissim enim ẽ entium · melior aut et deteri
or vnaqqz dr' sm ppium scibile · dubitabit
aut aliqs vtrum entis i qntu ens sciam vlem
oz poni aut no · mathematicaz qde enim vnaqqz
circa vnum aliqual gnus determinatu ẽ · q nae
at vlis communit' de omnibus si qde i' nales
sbe prime entium sunt · z nalis vtiqz prima sci
entiaz erit · si at ẽ altra nã z sbia se
palis et imobilis altm ncẽ z sciam ipius ẽe
z priore nali et vlem eo qd' priorem : qm
at simplr ens sm plures dicit' modos quoz vnus
ẽ q sm accidens dr' considerandu primo de
sic ente · qd' qdem igr nulla traditaz sciencia
negotiaz circa accidens palam · neqz enim edi
ficatiua considerat qd accidit vtentibus domo
puta si triste aut contrarie habitabunt neqz tex
tiua neqz coriaria neqz coquinaria · qd' aut
sm ipam ppriu vnaqqz haru considerat
scienciaz solum · hc at ẽ proprius finis ·
neqz ni quantu musicu et gramaticu neqz
existentem musicu qa factus gramaticus
sit erit ambo prius no ens · quod at non
sp ens ẽ · factu est hc · qre sit musicus
simul ẽ z gramaticus · hc at nulla querit
confesse existentium sciaz nisi sophistica ·

b8

Circa accidens enim hec sola negotiatur scientia quare
Plato non male dixit dicens circa non ens so-
phisticam versari: quod autem neque contingens est esse
accidens, manifestum est tentantibus scire quid
est accidens. Dicimus itaque dictos esse hec quidem semper
et ex necessitate. necessitate autem non secundum violentiam
dicta sed secundum quod utimur in hiis que demonstrationes
hec autem ut in pluribus: hec autem neque ut in pluribus neque
ut semper et ex necessitate sed ut contingit puta sub cane
utique fiet frigus sed hoc neque ut semper et ex necessitate
neque ut in pluribus fit: accidet tamen aliquando utique
Est itaque accidens quod fit quidem non autem semper neque
ex necessitate neque ut in pluribus: quid quidem igitur est
accidens dictum est: quia autem non est scientia eius palam
scientia quidem enim omnis semper entis aut in pluribus
accidens autem in neutro horum est. quod autem secundum
accidens entis non sunt cause et principia talia
qualia quidem secundum se entis palam. erunt enim
omnia ex necessitate. si enim hoc quidem existente est hoc
hoc autem huius hoc autem non ut contingit sed ex
necessitate erit et tamen hoc erit tamen usque ad ultimum
dictum causatum. hoc autem erat secundum accidens. quare
ex necessitate omnia erunt et quod utrumlibet contingit et
accidere et fieri. et non omnino ex generatis auferetur
et si non existens sed quod fit causa suppo-
natur eadem accident. omne enim ex necessitate
fiet. si enim cras eclipsis fiet si hoc fuerit
hoc autem si alterum aliquid et hoc si aliud. et
hoc itaque modo a finito tempore eo quod a nunc usque
cras ablato tempore veniet et quandoque ad existens

quare sigdē hor ē oīa ex nāte q post hor
fient ut oīa ex nāte fiant: qꝫ at ut nō
ens 7 fm acciis hr qdē ē ī ꝯplexione
mētis et passio in har ꝓꝑ qd' ēta sit
qdem ens non quēru ꝑ pīa ꝯectu at
qd' extra ens 7 sepale hr at nō necm
ꝭ infinitu dico at qꝫ fm acciis tlis aut
inordinate 7 infinite cause· qꝫ at gra
hui9 in his que a nā fiunt 7 a mente ē
fortuā at ē qn aliqd horu fiut fm acciis
sit et ens ē hr qdem fm se hr at fm acciis
sit 7 causa· fortuā aut cā fm acciis
ī ꝑfctis fm electoz eoz que gra hui9 ꝓꝑ
qd' cīca eadē fortuā 7 mens· electio em
nō sine mēte· cause at infinite a qb,
utiqꝫ fiet qd' a fortuā ꝓꝑ qd' incerta hu-
mane ꝯgnitioni 7 cā fm acciis· simplr
at nllius: bona at fortna et mala cū
bonū aut malū evenerit fortuna at
7 in fortunū cīca magnē hoz: qm at
nlla fm acciis pꝰus hꝫ que fm se· neqꝫ ī
causa si igr fortuā a casus causa celi
ē pꝰus intellectus causa et nā: Est aut
hr qdē actu solu hr at potēa· hr aut
potēa 7 actu hr qdē ens· hr at quātu
hr at reliquoz: nō est at aliqd motus
pt' res· pmutat' at sp fm entis cathe
gorias Commūe at ī his nlm ē qt neqꝫ
ī una cathegoriā· unuqdqꝫ aut dupli
existit in oībus ut puta qꝫ hr istud qdē

fortuna

Ca 9

forma ipius hoc aut privatio et secundum quale
hoc quidem album hoc autem nigrum : et secundum quantum
hoc quidem perfectum hoc autem imperfectum : et secundum lationem
hoc quidem sursum hoc autem deorsum . hoc est aut le-
ve hoc autem grave : quare motus et permutationis
tot species quot entis . diviso autem secundum unum-
quodque genere hoc quidem potentia hoc autem actu eius
in quantum tale est actu dico motum : quod autem
verum dicamus hinc palam . cum enim edificabile in
quantum tale ipsum dicimus esse actu in quantum edificatur
et est hoc edificatio . similiter doctrinatio . curatio .
alteratio saltatio . orbatio : accidit autem mo-
veri cum fuerit actu eadem . et neque prius ne-
que posterius . cum potentia entis cum actu ens operetur
non in quantum ipsum sed in quantum mobile motus est :
dico autem in quantum sic . est enim es potentia statua
sed tamen non eris actus in quantum eius est motus est
non enim idem esse et potentia alicui : quoniam si idem
erat simpliciter et secundum rationem : erit utique eris ac-
tus motus quidem . non autem idem . palam in contrariis
posse quidem enim sanari et posse laborare
non idem : etenim si sanari et laborari idem
essent subiectum aut et sanum et languens
sive humiditas sive sanguis idem et unum : quoniam
autem non est idem quemadmodum neque color idem et
visibile . possibilis in quantum possibile actus motus est .
quoniam quidem est hic et quod accidit tunc moveri
quando fuerit actu sic et nec prius et nec posterius
palam . contingit enim unumquodque aliquando quidem
actu esse aliquando autem non . puta edificabile in

quantum edificabile et edificabilis actus in quantum edi-
ficabile edificatio est aut enim hec domus est aut edi-
ficatio actus sed cum domus fuerit non adhuc edi-
ficabile erit. edificatur autem edificabile. necesse igitur
edificationem actum esse. edificatio autem motus quae-
dam eadem autem ratio et in aliis motibus. quod
autem bene dictum est palam ex quibus alii dicunt
de ipso et ex eo quod non facile est aliter ipsum
diffinire. neque enim in alio genere poterit aliquis
genere ponere ipsum. palam autem ex quibus dicunt. hi
quidem alteritatem et inequalitatem et non ens quorum
nullum necesse moveri sed nec permutatio neque
in hec neque ex hiis magis quam ex oppositis
causa autem in hec ponendi quia infinitum aliquid
videtur esse motus. alterius autem coelementationis princi-
pia quia privatione sunt indeterminata. neque enim hoc
neque tale nullum ipsorum. neque reliquorum predicamen-
torum autem videatur indeterminatus causa quia non in po-
tentiam entium neque in actum est ponere ipsum
neque enim possibile quantum esse movetur ex necessitate
neque quod actu quantum. motus quidem actus quidem esse vi-
detur aliquis imperfectus autem causa autem quia
imperfectum quod possibile cuius est actus et
propter hoc difficile ipsum sumere quid est. Aut enim
in privationem necesse est ponere aut in potentiam aut
in actum simpliciter. horum autem nullum videtur contingens
quare relinquitur quod dictum est esse et actum et
non actum dictum videtur quidem difficile contin-
gere autem esse et quod est motus in mobili palam
actus est enim huius a motivo et motum

tex

actus non aliud ē · oportet quidem esse enī esse ac-
tum ambor(um) · motivi quidē enī ē i posse · mo-
tiv i operari sed ē actum mobilis quare similiter
unus ambor(um) actus · quemadmodū eadē dista-
tia unius ad duo et duor(um) ad unū · et as-
cendentis et descendentis sed esse nō unū similiter
aut et in movente et in moto : Infinitū aut(em) ē
quod impossibile pertransire eo quod nō sit natū
pertransiri quemadmodū vox invisibilis · aut pertransiti-
onē habens imperfectam · aut quod vix · aut quod natū
ē habere et nō habet pertransitionem aut terminū, Separabile
quidem · igitur itaque ipsum aliquid ens sensibile aut nō
possibile esse · si enim nec magnitudo ē nec multitudo substantia
aut ipsum infinitū et nō accidens indivisibile erit ·
quod enim divisibile aut magnitudo aut multitudo · si aut(em) in-
divisibile nō infinitum nisi sicut vox invisibilis
sed nō sic dicunt neque nos quaerimus sed sicut utique
impertransibile Adhuc quomodo contingit per se esse infi-
nitū si nō et numerus et magnitudo quorum passio infinitum
Adhuc si secundum accidens nō utique erit elementū entium
in quantū infinitū quemadmodū neque invisibile locu-
tionis quamvis vox invisibilis · et quod nō ē actu esse
infinitū palam erit contingit utique ipsius pars accepta
infinita infinito enim esse et infinitū idem
siquidem substantia infinitū et nō de subiecto quare aut in-
divisibile aut in infinita divisibile si partibile infinita aut
esse idē impossibile infinita quemadmodum enim pars aeris
aer sic infinitū infiniti · si ē substantia et principium impossibile
igitur et indivisibile sed impossibile actu esse infinitū
quantū enim necesse esse secundum accidens igitur existit sicut
sicut

Adhuc apponere aut ablationem aut ambo

dctm̄ ē qd' nō cōtingt ipm ēē prim sed illd
cui accidit aērm aut parem h̄ qdē igit̄
ingsitio vlis. qd' aut in sensibꝫ nō ē īnr
pala si eni cpus rō sīfinebꝫ d'inā nō ē
vtq; infinitū cpus neq; sensibile neq; intellctu
ale neq; nūs ut sepatus ꝛ infinitus nūale
eni nūs aut habens nūm. nāt at ex hiis
pala ne .n. ɔtiū pole ēē neq; simx: cōpositū
qdē .n. nō erit cpus si finita sūt nūo elem̄ta
infinita. oꝫ .n. equari cōtraria et nūm ipoꝝ
nō esse infinitū si eni cuicūq; deficit alti9
cpis vtus corūpet ab infinito finitū. vnū
qdq; at impole infinitū esse. cpo eni est
qd' oīno hꝫ dimensionē infinitū at infinite
distat quare infinitū cpus oīno ē infinitū neq;
vnū aut simx ɔtingt infinitū ēē cpo. neq;
ut dicut qdā pt' elemēta ex quo gnant
hc. nō eni ē tale cō9 pt' elemēta omē .n. ex
quo ē dissolui ꝛ in hc. nō videꝛ at hoc
ctra simplicia cōca nē ignis nē aq̄ aliud ele
mētoꝝ n'm sine eo .n. qd' ē infinitū esse
aliqd' ipoꝝ impole ēē et si sit finitū aut
esse aut fieri vnū aliqd ipoꝝ quemad
heraclitus ait fieri aliqn̄ ignē eād aut
ratio et ī vno qd' faciūt pt' elementa
omē .n. pmutat ex cōtrario puta ex ca
lido in frigidū adhuc at sensibile cpus
alicubi et idē locus totius et ptis puta
tere: quare si qdē eiusdē spēi ī mol' erit
aut pp̄ ferē hc at impole qd' eni magis

deorsu quā sursu ꝗ ubiuqꝫ puta si gleba
fuerit ubi hic movebit ꝗ manebit · Locus
eni ipius connalis corpis in tus obtinebit i
totu locu quē et que i massio et motus
si ubiqꝫ manet nō movebit si at ubiqꝫ
nō i stabit si aut totu dissimile · dissilia
et loca et p̄mu gāe nō unu corpa omis in
tactu · d'inde ꝗ finita hec erut ꝗ infinita
specie · finita gāe i nō psbile · erut eni hec
gāe infinita · hec at nō · si ōe infinitum
puta ignis aut aquā · corruptio at qd' cō
trariis : si at infinita et simplicia et loca infinita
et erut infinita elementa · si at hoc impsbile
7 loca finita 7 ōe nēe ēe finitu esse : totu
aut impsbile infinitu ēe corpus et locu corpo
ribus · si ōe corpus sensibile ꝗ gravitate aut
levitatem habet aut eni ad mediu ꝗ ad sur
sum fertur impsbile at infinitu aut ome
aut dimidiu qd' utruqꝫ istorum passum esse · quo
eni divides aut quō infiniti erit hoc qdem
deorsu hoc at sursu · aut extremu aut
mediu : Adhuc ōe sensibile corpus in loco
loci at spēs sex · impsbile at i infinito corpore
hec esse totaliter aut si impsbile locu infinitu
esse et corpus impsbile · qd' eni in loco alicubi
ē hoc at sīat aut deorsu aut sursu aut
reliquorum aliquod · horum aut unuqdqꝫ terminus
aliquis · infinitu aut nō idem in magnitudine
motu et tpe ut una qda nā · sed quod
posterius dr̄ sm prius puta motus sm magnitudinē

in qua movetur aut alteratur aut augetur tempus
aut propter motum permutatur aut quod permutatur
hoc quidem secundum accidens ut musicum ambulare
hoc autem eo quod huius aliquid permutatur simpliciter
dicitur permutari puta que secundum partes sanatur enim
corpus quia oculus est autem aliquid et quod ipsum primum
movetur et hoc est per se mobile est aliquid et in mo
vente eodem modo movet enim secundum accidens hoc
quidem secundum partem hoc autem per se: est autem aliquid
movens primum est autem aliquid quod movetur:
adhuc in quo tempore et ex quo et in quod species
autem et passiones et locus in quo moventur
mota que immobilia sunt puta scientia et cali
ditas est autem non caliditas motus sed calefactio
Que autem non secundum accidens permutatio non in omni
bus existit sed in contrariis et intermediis
et in contradictione huius autem fides ex inductione
permutatur autem quod permutatur aut ex subiecto in
subiectum aut ex non subiecto in non subiectum aut
ex subiecto in non subiectum: aut ex non subiecto in subiectum
dico autem subiectum quod affirmatione monstratur: quare necesse
est tres esse permutationes que enim ex non subiecto
in non subiectum non est permutatio neque contraria neque
contradictio est quia non opposita est: Que quidem igitur
ex non subiecto in subiectum secundum contradictionem generatio
est que quidem simpliciter simplex que autem aliqua quedam
que autem ex subiecto in non subiectum corruptio:
Si itaque non ens dicitur multipliciter et neque quod secundum
compositionem aut divisionem contingit moveri
neque quod secundum potentiam quod simpliciter enti oppositum

qd' em̄ nō albū aut nō bonū tn̄ cōtingit mo
ueri sm̄ accns erit em̄ vtiqȝ hō qd non
albū qd' at simp̄r nō hoc neqȝ quā impo[le]
em̄ non ens moueri si aut hec et gnā
cōm motū esse · gnā² em̄ nō ens si em̄ et
cōm maxīe sm̄ accidens gnā ² si tn̄ vēm
dicē qd' existit nō ens de gnato sim̄pl'r
sim̄r aut et quiescere h itaqȝ accidunt
difficilia 7 si oē qd' mouet² in loco · nō
ens at nō ē in loco erit · n · vtiqȝ alicu
bi · neqȝ itaqȝ cōrrupt̄ motus · cōtrariu
em̄ motui motus aut qes cōrruptio
aut gnacōni : qm̄ at oīs motus p
mutacō qda ē : pmutacōes at tres dcē
hāz at q̄ sm̄ gnacōm et cōrrupcōm nō
motus he at sūt q̄ sm̄ cōdictōz nēc
est ea q̄ ex subto in sbtm̄ mutacōm
esse solam · subcta aut cōria aut inter
media etem̄ pūacō ponat̄ cōtrariu
et mea² affirmacōn puta nūdu et e
to 12
Xctulu et nigrū : Si igr̄ pūta diuisa
sūt sbā q̄litate loco fac̄ aut pati ad ali
qd qm̄ nēc tres esse motus quales q̄nti
tati · sm̄ subam at nō nullu cē subē
cōtrariu · neqȝ ad alqd · est n̄ altō mbil
mhil pmutato verificari altm̄ mhil
pmutatū · quare sm̄ accns motus ipo4
Neqȝ facientis et pacientis aut mouentis
et moti qr nō ē motus motus n̄ gnā
cōnis gnacōis · duplr̄ n̄ cōtingit motus esse

motū aut ut sbtī velut hō mone^r q^a
ex albo ī nigrū pmutat^r quare sit et
et motus aut calefit aut infrigidat^r
aut locū pmutat aut auge^r hoc aut
impole· nō em̄ sbtoꝝ aliq̄ pmutat^o a
eo q^d altim aliquād subtm̄ ex pmuta
tōn pmuta^r in aliā spēm velut hō
ex languore in sanitē· s nc hc pole
nsi fm accns· oīs em̄ motus ex alio
ī aliud ē pmutat^o· et gnā^o et cōrup^o
eodē mō· verꝫ tn̄ q̄ q̄le ex oppitis sic
aut nō sic nō motus: sit igr̄ pmuta^r
ex sanite in egr̄nē ꝛ ex hac ipa pmu
tatōn in aliā· ꝑata q̄^r· si languerit
pmutatꝰ erit ī qualcumqꝫ ꝯtīt^t em
qsꝫ^r adhuc ī nō ꝯtingēte ꝑ et illa
ex aliquo ī aliq̄ aliud erit· q̄re oppta
erit sanatio s p accns velut ex remissēcia
in oblīuioē pmutat q^r cui^r existit ^{tūd} pmu
tatur· qndoqꝫ q̄le ī sanitē qndoqꝫ aut
ī scām: adhuc ī īfitū ibit si erit pmuta
tōnis pmutat^o ꝛ gnatōnis gnatō· Nc igr̄
et pōre si pōr puta sīsmx gnatio fiebat
alqn̄ ꝛ quād fit fiebat q̄re nō dū erat
qd̄ fiebat simpr si aliqs fiens a^r simpr
aut factū· si itaqꝫ et hac fiebat alqn̄
q̄re non dū erat tūc genitū· qm̄ aut
infitoꝝ non est pimū nō erit pimū:
quare neqꝫ hitū neqꝫ fieri ꝯtīue
neqꝫ moueri pole ē neqꝫ pmutari

illim Adhuc eius de motu gñeri et qes
et gñaº et c̃rupº: quare qd fit cu fiat
fiens tūc c̃rupit neqꝫ n ꝗfestī factū neqꝫ
p'ys esse n oꝫ qd' c̃rupit Adhuc oꝫ mãz
subesse ei qd fit 7 ꝑmutat: que ie erit
qͣadmodu altãle c̃o aut aĩa aqꝫ sit
aliquid qd' fit motū 7 gñaco 7 aliqd i
quod mot. oꝫ eni esse aliquid eu qui hs
ex hr in hr motū nõ motū · quale igĩ
neqꝫ eni erit disputacoīs disciplina:
quare neqꝫ neqꝫ gñaco gñacoīs: qm
at neqꝫ sbe neqꝫ eius qd ad aliqd · neqꝫ
eius qd' ẽ facē 7 pati relīqꝫ sm quale
7 quantū et ubi motū esse · hoꝝ eni uni
cuiqꝫ ꝯrietas est · dico at quale non qd
i sba ẽ eni differencia quale sm qd' pas
siuũ sm qd' dr̃ pati aut ipassibile
ẽe · īmobile at qd' tot' ipsble moueri 7
qd' vix i tpe multo tarde incipiens et qd
natu qd ẽ moueri · nõ potens aut qd
natu ẽ 7 ubi 7 ut qd' vero q'escere i
mobiliū solū · ꝯtrarium eni quies motui
quare pũaco utiqꝫ erit susceptiui : simul
at sm locu quecuqꝫ i uno loco pmo et
seorsū quecuqꝫ i alio tangi at quoꝝ
ultima sunt sit: intmediū at in quod
natu est p'us puenire qd' mutat qꝫ
i qd' ultim ꝑmutat sm natz ꝯtinue ꝑ
mutans ꝯrium sm locū 7 sm r ectum
plim distans ꝯsequent' at e quo post

Lc 13

pri̅m an̄te postrem̄ aut sp̄e aut aliq̄
liter determinato nihil int'medium ē eor̄
que in eod̄e gn̄e et cuius ɔseqūr est
ut linee linee aut unitas unitatis aut
domus domus. aliud aūt nihil prohibet
int'medium ēē. qđ enim ɔsequitur alicuius
ɔsequitur et p'ius aliquid. nō enim unum ɔse
quitur duorum. neq; noua luna secunde. habitum
aūt qđ utiq; ɔsequēs exīs tangit. qm̄
oīs permutacio in oppositis. hec aūt contraria
et ɔtradictio ɔtradictioni aūt nullum int'me
dium. palam q' in ɔtrariis int'medium. ɔti
nuum aūt qđ q̄dē habitum aliquid. dico aūt
ɔtinuum q̄n idē fuerit et unum utrorumq; t'minus
quibus tangunt et ɔtinentur. quare palam
qđ ɔtinuum in hiis sit ex quibus unum aliquid
natum est fieri secundum ɔtactum. Et q̄a primum
qđ ɔsequens palam. qđ enim ɔsequitur nō
tangit. hoc aūt q' est si ɔtinuum tangit.
si aūt tangit nondum ɔtinuum. in quibus aūt
nō ē tactus nō est ɔnascencia in hiis.
quare nō est punctum linee unitati idē.
hiis quidem enim inest tangi hiis aūt nō sed
ɔsequenter. et horum quidem int'medium aliquid
horum autem non.

[illegible marginal gloss]

Quoniam substantia quidem theoria est
nam substancie principia et cause
queruntur. Etenim si totum quoddam est
substancia est prima pars et si eo quod est consequenter

[illegible marginal gloss]

Lib' 12

[illegible marginal note in red]

3
29

30

4

6

1

et ita p̄mū sub̄a d'inde q̄litas/ q̄ntitas/

Similit̄ aūt nec entia nihil ē simpl̄r dicē

sz s' q̄litates/ ⁊ motus/ a' nō albū et non

rectū dicis eni ee et hec: puta ē nō albū:

Amplius nihil aliorū separabile. testā ⁊ aūt iam

ope: nā s'b'a q̄rebant p̄nā et elementa

et causas: q̄m q̄dē nec s'b'as vtiq3 magis

ponūt- nā q̄nā vtiq3 dicūt p̄ncipia et

s'b'as ee magis: ppt logice inq̄re q̄ vero an

tiq̄us/ p̄ticularia vt ignē ⁊ terram s' nō q̄d

cōmune. Corpus vero tūc sūt. vna q̄dē ē sit

vniq3. alia q̄dē s'p'na. Talia ēt simplices/ q̄ua

dicunt̄ ut plāte ⁊ alia. s'p'na aut̄ vt

elementa nō ē ampl' sive vnū sive nulla

Alia vō imot'. hanc dicūt q̄dā separabile

ēē. hi q̄dē in duo diuidentes: alii in vnā

naturā p̄ncipia ponentes et mathēa: alii hor

māt'a solū: ille q̄dē nales/ cū motu enī s'

et hec alias si contingit illis p̄ncipia conuenire ē

sensibilis vō alba mutat'. si aūt mutacio ē

ex oppositis et mediis s' opptis nō omnibus

nō albū eni vox. s' ex contrario. nā sub

esse quid mutabile in contrarium. Non n'

q̄tia transmutantur. Amplius hic q̄dē manet

aliud vō contrariū nō manet. Est igit̄ aliquid

tertiū p't contraria māt'a. Si itaq3 transmu

taciones sūt q̄tuor aut s'm q̄d aut s'm q̄li

tate aut s'm q̄ntitatem aut vbi. Generatio q̄dē

simplex aut corruptio s'm hoc et augmentū

⁊ decrementū q̄ s'm q̄ntitatē alteratio aūt q̄ s'm

passionem. Latio autem quod secundum locum. Contrarietates
utique erunt earum que secundum unumquodque trans-
mutationes. Necesse itaque transmutari materiam
potentem ambo. Quoniam autem duplex est ens,
transmutatur omne ex potentia ente in actu ens, 8
utputa ex potentia albo in actu album. Similiter
autem et in augmento et decremento. Quare non solum
secundum accidens contingit fieri ex non ente, sed ex
ente fiunt omnia, potentia quidem ente, ex non
ente vero actu. Et hoc est Anaxagore 9
unum. Dignius enim quam simul omnia, et Empedo-
clis mixtura et Anaximandri, vel ut
Democritus ait, nobis erat omnia potentia, X
actu vero minime. Quare materiam utique erunt
tangentes. Omnia autem materiam habent quecumque
transmutantur, sed aliam. Et sempiternorum quecumque non
generabilia, mobilia autem latione, verum non
generabilem habent sed unde quo. Dubi- 11
tabit autem utique aliquis ex quali non ente
est generatio. Tripliciter enim non ens. Si utique est
aliquid potentia, attamen non ex quocumque, sed alterum
ex altero. Neque sufficiens quod simul res omnes.
Differunt enim materia. Quoniam quare infinita facta sunt
sed non unum. Intellectus enim unus. Quare si materia
una, illud factum esset actu cuius materia erat potentia. 12
Tres vero sunt cause et tria principia, duo quidem
contrarietates, cuius hoc quidem ratio et species, id
vero privatio; tertium vero materia. Postea quod nec fit
materia nec species, dico autem ultima. Omne namque
transmutatur aliquid et ex aliquo et in aliquid.

alio

13 contra ... quod unius cuiusque substantia fit ex univoco sibi nomine et ratione ... forte non ... sit ... quod fit fiat ex univoco sibi nomine et ratione ... quod finis motus sit ... que sunt ... primi facientis et que ... motus sive mutationis ... fit ... mutationis

et a quo quidem primo movente. quod vero materia.
in quod vero species. In infinitum ergo vadit si non solum
es fit rotundum sed et ipsum rotundum aut es.
necesse itaque stare. Postea quia quecumque ex
univoco fit substantia. nam et que natura sunt substantie et
alia. aut enim arte aut natura fiunt aut fortuna
aut casu. ars quidem igitur principium est in alio. natura autem
principium in ipso. homo namque hominem ge-
nerat. reliquie vero cause horum privationes.
Substantie autem tres sunt. materia quidem hoc aliquid
ens in apparendo. quecumque enim sunt tactu et
non connascentia materia et subiectum. natura vero
hoc aliquid et habitus quidam ad quam. amplius
tertia que est ex his singularis ut Sortes et Cal-
lias. In quibusdam igitur hoc non est preter com-
positam substantiam ut domus species si non est ars. nec est
generatio nec corruptio horum sed aliomodo sunt
et non sunt ut domus que sine materia et sanitas
et omne quod secundum artem. sed si quidem in eis que
sunt natura. Unde neque Plato male posuit quod
species sunt quecumque natura si quidem sunt species
alie horum ut ignis caro caput. omnia
enim materia sunt et eius que maxime sunt substantie ultima.
Moventes quidem ut cause precedentes fiunt
existentes. que autem ut ratio simul. quando enim
sanatur homo tunc et sanitas est et figura
enee spere simul et enea sphera. Si autem
et post aliquid manet perscrutandum est. In quibusdam
enim nihil prohibet ut si est anima tale
non omnis sed intellectus. omnem namque impossi-

... forme existentes in materia ... non sit ... forma ... [illegible] ... sanitas ... [illegible] ... illarum formarum ... manet ... [illegible] ... si anima est tale aliquid

13
forma non fit
omne quod fit ex aliquo fit

14

x

contra ... partes de ...

11

14

16
cause moventes
precedentes ...

11

forsan: pala itaqz q no oz qre hoc
ee ideas. ho em hoiem gnat qui si
gularis aliquis. sile aut et i artibz
medicinalis em ars ro sanitatis est.
Cause aut et pria alia alioz sunt ut e
aut ut non si qs dicat vle et sm ppor
one eade oim. dubitabit em utiqz aliqs
utz alia aut eade sut pria et eleta
sbaz et eoz q sut ad aliq et unaqlibet
cathegoriaz simile. sed icons si eadem
oim. ex eisdem em erut q ad aliq et
sba. quod ergo hoc erit. na extra sbam et
alia pdicata nil e coe. prius aut e eleme
tu qz quoz e elemetu. At vero neqz
sba eletu e eoz q ad aliq: neqz hoz
aliqd sbe. Amplius quo ztingit ee ele
meta oim eade. nlm em psle ee
eletoz idem ex eletis zposito ut ipm
b aut a. neqz etia intelligibiliu
eletoz ut unu aut ens. isut em
et sin lis zpositoz. nihil ergo erit eoz
neqz sba neqz ad aliqd. s necium est. no ergo
oim eade elemeta. Aut ut dicim e qde ut est
e aut ut no. puta forsa sslium corpoz
ut qde spes calidu et aliud frigidum
privatio. ma vero qd potetia hec p se pmu. sbe
vero et hec et que ex his quoz
sut pricipia. hec aut si qd ex calido et
frigido fit unu ut caro aut os. aliud

19

20

21

22

elem(en)tu(m) v(er)o n(on) e(st) ab illis e(ss)e q(uo)d fo(rm)a e(st). hor(um)

i(gitur) eade(m) eleme(n)ta et p(r)i(n)c(ipi)a. alior(um) v(er)o a(li)a.

om(n)i(um) a(utem) ita q(ui)de(m) dic(er)e n(on) est s(ed) p(ro)p(or)tio-

nabil(ite)r q(ue)ad(mod)u(m) si q(ui)s dicat q(uia) p(r)i(n)c(ipi)a

su(n)t t(ri)a sp(eci)es (et) p(ri)vac(io) et m(ateri)a s(ed) hor(um)

unu(m)q(uo)dq(ue) alt(eru)m circa u(n)u(m)q(uo)dq(ue) g(enus) e(st)

ut i(n) colore albu(m). nig(ru)m. sup(er)fi(ci)es. i(n) g(e)n(er)e

distinctio(n)is te(m)por(um) ut tenebre lum(en)

aer ex h(is) a(utem) dies (et) nox. q(uonia)m a(utem)

n(on) solu(m) que i(n)su(n)t cause s(ed) et eor(um) q(ue)

extra ut puta mov(en)s. pala(m) q(uod) aliu(d)

p(r)i(n)c(ipiu)m et ele(men)tu(m). ca(use) v(er)o a(m)bo (et) i(n) hec

divid(itu)r p(r)i(n)c(ipiu)m. q(uod) v(er)o movens aut sistens

p(r)i(n)c(ipiu)m e(st) q(uo)dda(m). q(ua)re ele(men)ta s(e)c(un)d(u)m analogia(m)

t(ri)a. cause a(utem) et p(r)i(n)c(ipi)a q(ua)tuor. aliud v(er)o

in alio et p(r)i(m)a ca(usa). q(uonia)m ut movens

aliud alii. sanitas i(n)firmitas c(or)p(us) mo-

vens medicativa. sp(eci)es i(n)ordinacio t(ale)s

lat(er)es. movens edificatoria (et) i(n) hec divi-

di(tu)r p(r)i(n)c(ipiu)m. q(uonia)m a(utem) movens i(n) ph(ys)icis

q(ui)de(m) ho(m)i(ni) ho(mo). i(n) his a(utem) q(ue) a me(n)te sp(eci)es

aut (con)trariu(m) mo(do) q(uo)da(m) tres ut(ique) eru(n)t

cause sic a(utem) q(ua)tuor. sa(n)itas e(nim) aliq(ua)l(ite)r

medicativa. (et) do(mus) sp(eci)es edificatoria

(et) ho(mo) ho(m)i(n)em gen(er)at. adhuc p(re)t(er) hec ut

p(r)i(mu)m o(mn)i(um) movens o(mn)ia. q(uonia)m a(utem) su(n)t

h(ec) q(ui)de(m) sep(ar)abilia. illa a(utem) i(n)sep(ar)abilia s(ubstanti)e

ille. (et) p(ro)p(ter) h(oc) o(mn)i(um) cause hec q(ui)a sine

s(ubstanti)is n(on) s(un)t passio(n)es et mot(us). de(i)nde

eru(n)t h(ec) a(n)i(m)a forsa(n) (et) c(or)p(us) a(ut) intellect(us) et

23

24

24

appetitus et corpus. Amplius autem alio modo
proportionaliter principia eadem ut actus et po-
tentia. Sed et hec alia aliis et aliter. In
quibusdam quidem enim idem quandoque quidem actu quandoque
potentia ut vinum aut caro aut homo. Cadunt
autem et hec in dictas causas. Actu quidem enim species
si sit separabilis et quod ex ambobus, privatio
vero ut tenebre aut laborans,
potentia autem materia. Hoc enim est quod fit potens ambo.
Aliter autem actu et potestate different quorum non
est eadem materia et quorum non est eadem species
sed altera, quemadmodum hominis elementa causa
ignis et terra ut materia, et species propria, et
aliquid extra ut pater, et preter hec sol et
obliquus circulus, neque materia existentia
neque species neque privatio neque forma
sed movencia. Adhuc autem videre oportet
quia hec quidem est universaliter dicere, hec autem non. Omnium
enim prima principia quod actu primum hoc et
aliud quod potentia. Illa quidem igitur universalia non sunt.
Principium enim singulare singularium. Homo quidem hominis
universaliter, sed non est nullus. Verum Peleus quidem
Achillis, tui vero pater, et hoc b ba-
b et ab simpliciter totaliter sine probatum. Deinde si iam
que substantiarum, alie autem aliorum cause et ele-
menta sicut dictum est eorum que non in eadem
genere, colorum et sonorum et substantiarum et quantitatis
preterquam proportione, et eorum que sunt in eadem
specie diversa non specie, sed quia singularium aliud
tua materia et species et movens et mea, ratione

28

aut omnium eadem? quaerere vero quae principia aut
elementa substantiarum et ad aliquid et qualitatum utrum
eadem aut diversa, palam quia multipliciter dictorum
sunt uniuscuiusque; divisorum vero non eadem sed altera
praeterquam sic et omnium sic quidem eadem aut eo
quod proportionaliter, quia materia, species, privatio, movens.
Et sic substantiarum causae ut causae omnium, quia destructis
destruuntur. Amplius quod primum endelechia.
Sic autem altera prima quaecumque contraria quae nec
ut genera dicuntur nec multipliciter dicuntur, et adhuc
materiae. Quae quidem igitur principia sensibilium et quot

29

et quomodo eadem et quomodo altera dictum est. Quoniam tres
erant substantiae, duae quidem physicae, una vero
quae immobilis, de hac dicendum quia necesse est
esse sempiternam aliquam substantiam immobilem. Nam substantiae
prime entium, et si omnes corruptibiles, omnia corruptibilia.
Sed impossibile motum aut fieri aut corrumpi;
semper enim erat. Neque tempus; non enim possibile prius et posterius
esse cum non sit tempus. Et motus ergo
sic continuus ut et tempus; aut enim idem aut motus
quaedam passio. Motus autem non est continuus

30

nisi qui secundum locum, et huius qui in circulo. At vero si fuerit motivum aut effectivum, non ope-
rans autem aliquid, non erit motus. Con-
tingit enim potentiam habens non agere. Nihil
ergo prodest nec si substantias faciamus sempiternas,
quemadmodum qui species, si non aliquod potens
inerit principium transmutari. Non ergo neque
haec sufficiens neque alia substantia praeter species. Nam si non agit,
non erit motus. Amplius neque si aget

substantia at ipsam ponam non erit motus. Amplius oportet enim quod ponam esse non esse.

Oportet igitur principium esse tale cuius substantia actus. Amplius igitur tales oportet esse substantias sine materia. Sempiternas enim esse oportet si aliquid aliud sempiternum. Actu igitur. Quamvis dubitatio: videtur enim agens quidem

omne posse, potens vero non omne agere. Quare prius esse potentiam. At vero si sic, nihil erit entium:

contingit enim quod potens est posse et non adhuc esse. Et tamen sicut dicunt theologi qui ex

nocte generant aut ut physici erat

simul res omnes dicunt, idem impossibile. Quomodo enim

movebuntur si non fuerit actu aliqua causa?

Non enim materia ipsa seipsam movebit sed

tectonica, nec menstrua nec terra sed

semina et genitura. Propter quod faciunt quidam

semper actum, Leucippus et Plato. Semper enim dicunt

esse motum. Sed propter quare et quem non dicunt nec

sic nec causam. Nihil enim ut contingit movetur,

sed oportet quidem aliquid semper existere, quemadmodum

nunc natura quidem sic, vi vero aut ab intellectu

aut ab alio sic. Deinde qualis prior?

Differt enim inestimabile quantum.

At vero nec Platoni possibile dicere quod existimat

aliquando principium esse quod ipsum seipsum

movet; posterius enim et simul cum caelo

anima ut ait. Potentiam quidem igitur existimare

priorem actu est quidem ut bene, est autem ut

non bene; dictum autem quomodo. Quod autem

actus prior testatur Anaxagoras: intellectus

31

32

em actus et empedocles amiciciam et litem

et semper dicentes motum esse ut plato et leucippus

quare non fuit infinito tempore chaos aut

nox sed eadem semper aut periodo aut aliter si prius

actus potentia. Si itaque idem semper periodo

oportet aliquid semper manere similiter agens. Si autem de-

beat fore generatio et corruptio aliud oportet

agens esse aliud et aliud. necesse est igitur sic quidem

secundum se agere sic vero secundum aliud. aut ergo secundum

alterum aut secundum primum. necesse est igitur secundum hoc. at-

que illud ipsi quoque causa et illi. Dignius ergo

primum. etenim causa illud erat utrisque semper similiter

et ipsius aliter alterum. eius autem quod est aliter

palam quod ambo. ergo si sic se habent motus. quid ergo

alia oportet querere principia. quoniam ita contingit et si non

sit ex nocte erunt et simul omnia et ex non ente

solvetur utique hec. Et est aliquid semper motum

motu incessabili. hic autem circulo et hoc non

ratione solum sed opere palam. quare primum utique

erit primum celum. Est igitur aliquid et quod

movet. quoniam autem quod movetur et movens et

medium. est aliquid quod non motum movet primum

et substantia et actus ens. Movet autem sic appe-

tibile et intelligibile. hec enim sola movent non

mota. horum autem prima eadem concupiscibile quidem

non ipsum apparens. voluntabile autem primum

ipsum existens bonum. appetimus autem quia videtur magis

quam videtur quia appetimus. principium enim intelligentia.

intellectus autem ab intelligibili movetur. intelligibilis

autem altera coelementatio secundum se. et huius causa

motus celi

33

34

35

36

37

subia pma et hma q simplx et pm actu

Est aut unu et simplx non idem unu

metru sbat simplex at qualit hns ipm. Ut

vero et qd bonu et qd p ipsu eligibile

in eade coelemetacon et optim sp aut a[illegible]

onale qd pmu qd at e qd cuius gra imo

bilibus divisio ondit: est n alicui qcuius

gra quoz hc qdem e hc vero no est mo

net aut ut amatu motu vo alia move

Si qd e it qd move contingit et aliter

hre. quare latio que pma et actus est

sm q movet ex hac at contingit alr habe

sm locu et si no sm sbam. qm aut

e qda moves immobile ipm ens actu ens

hc no contingit alr se hre nullatenus. latio

em pma mutacionu hui at q circulo

hac at movet hoc [illegible] e ens

et [illegible] transit [illegible]

[illegible] hc [illegible] vide qd pt impetu

illud nd sine quo no bene hc at non

contingens alr sz simplr [illegible]

dependet celu et na [illegible] deductio aut

qualis optima parvo tpe nobis sit eni

sp illud e nobis qde impole qm et de

lectacio hui actus [illegible] vigilacio

sensus et intelligentia delectabilissim [illegible]

vo [illegible] memorie ppt hc intelligencia at q sm

se eius qd sm se optim et q maxime

eius qd maxie [illegible] aut intelligit [illegible]

sm transsumptionem intelis intelligibilis em fit

attingens et intelligens. quare idem intellectus
et intelligibile. susceptibile enim intelligibilis et substantie
intellectus. agit autem habens. quare illud magis
isto quod videtur intellectus divinum habere et spe-
culatio delectabilissimum et optimum. Si igitur sic bene
habet ut nos quandoque deus semper mirabile. si autem
magis adhuc mirabilius. habet autem sic. Et vita
autem utique existit. Nam intellectus actus vi-
ta. illud autem ipse actus. Actus autem qui secundum
se illius vita optima et perpetua. Dicimus
autem deum esse animal sempiternum optimum. quare vi-
ta et duratio continua et eterna existit deo.
hoc enim deus. Quicumque autem existimant ut pytha-
gorici et speusippus optimum et nobilissimum
non in principio esse. quia et plantarum et ani-
malium principia cause quidem sunt. bonum vero et perfectum
in hiis que ex hiis. non recte existimant.
Nam sperma ex alteris est prioribus perfectis.
et primum non est sperma sed perfectum. ut priorem
hominem dicet aliquis esse spermate. non enim qui
ex hoc fit. sed alterum ex quo sperma. Quod quidem
quedam est substantia alia perpetua et immobilis et separa-
ta a sensibilibus manifestum ex hiis. Ostensum est autem
et quia non contingit magnitudinem
ullam habere hanc substantiam sed impartibilis et indivisibilis est.
Movet autem per infinitum tempus. nichil autem habet
potentiam infinitam finitum. Quoniam autem omnis magnitudo
finita est aut infinita. finitam quidem propter quod
hic utique non habebit magnitudinem.
infinitam vero non quia totaliter nulla est infinita.

deus est vita

deus autem

40

sperma non est prius

41

non habet magnitudinem

impassibilis inalterabilis

magnitudo. At vero quod impassibilis et inal-
terabilis, omnes enim alii motus posteriores sunt
eo qui est secundum locum. Hec quidem igitur manifesta quia
sic se habent. Utrum autem unam
ponendum est talem substantiam aut plures et quot,

42

et non latere sed reminisci et aliorum enuntiationes,
quoniam de pluralitate nihil quod et planum
dicere. Que enim circa ideas existimatio nullam
perscrutationem habet propriam. Numeros quidem enim dicunt
ideas, sed de numeris quandoque sicut de infinitis dicunt,
quandoque autem usque ad decadem determinatis. Propter
quam vero causam tanta pluralitas numerorum, nihil

43

dicitur studiose demonstrativum. Nobis autem ex suppositis
et determinatis dicendum. Principium quidem enim et
primum entium est immobile et secundum se et secundum accidens,
movens vero primum sempiternum et unum motum. Quoniam
autem quod movetur necesse est ab aliquo mo-
veri, et primum movens immobile esse secundum se, et sempi-
ternum motum a sempiterno moveri, et unum ab
uno. Videmus autem preter universi simplicem lationem
quam movere dicimus primam substantiam immobilem
et immobilem alias lationes planetarum sempi-
ternas. Sempiternum enim et instabile circulare corpus,
ostensum est autem in physicis de his; necesse et horum
lationum unamquamque ab immobili moveri secundum
se et sempiterna substantia. Astrorum enim natura sempiterna
substantia quedam ens, et movens sempiternum et prius
eo quod movetur, et quod prius substantia substantiam esse
necesse est. Palam itaque quod tot substantias esse necesse est
naturas sempiternas et immobiles secundum se et sine magnitudine

plures sunt substantie separate

44

P[ro]pt[er] paucam tam[en] quod aliq[ue] i[gitur] sint hec et

harum que prima et secunda secundum ordinem eun[dem]

lationibus astrorum palam. plura[litatem] vero la[tio]

num iam ex maxime p[ro]p[ri]a philosophie mathematicarum

scientiarum intendere o[portet] ex astrologia. hec enim

de substantia sensibili quidem sempiterna autem facit theo

riam; alie vero de nulla substantia puta que circa numeros

et geometria. quod quidem igitur plures sunt eorum que

feruntur lationes manifestum est et parum attin

gentibus. pluribus enim qualibet una astrorum

44

feruntur unumquodque fertur. Sed quot sint

he nunc quidem et nos que dicunt mathematicorum

quidam attentionis gratia dicimus ut sit mente

aliqua pluralitas determinata suscipiatur.

Reliquum vero hec quidem querentes oportet

ipsos; illa vero persuaderi a tractantibus si quid

videatur preter nunc dicta ab hoc tractanti

bus amare quidem utrosque; persuaderi vero

certioribus. Eudoxus quidem igitur solis et lu

ne utriusque lationem in tribus posuit esse

spheris quarum primam aplanorum astrorum

esse secundam autem secundum eum qui per

medium terciam autem secundum obliquatum in

latitudine zodiorum in maiore autem lati

46

tudine obliquatum secundum quam luna fertur

quam secundum sol. Erraticorum vero astrorum

in quatuor unumquodque speris quarum primam

quidem et secundam illam eandem esse que

aplanorum. que enim omnes fert ea que sub

ea ordinata et secundum eum qui per medium zodiorum

latione habentem quem omnino esse terrae non
esse sphaere polos aliorum quae autem veneris
quidem et mercurii eosdem. Calippus autem
positionem quidem spherarum eandem posuit cum eud
oxo hunc autem distantiarum ordinem; pluralitatem
vero ei quae iovis et ei quae saturni eandem
cum illo dedit; soli vero et lune duas existima
bat adhuc apponendas esse spheras apparentia
si quis est redditurus; reliquis vero planetis singulis
unam. Necesse autem si posite omnes apparentia sunt redditure
secundum quamlibet errantium alteras spheras una mi
nores esse revolventes et ad idem restituentes
positione primam spheram semper inferius ordinati
astri; sic enim solum contingit planetarum lationem
omnia facere. Quoniam igitur in quibus quidem ipsi feruntur
spheris hae quidem octo hae autem quinque et viginti;
harum autem solas non oportet resolvi in quibus
infimum ordinatum fertur; quae quidem revolvunt
eas quae sunt duorum primorum sex erunt et quae
autem eas quae sunt posteriorum quattuor sexdecim;
omnium itaque ferentium et revolventium
eas quinquaginta quinque. Si autem lune et soli non
addiderit quis quos diximus motus omnes
sphere erunt septem et quadraginta. Plura
litas itaque spherarum tanta sit. Quare et
substantias et principia immobilia et sensibilia tot rationabile
existimare; necessarium enim dimittatur forti
oribus dicere. Si autem nullam possibile esse
lationem non ordinatam ad astri lationem;
Amplius autem omnem naturam et omnem substantiam

49

pussilem et finem se optimum sortitam esse finem
omnium existimare. nulla enim erit praeter has natura
altera sed hunc substantiam numerum esse necesse est. si enim
essent aliae moventes utique fines existentes
lationis, sed alias quidem esse lationes impossibile
praedictas habet. existimare ex latis rationale.
Nam si quidem ferens lati gratia natum est et
latio omnis lati alicuius, nulla latio
sui gratia erit nec alius alicuius lationis sed
astrorum gratia. Nam si fuerit latio lationis
gratia et illa alterius gratia oportebit esse; quare
quoniam non est possibile ire in infinitum, finis
erit omnis lationis latorum aliquod divinorum corporum
per celum. Quod autem unum celum manifestum.
Si enim plures essent celi ut homines, foret principium
quod circa unumquodque specie unum, numero vero multa. Sed
quaecumque sunt numero multa materiam habent. Una
enim et eadem ratio multorum ut hominis, Sortis
vero unus. Quod autem quid erat esse non habet materiam
primum; endelechia enim. Unum igitur et ratione
et numero movens primum immobile existens. Et motum
ergo semper et continue unum solum. Unum ergo
solum celum. Tradita sunt autem a senioribus

40

et antiquis in fabule figura dimissa pos-
terioribus quia dii sunt hi et totum continet divinum
naturam. Reliqua vero fabulose iam adducta
sunt ad persuasionem multorum et ad opportunitatem
multorum ad leges etiam conferens. Conformes enim
hominibus hos et aliorum animalium quibusdam
similes dicunt et his altera consequentia et dictis

similia agibus si quis separans id accipiens
solum quod primum deos existimaverunt primas
substantias esse: divine utique esse dictum putabit
et secundum verisimilitudinem et saepe inventa ad
posse unaquaque et arte et philosophia et iterum
corruptis: et has opiniones illorum quasi
reliquias usque nunc salvatas esse. Patria

quidem igitur opinio et que a primis in tantum
nobis manifesta solum. Que vero circa intellectum
habent quasdam dubitationes. videtur quidem
enim apparentium divinissimum: quo vero modo
talis erit utique habet quasdam difficultates.
Nam si non intelligit quid. erit utique insigne
sed habet se quemadmodum si dormiens. Si vero
intelligat huius vero aliquid principale non
enim est hoc quod est sua substantia intelligentia sed
potentia non utique erit optima substantia. per intelligere
enim honorabile ei inest. Amplius autem sive
intellectus sit sua substantia sive intelligentia quid
intelligit aut enim seipsum aut alterum aliquid
aut idem semper aut aliud. utrum ergo differt aliquid
aut nihil intelligere bonum aut contingens
aut inconveniens meditari de quibusdam
palam ergo quod divinissimum et honorabilissimum
semper aliquid intelligit et non transmutatur
in deterius enim transmutatio et motus quis
iam talis. Primum quidem igitur si non est intelli-
gentia sed potentia rationale est laboriosum esse
continuitatem intelligentie. Deinde palam
quia aliud aliquid erit dignius quam intellectus

[illegible]

Si intellectum etiam intelligere et intelligentia erunt indignissimi intelligenti quare fugiendum hec est. etiam non videre quedam quam videre dignius quam videre. Non utique erit optimum intelligentia seipsum ergo intelligit siquidem est potentissimum et est intelligentia intelligentie intelligentia. Videtur autem semper alius scientia et sensus et opinio et meditatio ipsius autem in accessorio semper si aliud est intelligere et intelligi secundum quod ei quidem ipsum bene inest non enim idem esse intellectioni et intellecto. Aut in quibusdam scientia res in factivis quidem sine materia substantia enim et quod quid erat esse in theoricis vero ratio res et intelligentia non altero igitur existente quod intelligitur et intellectu quecumque non materiam habent idem erunt et intelligentia eius quod intelligitur una. Adhuc autem restat dubitatio si compositum est quod intelligitur transmutabitur utique in partibus totius aut indivisibile omne quod non habet materiam ut humanus intellectus aut qualis quidem compositorum habet in aliquo tempore non enim habet ipsum bene in hoc aut in hoc sed in toto quodam optimum et ens aliquid aliud sic autem habet ipsa sui ipsius intelligentia toto evo. Perscrutandum autem est quo habet totius natura bonum et optimum utrum separatum quid et ipsum secundum se aut ordinem aut utrisque modis sicut exercitus. Et enim in ordine ipsum bene et dux exercitus et magis iste non enim iste propter ordinem sed ille propter hunc est. Omnia

[illegible]

42

[illegible]

vo coordinata sut aliqualiter sed non similiter
et natatilia et volatilia et plante et
non sic se habent ut non sit alteri ad alterum
nihil sed est aliquid. ad unum quidem enim omnia
coordinata sunt. sed quemadmodum in domo
liberis non licet quod contingit facere
sed omnia aut plurima ordinata sunt: servis
vero et bestiis parum quod ad commune. multum
vero quod contingit. talis namque principium cuiusque natura
est. dico autem puta ad discerni necesse
quidem omnibus venire et alia sic sunt quibus communicant
omnia ad totum. quecumque vero impossibilia
accidunt aut absurda aliter dicentibus
et qualia gratiosius dicentes et in quibus maxime
dubitationes oportet non latere. omnes enim ex contrariis
faciunt omnia. neque autem quod omnia neque ex contrariis
recte. nec in quibus contraria sunt quomodo
ex contrariis erunt non dicunt. impassibilia
namque sunt contraria ad invicem. nobis autem solvitur
hoc rationabiliter eo quod tertium aliquid sit. alii vero
alterum contrariorum materiam faciunt. quemadmodum
qui dicunt inequale equali. aut uni multa.
solvitur autem et hoc eodem modo. Materia enim que
una nulli est contraria. amplius autem omnia prava
participabunt extra unum. nam pravum
ipsum alterum elementorum. alii autem neque principia
bonum et malum. quamvis in omnibus maxime
quod bonum principium. alii vero hoc quidem recte
quia principium sed quomodo quod bonum principium non dicunt
utrum scilicet ut finis aut ut movens aut ut species

Empedocles movens dixit esse principium

Inconveniens autem Empedocles amicitia non facit bonum

hec autem principium et movens: congregat enim et

ut materia pars enim mixture sit itaque et eidem

accidit ut materiam et principium esse et ut mo-

vens sed esse non idem utrumque inconveniens

autem et incorruptibilem esse litem. hec ipsa autem est mali

natura. Anaxagoras autem ut movens quod bonum

principium intellectus enim movet sed gratia cuius

movet. quare alterum excepto ut nos dicimus

namque medicina est quodammodo sanitas. inconveniens

autem et non contrarium fecisse bono et intel-

lectui. Omnes autem qui contraria dicunt non utuntur

contrariis nisi figuret aliquis. et quare hec quidem corruptibilia

hec vero incorruptibilia nullus dicit. omnia namque entia

faciunt ex eisdem principiis. Amplius autem alii

quidem ex non ente faciunt entia. alii autem

ut hec cogantur unum omnia faciunt. Amplius

propter quid semper erit generatio et que est causa generationis

nullus dicit. Et duo principia facientibus aliud

necesse principium esse principalius et his qui species

quia aliud principium principalius propter quid enim parti-

cipavit aut participat. Et aliis quidem necesse

sapientie et honoratissime scientie aliquid esse contra-

rium nobis autem non. non enim est contrarium primo

nihil. Amplius ita omnia contraria habent materiam

et hec potentia sunt. contraria autem ignorantia ad

contrarium. primo vero contrarium nihil. Amplius si non

erunt preter sensibilia alia non erit principium et ordo

et generatio et celestia sed semper principii principium ut

theologis et physicis omnibus. Si vero erunt

An[axagoras]

20

30

40

spes aut[em] mi[n]i nullus te s[ic] at no[n] q[ui]de[m] mo-
tus. Adhuc quo[d] exit ex no[n] mag[is] [illegible]
magalo et totimu[m]. no[n] n[isi] mi[n]us facit to-
tum nec ut moues. nec ut fres. Amplius
n[on] exit g[e]n[er]ato[rum] et factum q[uo]d [et] motum
q[uo]d [con]tinget utr[um]q[ue] no[n] esse s[ecundu]m neq[ue] p[ri]us
q[uo]d ipsu[m] fact[um] pe[n]as. no[n] ergo [con]t[ra]ria s[unt]
[con]t[ra]ria s[ed] sunt intermedii. [illegible] intermedium ut[rum]
e[st] hor[um] a[li]q[ui]d [et] h[oc] dom[inium] e[st]. Adhuc aut[em]
quo[d] mi[n]i unu[m] q[ui]d a[n]i[m]a et [cor]pus et [illegible]
[illegible] nihil dicit nullus nec [con]t[ra]ri[um] dicere
si no[n] ut no[n] dicat q[uo]d moues facit.
Virtutes aut[em] un[u]m p[ri]m[um] [illegible] [et] s[ecundu]m s[unt]
alia h[ab]itum s[ecundu]m et p[ri]ma e[ss]e [illegible] no[n]
nexa ip[s]i[us] p[ri]mus s[ecundu]m facim[us] nihil
[illegible] alia ali[us] [con]fert q[uo]d ens q[uo]d no[n] ens [et]
p[ri]ncipia multa. Entia uero nolunt dispo[ni]
male. nec bonu[m] pluralitas p[ri]ncipatuu[m].
Unus ergo p[ri]nceps:

1 4 9 5 i[n] festo nati[vitatis]

II v

Dixit dominus qui vivit et regnat dominus meus
qui vivit et regnat
Dixit dominus dixit dominus dixit

In nomine domini [illegible]
[illegible] conformate et [illegible]

III r